

**TRÍVIUM ALAPÍTVÁNYI GIMNÁZIUM
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

2015.

Tartalom

Hitvallásunk

Bevezetés

Jogszabályi háttér

Munkarendi struktúra

Esti munkarend oktatás

Az esti szervezeti keretei

A tanuló kötelességének teljesítése esti tagozaton

Tanulói jogviszony keletkezése, megszűnése

Felvétel

A jelentkezés folyamata

A megváltoztatására vonatkozó szabályok

A tanuló regisztrációs és bejelentési kötelezettsége

A korábbi tanulmányokat igazoló bizonyítványokra vonatkozó szabályok

A korábbi tanulmányok beszámításának rendje

Átvétel Tanulói jogviszony megszűnése

Az intenzív tanulás programja Az intenzív tanulás programja A program keretei A program felépítése A programba történő bekapcsolódás feltételei Bekapcsolódás a 9. évfolyamba Bekapcsolódás a 10. évfolyamba Bekapcsolódás a 11. évfolyamba Bekapcsolódás a 12. évfolyamba Tanuló kötelességének teljesítése az intenzív tanulás programjában

A tanuló kötelességének teljesítése esti tagozaton

Magatartás és szorgalom minősítése

Javítóvizsgák

A tanuló magasabb évfolyamba lépése

Nevelési program

Célok, feladatok fejlesztési területek, nevelési célok

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A Feln ttoktatási Intézményben folyó oktató-nevel munka alapelvei munka szinterei, módszerei

A tanulók és a pedagógusok együttm ködésének formái

Helyi tanterve

A Feln ttoktatási Intézményben tanított tantárgyak rendszere

Érettségi vizsgatárgyak

Órakeretek

Mentességek

Mentesség el rehozott osztályozó vizsgák alapján

Mentesség az angol nyelv tantárgy értékelése és min sítése alól

Mentesség az informatika tantárgy értékelése és min sítése alól

Mentesség szakvélemény vagy szakért i vélemény alapján

Mentesség a kötelez tanórai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentés alapján

Az alkalmazható tankönyvek és tanulói segédeszközök kiválasztásának elvei

Tanulmányi munka ellen rzése és értékelése

Az egyes tantárgyak helyi tanterve

Érvényességi rendelkezések

Véleményezés

Hitvallásunk

Az oktatásnak olyannak kell lenni, hogy a felkínáltakat, mint értékes ajándékot és nem, mint nehéz kötelességet fogadják be.

Albert Einstein Tiszteletre méltó vállalás feln ttként ismét bekapcsolódnai az iskolarendszer oktatásba, és céltudatos munkával energiát és id t szentelni a tanulásnak. Intézményünk minden lehetséges eszközzel igyekszik segíteni, támogatni tanulóit abban, hogy a nekik legmegfelel bb módon, rugalmas keretek között, egyéni tanulási utakon, a lehet legrövidebb id alatt középiskolai végzettséget, érettségi bizonyítványt szerezzenek.

Bevezetés

Bármely modern társadalom sikeres m ködésében kulcsszerepet játszik az oktatási rendszer teljesítménye. Az iskolázottság, az iskolai végzettség és végs soron az iskolában elsajátítható kompetenciák meghatározzák az egyes ember helyét, helyzetét a társadalomban és különösen a munka világában. Napjainkban a globális és a hazai gazdaságpolitika egyaránt a munkahelyteremtést nevezi els dleges prioritásának, és a lakosság felkészítése a munkaer - piaci kihívásokra hosszú ideje az Európai Unió egyik stratégiai célkit zése. A nagyarányú munkanélküliség, valamint az iskolázottság kereseti hozamának és foglalkoztatási rátájának alakulása egyaránt felértékeli az oktatást és annak intézményeit. Az iskolarendszer feln ttoktatás ebben az összefüggésben társadalmilag kiemelten fontos szerepet tölt be, hiszen egyrészt második, harmadik, sokadik esélyt biztosít azon tanköteles koron túli feln ttek számára, akik rendes korban nem tudtak, illetve nem akartak (alap vagy középfokú) iskolai végzettséget szerezni, másrészt hol kisebb, hol nagyobb mértékben szerepet játszik a társadalmi mobilitás el segítésében. Az érettségi, mint iskolai végzettséget igazoló dokumentum, er söd állásmegtartó és sz r funkciója jelent sen fokozza az iskolarendszer feln ttoktatás és különösen az érettségit adó oktatás iránti keresletet, amelyet feltehetően tovább növel majd a tankötelezettség fels korhatárának csökkentése.

Alapítványi középiskolánk a középfokú nevelés-oktatás pedagógiai szakaszában olyan feln ttek gimnáziumi oktatásával foglalkozik, akik tankötelezettségük idején nem tudtak vagy nem akartak érettségi vizsgát tenni vagy középiskolai végzettséget szerezni. Célunk egyrészt az, hogy a középiskola elvégzésre és az érettségi vizsgára az iskola típusának megfelelően praktikus, az életben és a munkaer piacon is használható, feln ttes módon készítsük fel tanulóinkat, másrészt, hogy hasznos ismeretekkel, kompetenciákkal és az önálló tanulás képességével rendelkező, önmaguk tudásában meger södött, az élethosszig tartó tanulás folyamatába bekapcsolható feln tteket adjunk a magyar társadalomnak. Kiemelt feladatunk, hogy a munkájuk és családjuk mellett iskolapadba ül ket egyéni tanulási utak megteremtésével, az önálló tanulást segítő tanulási keretrendszer kialakításával, m ködtetésével és fejlesztésével és - ha er forrásaink lehetővé teszik személyre szabott módon segítsük, támogassuk a gimnáziumi tanulmányok során. A középiskola elvégzésére és az érettségire való felkészítés oktatói munkája mellett hangsúlyt helyezünk a tanuló nevelésére, személyiségük formálására, önfejlesztésük el segítésére. Tanulóink elfoglaltságához igazodóan, esti

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Középiskolánk a köznevelésről szóló törvény és az ahhoz kapcsolódó alsóbbrendű jogszabályok alapján működik és végzi oktató, nevelési tevékenységét:

2011. évi CXCV. törvény a köznevelésről (a továbbiakban Nkt.);

229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról (a továbbiakban Nkt. Vhr.);

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (a továbbiakban NAT);

51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről (a továbbiakban Kt. r.);

a Kt.r. módosításáról szóló 34/2014. (IV. 29.)

EMMI rendelet 11. melléklete;

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (a továbbiakban Min. r.).

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 2011. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

MUNKARENDI STRUKTÚRA

A felnevelési tanuló- és tanítási folyamatok megtervezésében, megszervezésében, és ennek megfelelően az intézményi kínálat kialakításában is figyelembe kell venni a tanulók differenciált időszervezeti státuszát, munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságát, továbbá tanulási képességeit és szokásait. Jogszabályban (Nkt. 60. (7) bek.) a nappali kötelező tanóráinak százalékában ködttetésére készíti elő pedagógiai programját

ESTI MUNKAREND OKTATÁS

A felnevelési tanulók jelentős hányada korábbi iskolai tanulmányai során nem szerezte meg azokat a kompetenciákat, amelyek az önirányítású tanúláshoz szükségesek. Módszertan, tanulási önismeret és az önálló tanúláshoz szükséges magabiztosság hiányában fokozottan szükségük van a közoktatási intézmény segítségére, a részletes tanári magyarázatra, a rendszeres számonkérésre és arra, hogy egy osztályközösség tagjaiként, valódi iskolai környezetben tanuljanak meg tanulni.

Az esti szervezeti keretei

Az esti tagozat kereteit a jogszabály a minimum óraszám megjelölésével határozza meg: Az esti oktatás szerint folyó oktatás esetében a tanórák számának a kerettantervben a nappali rendszer oktatás je szerint kötelez tanórai foglalkozások legalább ötven százalékát... el kell érnie. (Nkt. 60. (8) bek.) A maximális óraszámot a nappali tagozatra meghatározott minimum óraszám jelöli ki az órakeret 89%-ban. (Nkt. 60. (7) bek.) Az iskolarendszer gimnáziumi felnőtt oktatás évfolyama esetében a minimum óraszám 16 óra, a maximum 28 óra. 6

Ezek alapján a Pedagógiai Programjában a következőként határozzuk meg az egy tanulóra vonatkozó, egy hétre lebontott órakeretet az esti tagozaton.

Számonkérések: negyedéves beszámolókon

Tanítási órák adminisztrálása: erre a célra rendszeresített haladási naplóban

Érdemjegyek adminisztrálása: erre a célra rendszeresített osztályozó naplóban

Tanulói jelenlét adminisztrálása: tanítási napokra bontott jelenléti ív aláírásával

A tanuló köteletségének teljesítése: tanulók kötelesek részt venni a számukra szervezett kötelez és kötelez en választható tanórákon. A tanuló jelenlétét a tanítási napokra elkészített jelenléti ív aláírásával igazolja. Amennyiben a tanuló a tanítási napról távol marad, mulasztását a házirendben meghatározottak szerint igazolnia kell. A tanulók f szabályként 1 az első félév féléidejében, az első félév végén, a második félév féléidejében és a második félév végén negyedéves 2 beszámolókon adnak számot tudásukról. A pedagógusok a tanulók teljesítményét minden beszámolón, (az osztályközösség-építés elnevezés tantárgyat és a szabadon választható érettségi el készít ket kivéve) minden tantárgyból érdemjegyekkel értékelik, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal min sítik. (Nkt. 54.)

A számonkérések és vizsgák idő szakait, rendjét és szabályait a **Vizsgaszabályzat** részletesen szabályozza. A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az el írt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette... az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítésér l bizonyítványt kap. (Nkt. 57.)

A tanulók a beiratkozáskor nyilvántartásba vételidőjüket fizetnek, amely a megbízási jogviszony keretében ellátott vezet i, oktatói és adminisztrációs feladatok díjazásának fedezete. A program csak abban az esetben indítható, ha az intézményegység vezet je által elkészített költségvetés alapján a megbízási díjak kifizetése biztosított

TANULÓI JOGVISZONY KELETKEZÉSE, MEGSZ NÉSE

A tanuló az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. (Nkt. 50. (1)) A felvételt l, átvételt l a Gimnázium igazgatójának jogkörében eljárva dönt. A tanulói jogviszony a beiratkozás napján jön létre, azonban egyes jogok gyakorlását az intézmény a tanév megkezdéséhez köti. Átvétel rendszerének kialakításakor figyelembe vesszük a felnőtt oktatás alábbi speciális vonásait: A tanuló középfokú iskolában attól a tanévt l kezdve folytathatja tanulmányait felnőtt oktatás keretében, amelyben a **tizenhatodik** életévét betölti.

(Nkt. 60. (3) bek.) A beiratkozás id szaka nem egyezik meg a tankötelesek beiratásának id szakával. A feln ttek életének ritmusa, a nyári id szak jellemz i és különösen a tankötelesek iskolakezdésének szervezési és anyagi nehézségei miatt az iskolarendszer feln ttoktatásban elengedhetetlen a jelentkezési határid meghosszabbítása a statisztikai adatközlés id szakáig. A beiratkozás id szakában a fels bb évfolyamok létszámát is fel kell tölteni. A nagyarányú lemorzsolódás ellensúlyozására és a beiratkozók eltér tanulmányi háttere miatt a feln ttoktatásban kiemelt szerepet játszik a korábbi iskolai tanulmányok beszámítása és a különbözeti vizsgák rendszere

FELVÉTEL

Gimnáziumunk május elejét l a statisztikai adatközlés id szakának kezdetéig fogadja a középiskolai feln ttoktatásba jelentkezet. A jelentkezés kizárólag személyesen vagy hivatalosan meghatalmazott képvisel útján lehetséges

A jelentkezés folyamata

A jelentkez - arcképes igazolvánnyal igazolja személyi azonosságát, - bemutatja a korábbi iskolarendszer tanulmányait igazoló bizonyítványait, - jelentkezési lapot tölt ki, amelyen - dokumentumokkal igazoltan és azokkal megegyez en megadja személyes adatait, elérhet ségét, továbbá azokat az adatokat, amelyek nyilvántartására jogszabály a közoktatási intézményt kötelezi. Kiskorú és tanköteles jelentkez esetén a jogviszony létrehozáshoz a jelentkez törvényes képvisel jének adatai és aláírása is szükségesek. Nyilatkozat aláírásával igazolja, hogy megértette és tudomásul vette tanulói jogviszonyával, kötelezettségeivel, és az intézmény m ködéssel kapcsolatos tájékoztatást .

Az intézmény vezet je - megvizsgálja a tanuló személyi azonosságát, és egyéb szükséges adatait igazoló dokumentumokat, - a korábbi tanulmányokról szóló bizonyítványok alapján tájékoztatja a jelentkez t lehet ségeir l, - tájékoztatja a jelentkez t a szabályokról, - ellen rzi a jelentkezési lap kitöltését, - az intézmény hivatalos megjegyzéseit a jelentkez jelenlétében (évfolyam, különbözeti vizsgák, befizetett díjak, felmentések, egyéb megjegyzések) felvezeti a jelentkezési lapra, - a jelentkez vel elolvastatja a nyilatkozat szövegét, - ellen rzi, hogy a jelentkez a jelentkezési lapot és a nyilatkozatot aláírja, - átveszi és dokumentálja a jelentkez által befizetett díjat és igazolja a befizetést, - tájékoztatja a jelentkez t további teend ir l. A jelentkezés aláírásával a jelentkez a Gimnáziummal tanulói jogviszonyt létesít. A tanulói jogviszonnyal együtt járó jogok és kötelezettségek (kivéve az e- mailés regisztrációt) a tanév els napján lépnek életbe Az átjelentkezést új jelentkezési lap kitöltése mellett a tanuló eredeti jelentkezési lapján is regisztrálni kell. A vezet határozatban dönt a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének menetrendjér l. Év elején köteles a jelentkezési lapnak megfelel ún. regisztrációs lapot kitölteni. A tanuló köteles a jelentkezési- és regisztrációs lapon megadott bármely adatának megváltozásakor haladéktalanul értesíteni a Gimnáziumot.

A korábbi tanulmányokat igazoló bizonyítványokra vonatkozó szabályok

Az általános iskolai bizonyítvány végzettséget igazoló lapjairól az intézményegység képviselője fénymásolatot készít és aláírásával hitelesíti a másolatot. Az eredeti bizonyítványt a jelentkezőnek visszaadja, a fénymásolatot a jelentkezési lap mögé teszi.

A szakmunkás, szakiskolai végzettséget igazoló bizonyítványról amennyiben a korábbi tanulmányok felsőbb évfolyamba lépéshez nem kerülnek beszámításra az intézményegység képviselője fénymásolatot készít és aláírásával hitelesíti a másolatot. Az eredeti bizonyítványt a jelentkezőnek visszaadja, a fénymásolatot a jelentkezési lap mögé teszi. Amennyiben a korábbi tanulmányok felsőbb évfolyamba lépéshez beszámításra kerülnek, a bizonyítványt az intézményegység őrzi a tanuló tanulói jogviszonyának megszűnéséig. A tanulói jogviszony ideje alatt a leadott bizonyítványt a tanuló csak az intézményegység vezetőjének engedélyével és csak ideiglenesen viheti el az intézményből. A bizonyítvány ideiglenes kikérésének időpontját és okát a jelentkezési lapon dokumentálni kell. A tanulói jogviszony megszűnéskor a tanuló aláírásával igazolja leadott bizonyítványa átvételét. A korábbi tanulmányok beszámításának rendje

Általános iskolai végzettséggel vagy két éves szakiskolai bizonyítvánnyal a jelentkező 9. évfolyamba nyerhet felvételt.

Szakmunkás vagy három évfolyamos szakiskolai végzettséggel rendelkező jelentkező (1) szakmunkás végbizonyítványának bemutatásával igazolja, hogy a szakmunkásképző intézetet/szakiskolát elvégezte, amely alapján különbözeti vizsga-kötelezettség nélkül az esti szakiskolások középiskolája program 11. évfolyamába nyerhet felvételt. (2) három éves iskolai bizonyítványának bemutatásával igazolja, tanulmányai során osztályzatokat szerzett magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv, 7 továbbá kémia, fizika, biológia és földrajz tantárgyakból, a 10. évfolyamba nyerhet felvételt. Amennyiben a bizonyítványból az idegen nyelv osztályzat hiányzik, a jelentkező a tanítási év megkezdése előtt abból különbözeti vizsgát tehet. A jelentkező a 10. évfolyamba csak abban az esetben nyerhet felvételt, ha az idegen nyelv tantárgyból letett különbözeti vizsgájának eredménye legalább elégséges (2). Amennyiben a bizonyítványból hiányzik az osztályzat a kémia, fizika, biológia és földrajz tantárgyakból, a jelentkező a 10. évfolyamot megkezdheti azzal a feltétellel, hogy ha fizika, kémia, földrajz, vagy biológia tantárgyból hiányzik jegye, az érettségi vizsga megkezdésének feltétele a különbözeti vizsga letétele, abból a tantárgyból, amelyikből érettségi vizsgára jelentkezett minimum elégséges (2) szinten a kijelölt vizsgaidőszakban.

Rendes érettségi vizsgára csak az a tanuló bocsátható, aki a tanulói jogviszonya létesítésekor kötelezővé tett, vagy választása alapján később keletkező kötelezettségből eredő különbözeti vizsgáit legalább elégséges (2) eredménnyel teljesítette. **Négy évfolyamos szakiskolai végzettséggel rendelkező jelentkező (1) szakmunkás végbizonyítványának bemutatásával igazolja**, hogy a szakiskolát elvégezte, amely alapján **különbözeti vizsga-kötelezettség nélkül az esti szakiskolások középiskolája program 11. évfolyamába nyerhet felvételt**.

Az iskolai bizonyítványában szereplő 9. és 10. évfolyam beszámítását kérelmezve az alábbiakban részletezettek alapján a gimnázium 10. vagy 11. évfolyamába nyer felvételt. Amennyiben gimnáziumi, szakközépiskolai vagy szakiskolai (elvégzett) 9. (korábbi évfolyam számozási rendszer szerint 1, nyelvi elvégzés évfolyam esetén 10.) évfolyamról szóló bizonyítvánnyal rendelkező jelentkező bizonyítványának bemutatásával igazolja, hogy

tanulmányai során érdemjegyet szerzett magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv, továbbá kémia, fizika, biológia, földrajz és informatika tantárgyakból, 10. évfolyamba nyerhet felvételt. Amennyiben a bizonyítványból az idegen nyelv osztályzat hiányzik, a jelentkező a tanítási év megkezdése előtt abból különbözeti vizsgát tehet. A jelentkező a 10. évfolyamba csak abban az esetben nyerhet felvételt, ha az idegen nyelv tantárgyból letett különbözeti vizsgájának eredménye legalább elégséges (2). Amennyiben a bizonyítványból hiányzik az osztályzat a kémia, fizika, 7 Az idegen nyelv tantárgy pontos részletezését lásd

Biológia, földrajz és informatika tantárgyakból, a jelentkező a 10. évfolyamot megkezdheti azzal a feltétellel, hogy ha fizika, kémia, földrajz, vagy biológia tantárgyból hiányzik jegye, az érettségi vizsga megkezdésének feltétele a különbözeti vizsga letétele, abból a tantárgyból, amelyikből 1 érettségi vizsgára jelentkezett minimum elégséges (2) szinten a kijelölt vizsgaid szakban. Rendes érettségi vizsgára csak az a tanuló bocsátható, aki a tanulói jogviszonya létesítésekor kötelezővé tett, vagy választása alapján később keletkező kötelezettségből eredő különbözeti vizsgáit legalább elégséges (2) eredménnyel teljesítette. Amennyiben gimnáziumi, szakközépiskolai vagy szakiskolai (elvégzett) (korábbi évfolyam számozási rendszer szerint 1-2, nyelvi előkészítő évfolyam esetén) évfolyamról szóló bizonyítvánnyal rendelkező jelentkező bizonyítványának bemutatásával igazolja, hogy tanulmányai során mindkét évfolyamon osztályzatot szerzett magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem és idegen nyelv tantárgyakból, továbbá legalább 2 évfolyamon vagy legalább 60 tanóraban tanulta a kémia, fizika, biológia, földrajz és informatika tantárgyakat és azokból osztályzatot szerzett, a 11. évfolyamba nyerhet felvételt. Amennyiben a bizonyítványból az idegen nyelv érdemjegy hiányzik, a jelentkező abból különbözeti vizsgát tehet. A jelentkező a 11. évfolyamba csak abban az esetben nyerhet felvételt, ha az idegen nyelv tantárgyból letett különbözeti vizsgájának eredménye mindkét évfolyamon legalább elégséges (2). Amennyiben a bizonyítványból hiányzik az osztályzat a kémia, fizika, biológia, és földrajz tantárgyakból, a 11. évfolyamot megkezdheti azzal a feltétellel, hogy ha fizika, kémia, földrajz, és biológia tantárgyból hiányzik jegye, az érettségi vizsga megkezdésének feltétele a különbözeti vizsga letétele, abból a tantárgyból, amelyikből 1 érettségi vizsgára jelentkezett minimum elégséges (2) szinten a kijelölt vizsgaid szakban. Rendes érettségi vizsgára csak az a tanuló bocsátható, aki a tanulói jogviszonya létesítésekor kötelezővé tett, vagy választása alapján később keletkező kötelezettségből eredő különbözeti vizsgáit legalább elégséges (2) eredménnyel teljesítette. Amennyiben gimnáziumi vagy szakközépiskolai (elvégzett) (korábbi évfolyam számozási rendszer szerint 1-2-3, nyelvi előkészítő évfolyam esetén) évfolyamról szóló bizonyítvánnyal rendelkező jelentkező bizonyítványának bemutatásával igazolja, hogy tanulmányai során mindhárom évfolyamon érdemjegyet szerzett magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem és idegen nyelv tantárgyakból, továbbá, - ha választott érettségi vizsgatárgya kémia, fizika, biológia, földrajz vagy informatika, azt legalább 2 évfolyamon vagy legalább 60 tanóraban tanulta és abból érdemjegyet szerzett, - ha választott érettségi vizsgatárgya társadalomismeret, azt /vagy annak megfelelő tantárgyat/ különálló tantárgyként legalább 36 tanóraban tanulta és abból érdemjegyet szerzett, továbbá nyilatkozik arról, hogy a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek szabadon választható tantárgyat felveszi, a 12. évfolyamba nyerhet felvételt. Amennyiben a bizonyítványból az idegen nyelv érdemjegy hiányzik, a jelentkező abból különbözeti vizsgát tehet. A jelentkező a 12. évfolyamot csak abban az esetben kezdheti el, ha az idegen nyelv tantárgyból letett különbözeti vizsgájának eredménye mindhárom évfolyamon legalább elégséges (2). Amennyiben a 12. évfolyamra jelentkező az intézmény különbözeti vizsgára kötelezi a választott érettségi vizsgatárgyának megfelelő tantárgyból, a 12. évfolyamot megkezdheti azzal a feltétellel, hogy a hiányzó érdemjegyeket legkésőbb a 12.

évfolyamot lezáró számonkérés kezdetéig különbözeti vizsgán pótolja. Rendes érettségi vizsgára csak az a tanuló bocsátható, aki a tanulói jogviszonya létesítésekor kötelezővé tett, vagy választása alapján később keletkező kötelezettségből eredő különbözeti vizsgáit legalább elégséges (2) eredménnyel teljesítette. A bizonyítványok beszámítása a jelentkező beszámítási igényéből kiinduló, dokumentumok elemzésén alapuló, adminisztratív döntés, amely a korábbi tanulmányok és tanulási tapasztalat elismerését szolgálja. A jelentkező a tanulmányok beszámításakor tudomásul veszi, hogy a magasabb évfolyamba lépéséhez az intézményegység nem tényleges szaktantárgyi tudását, hanem a korábban szerzett érdemjegyeit vette alapul. Ennek nyomán a tanuló kizárólagos felelőssége, hogy a magasabb 13

TANULÓI JOGVISZONY MEGSZŰNÉSÉNEK

A tanulói jogviszony megszűnésének eseteit és az eljárás szabályait a Nkt. 53. (2), továbbá (4-6) bekezdései, továbbá a Min. r. 50. (4) és 143. (7-9) bekezdése részletesen szabályozza.

A TANULÓ KÖTELESSÉGÉNEK TELJESÍTÉSE

A Gimnázium esti tagozaton tanuló iskolába járással, évközi iskolai munkájukkal, továbbá a tudásuk mérése céljából megszervezett beszámolókon és/vagy tanulmányok alatti vizsgákon nyújtott teljesítményükkel teljesítik kötelezettségüket.

A TANULÓ KÖTELESSÉGÉNEK TELJESÍTÉSE ESTI MUNKARENDBEN

Az esti tagozaton a tanuló kötelessége, hogy az előírt tanítási napokon a tanítási órákon jelen lenni, továbbá beszámolási kötelezettségét teljesíteni. A tanórák rendjét a tanterv szabályként az intézményegység órarendje rögzíti. A tanórák alacsony száma, a tantárgyfelosztás szerkezete és a tanév rendjének alakulása lehetnének esetekben szükségessé teheti, hogy egyes tantárgyak tanóráit (teljesen vagy részben) tömbösített, epochális jelleggel tartsuk meg. Ebben az esetben a tanórák rendjét és beosztását, továbbá a számonkérés időzítését és módját a tagozati munkatervben kell rögzíteni.

A tanuló tanórákon való jelenlétét jelenléti ív aláírásával igazolja. Amennyiben a tanuló a tanítási órákról neki fel nem róható okból marad távol, köteles hiányzását írásos dokumentummal igazolni. Jelen rendelkezés alkalmazásakor a tanulónak fel nem róható minden olyan, a tanuló iskolai foglalkozásokon történő megjelenését gátló tényező, amely nem vezethető vissza a tanuló szándékos vagy gondatlan magatartására. A tanuló a hiányzását igazoló dokumentumot az osztályfőnökének köteles leadni. Az osztályfőnök a jelenléti ív megfelelő napjainál dokumentálja a hiányzás igazolt voltát. Az intézmény félévenként összesíti az igazolatlan hiányzásokat, és ennek alapján megállapítja, hogy a hiányzások alapján melyik tanulónak szűnik meg a jogviszonya. Megszűnik annak a tanulónak a jogviszonya, aki a szorgalmi időszakban a jogszabályban meghatározott számú óránál többet mulasztott. Ha a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható. **(A Nkt. 55. alapján)** az intézmény vezetője az intézmény igazgatójának jogkörében eljárva a tanulót kérelmére felmentheti az iskolai kötelező foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai vagy sajátos helyzete ezt indokolta teszi. Döntéséről az intézmény vezetője határozatot hoz, amelyben meghatározza, hogy a felmentett tanuló mikor és milyen módon adhat számot tudásáról. Ha a tanuló az első és/vagy a második beszámolón neki fel nem róható, igazolt okból egy vagy több tantárgyból nem szerez érdemjegyet, a félév zárása előtt osztályozó vizsgát tehet. A vizsga kérelmezésére,

engedélyezésére, szervezésére és szabályaira vonatkozóan a **Vizsgaszabályzat** részletes rendelkezéseket tartalmaz. A harmadik és/vagy a negyedik beszámolón neki fel nem róható, igazolt okból egy vagy több tantárgyból nem szerez érdemjegyet, a tanítási év lezárása előtt osztályozó vizsgát tehet. A vizsga kérelmezésére, engedélyezésére, szervezésére és szabályaira vonatkozóan a vizsgaszabályzat részletes rendelkezéseket tartalmaz. Az osztályozó vizsga kérelmezésére, engedélyezésére, szervezésére és szabályaira vonatkozóan a vizsgaszabályzata részletes rendelkezéseket tartalmaz. A második beszámolón neki fel nem róható, igazolt okból egy vagy több tantárgyból nem szerez érdemjegyet, az adott tantárgy(ak)ból osztályozó vizsgát tehet. Az osztályozó vizsga kérelmezésére, engedélyezésére, szervezésére és szabályaira vonatkozóan a vizsgaszabályzat részletes rendelkezéseket tartalmaz. A tanuló félévi eredményeiről osztályfőnökénél vagy az intézmény vezetőjénél személyesen érdeklőzhet. A félévi érdemjegyekről írásos értesítést automatikusan nem készít, azonban a tanuló kérésére az intézményegység kiállítja azt.

MAGATARTÁS ÉS SZORGALOM MINŐSÍTÉSE

A fennsorolt tanuló magatartását és szorgalmát az osztályfőnök nem minősíti

A TANULÓ KÖTELESSÉGÉNEK TELJESÍTÉSE AZ ELŐÍRTNÁL HAMARABB

A Nkt. 57. (3) bek. alapján az intézmény vezetője az intézmény igazgatójának jogkörében eljárva engedélyezheti, hogy a tanuló az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket az előírtnál hamarabb teljesítse. Az iskolarendszer fenntartásában a fennsorolt korábbi tanulási tapasztalata és sajátos helyzete miatt a tanulmányok rövidítésének, a tanuló gyorsabb haladásának lehet véltétele alapvető követelmény. A tanulmányok rövidítése a tanuló önálló készülésén alapszik kötelezettségeinek teljesítéséről az intézményegység-vezető az előrehozott osztályozó vizsgát engedélyező határozatában hoz döntést.

Az előrehozott osztályozó vizsga nem javítható, t. javító vizsgát az iskola kizárólag az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakra szervezhet (vö. Min. r. 64. (8)). Ha a tanuló az előrehozott osztályozó vizsgán nem teljesíti az adott évfolyam valamennyi tantárgyának követelményét és egy vagy több tantárgyból elégtelen (1) érdemjegyet szerez, tanulmányait eredeti évfolyamán folytathatja azzal, hogy a sikeresen teljesített tantárgyakból az előrehozott osztályozó vizsgán szerzett érdemjegyei alapján mentesítést kap. Egy tanítási évben, egy évfolyamra vonatkozóan egy tanuló csak egy alkalommal tehet előrehozott osztályozó vizsgákat. Az előrehozott osztályozó vizsgán sikeresen teljesített tantárgyak osztályzatát törzslapjába tételesen be kell jegyezni és a tanítási év végén kiállított bizonyítványába beírni. A törzslapon záradékként kell megjegyezni, hogy a tanuló mely tantárgyakból szerezte osztályzatát előrehozott osztályozó vizsgán. Gimnáziumunk az esti tagozaton tanulók számára szeptember közepén *szintfelmérő osztályozó vizsgát szervez angol nyelv tantárgyból*. A vizsgákra a tanulóknak írásban jelentkeznie kell, a vizsgát a vezető határozatban engedélyezi. Amennyiben az évfolyamos tanuló valamely tantárgyból **előrehozott érettségi vizsgát** kíván tenni, írásban benyújtott kérelmére az adott tantárgyból az érettségi vizsga megkezdése előtt előrehozott osztályozó vizsgát tehet évfolyamon. Az egy-egy tárgyas előrehozott osztályozó vizsgát az intézményegység-vezető az érettségi vizsgára történt jelentkezést követően engedélyezi

JAVÍTÓVIZSGÁK

A javítóvizsgák szervezésére és szabályaira vonatkozóan a vizsgaszabályzat részletes rendelkezéseket tartalmaz

A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMBA LÉPÉSE

A tanuló magasabb évfolyamba akkor léphet, ha az el írt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az évfolyam végi teljesítményről az intézmény minden egyes évfolyamra vonatkozóan bizonyítványt állít ki

CÉLOK, FELADATOK.

NEVELÉSI PROGRAM

Intézményegységünk a tanköteles koron túli tanulók számára teremt lehetőséget a középiskolai tanulmányok folytatására vagy pótlására. Oktató-nevelő munkánkkal esélyt biztosítunk tanulóinknak egy korszerű, széleskörű műveltség megalapozására és a hiányok pótlására. A középiskolai végzettség és az érettségi megszerzésével tanulóink megértekezhetnek vagy mobilizálhatják munkaerő-piaci helyzetüket, könnyebben kapcsolódnak a felnőttképzés átkepzést, továbbképzést, illetve új szakmák elsajátítását célzó folyamataiba, továbbá felsőoktatási tanulmányokat is kezdhetnek. Iskolai oktató-nevelő munkánk célja, hogy érvényesítse a humánus értékeket, közvetítse az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, megértekeztesse és segítse a köznevelés formális rendszerében tanuló felnőtteket testi és lelki egészségre és igényes emberi kapcsolatokra törekvésükben, továbbá abban, hogy demokratikus elveket követő állampolgárként képesek legyenek a társadalmi, gazdasági változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselekvésre. Gimnáziumunk fejlesztési célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony, a felnőttek életkori sajátosságainak megfelelő tanítási-tanulási módszerekkel alakítja ki tanulóiban az élethosszig tartó tanulás kompetenciáit. A sokoldalú tájékozottság és a tájékozódás képességének kialakítása érdekében felkészítjük tanulóinkat a társadalmi jelenségek, kapcsolatrendszerek megértésére, alakítására. Mindehhez elvárjuk a tanulók tudatos, aktív és segítőkész együttműködését.

Gimnázium esti tagozat (11 – 12. évfolyam) óraszámok

Évfolyamok/Tárgyak	11 esti	12 esti
Anyanyelv / kommunikáció	37	32
Magyar irodalom	74	64
Matematika	111	96
Történelem	37	64
Filozófia/etika	32	-
Művészeti ismeretek*	37	32
Idegen nyelv	111	111
Angol		
Informatika*	37	32
Fizika*	37	-
Kémia*	37	-
Biológia*	37	-
Földünk és környezetünk	37	-
Társadalom-ismeret*	37	-
Szabadon tervezhető modulok: környezeti nevelés	42	143
Összesen	629	574

A * -gal jelölt tantárgyakból a szabad sáv terhére (évi óraszám: esti tagozat: 20 óra) érettségi előkészítő szervezhető!

A középiskola (9-12. évfolyam) céljai és feladatai

A felnőttek középiskolája 9-12. osztályának feladata olyan ismeretek és képességek nyújtása, amelyek átfogják az általános műveltség középiskolai körét, tekintetbe véve a tanulók élettapasztalatait és korábbi (általános iskolai, illetve megszakított középiskolai) tanulmányait, rendezve és kiegészítve ezek eredményeit. A felnőttek középiskolái szakközépiskolai ágazata ezzel együtt a szakmai tudás meghatározott köreit nyújtja. Ebből kiindulva a felnőttek középiskolája megteremti az érettségi, a középfokra alapozott szakképzés, a felsőfokú továbbtanulás, a munkaerőpiacon történő előnyösebb elhelyezkedés, illetve a szakmai végzettség megszerzésének lehetőségét. A tananyag tantárgyi és tantárgyközi tartalmai, tevékenységformái közvetítik és továbbfejlesztik a kommunikációs és a tanulási képességeket, az élethosszig tartó tanulás igényeinek és az erre való képességek kifejlődésének érdekében. Alkalmat adnak a tanulók életvitelének, társadalmi létformáiknak és a világban való tájékozottságuk továbbfejlesztésére. Rehabilitációs lehetőséget biztosítanak korábbi iskolai kudarcaik kompenzálására. Módot nyújtanak a tanulók személyiségének minél átfogóbb fejlesztésére, szocializálására.

A kerettantervek hangsúlyt helyeznek arra, hogy a középfokú tananyag nemcsak ismeretek rendszere, hanem ezzel együtt bevált megismerési-tanulási és cselekvési módszerek elsajátítási eszköze is, az ismeretsajátítástól elválaszthatatlan gondolkodási és cselekvési műveletek kifejlesztője. Ily módon törekszenek a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati szintjeinek egyensúlyára, az elméleti és a gyakorlati gondolkodás közti átmenetek létrehozására, - különös tekintettel az érettségire, illetve a felsőfokú továbbtanulás lehetőségeinek biztosítására. Hangsúly került a reproductív gondolkodás továbbfejlesztési lehetőségeinek biztosítására, a problémamegoldó és a kreatív működések irányába. Mindezek a felnőttek középiskolái kiemelt feladataihoz kapcsolódnak.

A felnőttek középiskolái szakközépiskolai ágazatában az óraterv szabad sávjában a központi szakképzési programok tananyaga kerülhet elhelyezésre, lehetőséget biztosítva a szakképzés megalapozására, illetve a szakképzés további fokozataira történő előrelépésre

MAGYAR IRODALOM

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

Az életkori sajátosságok figyelembevételével kell elérni, hogy a tanulók felkészülten sikeres érettségi vizsga tehessenek. Ennek szem előtt tartásával az irodalom tág világáról egy viszonylag széles, átfogó kép alkotására kell törekedni. A tanulók számára világos legyen, hogy az irodalom nem csak az emberi kultúra fontos része, kiemelkedő teljesítménye, hanem a mindennapi életben való eligazodásban, az emberi kapcsolatokban, konfliktusokban való eligazodásban is segítséget jelenthet az erkölcsi dilemmák megtárgyalásával, példák felmutatásával.

Ki kell alakítani a tanulóknál irodalom iránti igényességüket, az iskola befejezése utáni önművelés szükségességét. Ezekkel összhangban képessé kell tenni őket az irodalmi alkotások elemző (esetleg kritikus) befogadására, a magyar és világirodalmi alkotások megbecsülésére, valamint az ezekkel kapcsolatos véleményeik szabatos megfogalmazására mind írásban, mind szóban. Fontos, hogy a véleményekben a személyességen túl az irodalomelméleti, -történeti tárgyyszerűség, a megalapozottság is helyet kapjon, és a vélemény megformáltságának színvonala minél magasabb színvonalú legyen.

Fejlesztési követelmények

Alapvető követelmény a feldolgozott szövegek minél teljesebb megértése, ezek önálló elemzése, a műről véleményalkotás, majd fel nem dolgozott szövegek megadott szempontú elemzése. Fontos, hogy az irodalomtanítás megőrizze az élményszerűséget, a felnőtt korú tanulók számára lehetőség nyíljon a saját élethelyzeteik és az irodalmi művekben felmerülő helyzetek, erkölcsi kérdések közötti kapcsolatok kifejtésére, megfogalmazására.

Kiemelendő a különböző témájú, korú és szemléletű irodalmi művek közötti összefüggések megtalálása, különös tekintettel a magyar irodalom és az európai irodalom közti kapcsolatrendszerre. Fejlesztendő képesség a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának, esztétikai elemeinek felismerése, megfogalmazása a megfelelő fogalmak, szakszavak használatával szóban és írásban. Szükséges az alapvető korstílusokban, műfajokban való tájékozottság, a magyar irodalom klasszikus alkotóinak életútjának, pályaképének, alkotásainak ismerete, alkotói portrék önálló bemutatása. Ezeket kiegészíti a világirodalom legfontosabb alkotóinak és műveiknek és a lakóhelyhez, a szűkebb hazához köthető irodalmi vonatkozások ismerete.

Az irodalmi alkotásokról folyó beszélgetések során a logikus gondolkodás, a kritikai és önkritikai képességek növelésével a humanista felfogás, az igazságosság, az erkölcsös magatartás értékei nőnek, valamint nő az esztétikai értékek, a pozitív érzelmek iránti fogékonyság. Képessé kell tenni a tanulókat az önálló ismeretszerzésre, amellyel akár a középiskolai tanulmányait bővítheti, akár a későbbiekben az önművelődést meg tudja valósítani. Az ismeretszerzés képességének ki kell terjednie a ma rendelkezésünkre álló valamennyi információforrás használatára, minden típusú dokumentum alkotó felhasználására.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 74 óra

Tevékenységformák

Szükséges az önálló órai jegyzet- és vázlatkészítés képessége mind írott szövegből, mind előadásról, valamint az irodalmi és a nem irodalmi szövegek értő feldolgozása, illetve az önálló ismeretszerzésére. Ezen tevékenységek szinte minden tantárggyal való találkozásokor elengedhetetlenek. Különösen fontos az irodalmi művek értelmezése, kulcsmondatok megtalálása, érvek kidolgozása az irodalmi művekben megtalálható helyzetek, szereplők megítélése kapcsán; az irodalmi alkotások értelmezése, elemzése a szükséges irodalomelméleti, -történeti ismeretanyag felhasználásával. A tanulók szóban és írásban gyakorolják a különböző műnemekben megjelenő sajátosságok, tartalmak megítélését, a hozzájuk vezető elemzési módokat.

Az irodalom és más művészeti ágak (képzőművészet, zene, színház és filmművészet) kapcsolatának megtapasztalása. Fontos eszköz és cél egyben, hogy a tanulók az iskolán, a tanórán kívüli tevékenységükkel gyarapítsák ismereteiket. Ezeket erősíteni, támogatni kell annak érdekében, hogy világossá váljon számukra, hogy az iskola és az iskolán kívüli világ nem két egymástól elzárt, külön létező struktúra, hanem egymás részei, hogy az iskolában szerzett ismertek (nem elavult, holt ismeretanyag) felhasználhatók az iskolán kívül, és fordítva.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Szintre hozó blokk	A 10. évfolyam anyagának rövid áttekintése, rendszerezése	
Madách Imre: Az ember tragédiája	Madách Imre élete: Az ember tragédiája keletkezése, elemzése, értelmezése	<i>a mű megtekintése lehetőség szerint színházban vagy videón</i>
Az XIX. század második felének világirodalma I. – epika	művek a realista epikából: egy francia (Stendhal, Balzac, Maupassant) és egy orosz (Gogol, Tolsztoj, Dosztojevszkij) mű elemzése	<i>a naturalista irodalom jellegzetességei egy Zola-regényben; a tananyagban nem tárgyalt epikus mű megismerése</i>
Az XIX. század második felének világirodalma II. – líra	a francia modern költészet néhány nagy alakja és műveik (Baudelaire: Kapcsolatok, Az albatrosz; Verlaine: Költészettan, Őszi chanson; Rimbaud: A magánhangzók szonettje, A meghökkentek)	<i>Walt Whitman: Téli mozdony; a tananyagban nem tárgyalt művek megismerése</i>
Az XIX. század második felének világirodalma III. – dráma	a modern drámairodalom kezdete: egy Csehov-dráma: A cseresznyés kert vagy a Három nővér vagy a Ványa bácsi; és egy	<i>a tananyagban szereplő, de nem tárgyalt dráma megismerése; lehetőség</i>

	Ibsen-dráma: a Nóra vagy a Vadkacsa elemzése	<i>szerint Csehov- és Ibsen-drámák megtekintése színházban vagy videóról</i>
Vajda János	Vajda János költészetének jellemzői néhány versén keresztül (pl. A virrasztók, A vaáli erdőben, Az üstökös, Credo, Nádas tavon, Húsz év múlva, Harminc év után)	<i>Vajda János életének, költői pályájának részletesebb megismerése; a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő verseknek, illetve röpiratainak (Önbírálat, Polgárosodás) megismerése</i>
Mikszáth Kálmán	Mikszáth Kálmán életének, írói pályájának főbb állomásai; novelláinak (Bede Anna tartozása, Tímár Zsófi özvegysége) és egy regényének (A Noszty fiú esete Tóth Marival vagy a Különös házasság vagy A fekete város vagy a Beszterce ostroma vagy Új-Zrínyiász) elemzése	<i>Mikszáth életének és írói pályájának részletesebb megismerése, a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő művek megismerése, illetve tárcái (Korlátfa, A pénzügyminiszter reggelije)</i>
Móricz Zsigmond	Móricz Zsigmond életének, írói pályájának főbb állomásai, a Barbárok, a Tragédia és a Szegény emberek című novellák közül kettőnek, illetve egy regényének (az Úri muri vagy a Rokonok) elemzése	<i>Móricz életének és írói pályájának részletesebb megismerése, a törzsanyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő művek megismerése, illetve Krúdy Gyula, Kaffka Margit, Csáth Géza, Füst Milán műveivel való találkozás</i>
Az új magyar költészet megjelenése – Ady Endre	Ady Endre életének, költői pályájának főbb állomásai és költészetének bemutatása néhány versén keresztül (pl. Góg és Magóg fia vagyok én..., A magyar ugaron, Páris, az én Bakonyom, Párisban járt az Ősz, Lédával a bálban, Elbocsátó, szép üzenet, Új vizeken járok, Sírni, sírni, sírni, Harc a Nagyúrral, Fölszállott a páva, Vér és arany, A fekete zongora, A magyar Messiások, A téli Magyarország, A Sion-hegy alatt, A muzáj Herkules, Nekünk Mohács kell, Szeretném, ha szeretnének, Séta bölcsőhelyem körül, A Tűz csiholója, Történelmi lecke fiúknak, Hunn, új legenda, Mag hó alatt, Intés az őrzőkhöz, Ifjú szívekben élek, Őrizem a szemed, Ember az	<i>Ady Endre életének és költői pályájának részletesebb és a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő műveinek és publicisztikájának (pl. Egy kis séta) megismerése</i>

	embertelenségben, Nézz, Drágám, kincsemre, Emlékezés egy nyár-éjszakára, Krónikás ének 1918-ból, De ha mégis?)	
Az avantgárd	az avantgárd általános bemutatása, a főbb irodalmi irányzatok; Guillaume Apollinaire költészetének jellemző vonásai néhány versén keresztül (pl. Kikerics, A megsebzett galamb és a szökőkút, A Mirabeau híd, Égöv); Kassák Lajos életének, írói-költői pályájának főbb állomásai, költészetének jellegzetességei a Mesteremberek és/vagy A ló meghal, a madarak kirepülnek című versein keresztül	<i>az avantgárd képzőművészet alkotásaival való megismerkedés</i>

A továbbhaladás feltételei

A következő fogalmak megértése, helyénvaló használata: realizmus, pozitívizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, kubizmus, hangulatlíra, szerepvers, önmegszólító verstípus, képvers, fejlődésregény, karrierregény, regényciklus, drámai költemény, analitikus dráma, karcolat, paródia, szimultanizmus, szabad vers, képvers, kevert ritmusú vers, szimbólum, publicisztika.

A XIX. és a XX századi művek elemzése, megbeszélése során önálló vélemény kialakítása, érvekkel való indoklása, képviselése. Közösen meg nem tárgyalt irodalmi művek elemzése megadott szempontok alapján. A művek szóbeli és írásbeli bemutatása, összehasonlító elemzése. Stílusirányzatok (az impresszionizmustól az avantgárd irányzatokig) jellegzetességeinek bemutatása. A magyar irodalomban felmerülő történelmi, társadalmi és erkölcsi kérdések megértése, újrafogalmazása szóban és írásban. Memoriterként szállóigék (legalább 3) Az ember tragédiájából, legalább 2 Ady-vers.

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 64 óra

Tevékenységformák

Szükséges az önálló órai jegyzet- és vázlatkészítés képessége mind írott szövegből, mind előadásról, valamint az irodalmi és a nem irodalmi szövegek értő feldolgozása, illetve az önálló ismeretszerzésére. Ezen tevékenységek szinte minden tantárggyal való találkozásokkor elengedhetetlenek. Különösen fontos az irodalmi művek értelmezése, kulcsmondatok megtalálása, érvek kidolgozása az irodalmi művekben megtalálható helyzetek, szereplők megítélése kapcsán; az irodalmi alkotások értelmezése, elemzése a szükséges irodalomelméleti, -történeti ismeretanyag felhasználásával. A tanulók szóban és írásban gyakorolják a különböző műnemekben megjelenő sajátosságok, tartalmak megítélését, a hozzájuk vezető elemzési módokat.

Az irodalom és más művészeti ágak (képzőművészet, zene, színház és filmművészet) kapcsolatának megtapasztalása. Fontos eszköz és cél egyben, hogy a tanulók az iskolán, a tanórán kívüli tevékenységükkel gyarapítsák ismereteiket. Ezeket erősíteni, támogatni kell annak érdekében, hogy világossá váljon számukra, hogy az iskola és az iskolán kívüli világ nem két egymástól elzárt, külön létező struktúra, hanem egymás részei, hogy az iskolában szerzett ismertek (nem elavult, holt ismeretanyag) felhasználhatók az iskolán kívül, és fordítva.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Szintre hozó blokk	A 11. évfolyam anyagának rövid áttekintése, rendszerezése	
A Nyugat első költői-írói nemzedéke I. – Babits Mihály	Babits Mihály életének, írói-költői pályájának főbb állomásai, költészetének jellemzői néhány versén keresztül (pl. A lírikus epilógja, Messze... messze..., Zrínyi Velencében, Esti kérdés, Húsvét előtt, Fortissimo, Cigány a siralomházban, A gazda bekeríti házát, Ősz és tavasz között, Balázsolás, Jónás imája); a Jónás könyve című művének elemzése	<i>Babits Mihály életének és írói-költői pályájának részletesebb és a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő művek és egy Babits-esszé vagy tanulmányrészlet megismerése</i>
A Nyugat első költői-írói nemzedéke II. – Kosztolányi Dezső	Kosztolányi Dezső életének, írói-költői pályájának főbb állomásai és költészetének jellemző vonásai néhány versén keresztül (pl. Mint aki a sínek közé esett..., Mostan színes tintákról álmodom, Anyuska régi képe, Akarsz-e játszani? Boldog, szomorú dal, Halotti beszéd, Marcus Aurelius, Litánia, Hajnali részegség); egy novellája (pl. A kulcs) és az Édes Anna vagy Néró, a véres költő	<i>Kosztolányi pályájának részletesebb feldolgozása, a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő versek, novellák és regények, valamint egy Kosztolányi-esszé megismerése</i>

	című regényének elemzése	
A Nyugat első költői-írói nemzedéke III. – Juhász Gyula és Tóth Árpád	A két költő életének, költői pályájának főbb állomásai, költészetüknek jellemző vonásaik néhány versükön keresztül (Juhász Gyula versei közül például: Tiszai csönd, Testamentum, Milyen volt..., Anna örök; Tóth Árpád versei közül például: Meddő órán, Rímes, furcsa játék, Elégia egy rekettyebokorhoz, Körúti hajnal, Esti sugárkoszorú, Lélektől lélekig, Áprilisi capriccio)	<i>A két költő életének, költői pályájának részletesebb megismerése, a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő verseikkel való találkozás</i>
A Nyugat első költői-írói nemzedéke IV. – Karinthy Frigyes	Karinthy Frigyes életének, írói-költői pályájának főbb állomásai, munkásságának jellemző vonásai néhány művön (Pitypang, Előszó; Tanár úr kérem, egy novella, részletek az Így írtok ti című műből) keresztül	<i>Karinthy Frigyes életének, írói-költői pályájának részletesebb megismerése; Karinthy regényei és kis epikai műveivel való találkozás; Az utazás a koponyám körül című film megtekintése videóról</i>
A XX. század első felének világirodalmából – epika	legalább egy regény és egy elbeszélés vagy novella a német, vagy a cseh, vagy a francia, vagy az orosz, vagy az amerikai irodalom alkotásaiból, ennek feldolgozása	<i>a tananyagban nem tárgyalt regény, elbeszélés, novella megismerése, filmes feldolgozásának megtekintése videóról</i>
A XX. század világirodalma – dráma	legalább két mű feldolgozása Gorkij, Brecht, Dürrenmatt és Beckett drámái közül	<i>válogatás a tananyagban szereplő, de nem tárgyalt szerzők műveiből, illetve válogatás Shaw, Pirandello, Ionesco, Stoppard, drámáiból</i>
József Attila	József Attila életének, költői pályájának főbb állomásai, költészetének jellemző vonásai néhány versén keresztül (pl. Nem én kiáltok, Tiszta szívvel, Ködből, csöndből, Klárisok, Favágó, Holt vidék, Külvárosi éj, A város peremén, Elégia, Óda, Eszmélet, Magad emésztő..., Levegőt!, Kései sirató, Gyermekké tettél, A Dunánál, Nagyon fáj, Thomas Mann üdvözlése, Ars poetica, Hazám, Karóval jöttél..., Íme, hát megleltem hazámat...)	<i>József Attila életének, költői pályájának részletesebb megismerése; a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő versekkel való találkozás</i>
Szabó Lőrinc	Szabó Lőrinc életének, költői pályájának főbb állomásai; költészetének jellemző	<i>Szabó Lőrinc életének, költői pályájának részletesebb</i>

	vonásai néhány versén keresztül (pl. Az Egy álmai, Semmiért Egészen, Lóci óriás lesz, Dsuang Dszi álma, Szun-Vu Kung lázadása, Mozart hallgatása közben)	<i>megismerése, a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő versekkel való találkozás</i>
Radnóti Miklós	Radnóti Miklós életének, költői pályájának főbb állomásai, költészetének jellemező vonásai néhány versén keresztül (pl. Huszonnyolc év, Federico Garcia Lorca, Tétova óda, Sem emlék, sem varázslat..., A la recherche..., Erőltetett menet, Razglednicák és az eklogák)	<i>Radnóti Miklós életének, költői pályájának részletesebb megismerése, a tananyagban fel nem dolgozott vagy nem szereplő versekkel való találkozás</i>
Válogatás a XX. század második felének világirodalmából	legalább egy regény feldolgozása Garcia Marquez, Sartre, Camus, Semprun, Huxley, Orwell, Golding, Hrabal, Szolzsenyicin művei közül	<i>a tananyagban szereplő, de nem tárgyalt mű megismerése; válogatás a klasszikus krimi (Doyle, Christie), sci-fi (Asimov, Lem) irodalmából</i>
Válogatás a XX. század második felének magyar irodalmából – líra	legalább két költő 1-2 versének megismerése (Pilinszky János, Weöres Sándor, Nagy László, Illyés Gyula, Szilágyi Domonkos, Vas István)	<i>a tananyagban szereplő, de nem tárgyalt mű megismerése; a kortárs magyar irodalom alkotóinak, alkotásainak bemutatása</i>
Válogatás a XX. század második felének magyar irodalmából – epika, dráma	legalább egy regény vagy elbeszélés és egy dráma Németh László, Ottlik Géza, Örkény István, Márai Sándor, Déry Tibor művei közül	<i>a törzsanyagban szereplő, de nem tárgyalt mű megismerése; a művek filmes feldolgozásának megtekintése videóról</i>
Az irodalom határterületei	az irodalom megjelenése filmen, dalszövegben és a kultúra más területein szabadon választott példákon keresztül	<i>Mozi- vagy színház- vagy koncert- vagy kiállítás-látogatás, a látottak, hallottak közös értékelése, megbeszélése; egy kortárs íróval és/vagy költővel való személyes találkozás, beszélgetés</i>
Felkészülés az irodalom érettségi vizsgára	az írásbeli érettségi vizsga követelményeinek és a szóbeli érettségi témaköröknek az áttekintése; rendszerezés	

A továbbhaladás feltételei

A következő fogalmak megértése, helyénvaló használata: egzisztencializmus, tömegkultúra, posztmodern, ekloga, idill, bukolika, tárgyias, költészet, négysoros, egysoros, egyperces novella, szonettciklus, groteszk, abszurd dráma, epikus dráma és színház, dokumentumregény, utópia, ellenutópia, síkváltás, toposz, parabola, abszurd, utópia, antiutópia.

Az olvasott művek szövegének értelmezése, irodalomtörténeti jelentőségének és helyének meghatározása, stilisztikai jellemzőinek felismerése. A megismert szerzők életműveinek, alkotói pályáinak ismerete. Témák és műfajok változásainak figyelemmel kísérése az irodalomtörténetben, illetve ezek megfogalmazása szóban és írásban. Portrészítés a magyar és világirodalom nagy alakjairól.

Memoriterként legalább 2 József Attila-vers, 2 vers Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc és Radnóti Miklós művei közül.

ANYANYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

A felnőttoktatás és a nappali iskolák általános céljai lényegileg megegyeznek. Mégis e képzési forma sajátosságai szükségessé teszik, hogy e specialitások a célok között önállóan is megjelenjenek. E szempont alapján az anyanyelvoktatásunk célja az is, hogy olyan alapokat biztosítson, amely *az idegen nyelvek tanulását segíti*. A leíró nyelvtani tudás az idegen nyelvek (főként az indogermán nyelvek) grammatikai rendszerének elemi összevetésével, s ezáltal a generatív mondattani megközelítések elemi ismeretével egészül ki.

A *hétköznapi kultúra* fontos része az interakció, a *kommunikálni tudás* képessége. A felnőttek életpaszatlatára építetten az életvilág feltárása, az önkifejezés, a szándékokhoz kapcsolt kommunikációs cselekvési stratégiák kialakítása, ill. a kommunikációban elengedhetetlen kölcsönösség és a konszenzus keresése a felnőttoktatás jövőbeni feladata. Az anyanyelvi képesség fejlesztése a közlésre, a kapcsolatteremtésre irányuló motiváltságra épül.

Fejlesztési követelmények

A felnőtt ember mindennapjaihoz tartozik a sajtó, a rádió és televízió által kínált kultúra fogyasztása, ezért kapott fő hangsúlyt az oktatás tartalmában a *tömegkommunikáció* tanítása.

A tantervben ezért kap fontos helyet a tanulásmódszertan, ill. az önfejlesztés, és a könyvtárismerettel párhuzamosan a rendszerezés képességének fejlesztése is. E cél alapján -, ill. az ismétlések elkerülése végett is - tartható fontosnak, hogy a leíró nyelvtani ismeretek a középiskolában egy rendszer működő részeként jelenjenek meg, minden részterület esetén a nyelv rendszerszerű voltára való hivatkozással.

A *stílus* tanítása a közlés formavilágának fejlesztését célozza. A *nyelvtörténet* és a nyelv élete elsősorban a tanulói látásmód fejlesztését szolgálja. A képzést a *tömegkommunikációs témakör* zárja le, amely a mindennapi élethez, életvilághoz kötődő jellege okán személyiségfejlesztés lehetőségét kínálja. A tömegkommunikáció a mindennapi kultúra része, a fogyasztói magatartás formálása segítséget nyújt az ember eredeti arcának védelmére. A tantárgy tanítása az egyes témakörökön belül az alábbi képesség fejlesztését irányozza elő:

A szövegértés, szövegalkotás, egyéb szövegtani ismeretek is; helyesírás, nyelvhelyesség, stílus; a magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; a grammatikai ismeretek felelevenítése és folyamatos fejlesztése.

A felnőttoktatás általános fejlesztési követelményei nagyobb részt megfelelnek a nappali gimnáziumok követelményeinek, mégis némi kiegészítésre és módosításra szorulnak.

Szövegalkotás

A folyamatos fejlesztésében egyrészt a különböző szövegtípusoknak és műfajoknak megfelelő közlésmód gyakoroltatása játszik szerepet. A tanuló legyen képes az önkifejezésre, véleményének, érveinek logikus felépítésére. A szövegalkotás kulturáltságának mérője a szókincs megfelelő

terjedelme (szükséges ennek bővítése), a logikai összefüggések és az elrendezés képessége, a személyesség és a szöveg lineáris és globális összefüggéseit biztosító nyelvi eszközök ismerete.

Nyelvhelyesség és a stílus

A tantárgyi tartalmak mellett a tanterv a beszéd akusztikai megformálását, írásban a nyelvi szabályok helyes alkalmazását és tagolását, a megfelelő íráskép kialakítását várja el. Az aktív nyelvművelői magatartás a saját nyelvi kultúra tökéletesítésének fontos eszköze. A nyelvhelyesség, a stílus a szövegalkotás lényeges tartalma, ezért a mindennapi és szépirodalmi stílus megfelelő ismerete, a jelenségek felismerése, ill. a nyelvileg megfelelően formált tartalom megjelenítése fontos tevékenységforma.

Helyesírás

Ennek a képességnek a fejlesztése a felnőttoktatásban nem könnyű feladat. A felnőttek körében az egyedi rögzült hibák korrekciója tűnik a legkönnyebbnek, a helyesírási szabálytudat hiánya viszont, a fel nem ismert dyslexia felnőttkori tünetei szinte korrigálhatatlanok. Mégis általános fejlesztési célnak tekinthető a helyesírási képesség fejlesztése, a biztos helyesírás kialakítása, amelyhez a tanulói szövegek javítása és javíttatása is hozzájárul.

Leíró nyelvtani ismeretek

A nyelvtörténet, illetve általános nyelvészeti tudnivalók a nyelvi jelenségek értő megismerésére irányulnak. A történeti tájékozódáshoz kapcsolódó feladatok a rendszerezés képességét, a rendszerszemlélet kialakítását segítik. A *leíró nyelvtani ismeretek* az általános iskolai tantervekben az általános és részletes követelményei között, évfolyamokra lebontva szerepelnek, így a továbbjutás feltételéhez tartozik a hangtani, szófaji, mondattani ismeretekben szerzett jártasság. Mégis köztudott, hogy a középiskolába érkezők közt nagyon nagy számban találkozunk olyanokkal, akik e területen is súlyos hiányosságokkal küszködnek. A grammatikai tudás az anyanyelv-használat és az idegennyelv-tanulás alapja. Ezért a tantervben minden évfolyam fókuszában megjelenő nyelvi jelenségeket a leíró nyelvtani ismeretek felelevenítésével párhuzamba kell tanítani annak érdekében, hogy a megfelelő grammatikai ismeretek, azaz a képzés alapkövetelményei ténylegesen megvalósíthatók legyenek.

Tanulás tanítása

A felnőttoktatásban a *tanulástechnikák* fejlesztése a felnőttképzés sikerének alapja.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Az egyéni, kisközösségi, a nyilvános, közéleti és a tömegkommunikációra vonatkozó ismeretek alkalmazása a nyelvhasználatunkban minden beszédhelyzetben, nyelvi önkorrekciónban. Beszélgetésben, vitában javaslatok tárgyyszerű megfogalmazása. Szakszerű fogalomhasználat gyakoroltatása a tömegkommunikáció különböző jelenségeinek leírásához. Rendszeres tájékozódás a nyomtatott és elektronikus információhordozók között. Megfelelő értékítélet kialakítása a disputa, a vita, a beszélgetés módszereinek segítségével olyan műfajok esetében is, amelyek a hétköznapi kultúránk része és mégis az ízlést és világképet befolyásolják.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
A tömegkommunikáció világa A sajtó	Hírlapok, napilapok, magazinok, évkönyvek, folyóiratok A hetilapok felépítése: címlap, rovatok, témák, kép és szöveg kapcsolata Különböző folyóiratok arculatának, stílusának, olvasókörének elemzése, műfajai A szöveg betűtípusainak megjelenési formáinak vizsgálata adott szöveg transzformálásán keresztül A humor forrásai karikatúra a sajtóban, keletkezésük, eredetük Vicclapjaink A karikatúra az emberismeret szolgálatában, a közéleti karikatúrák elemzése - elrejtett üzenetei	<i>Sajtóhibák, nyelvhelyességi hibák</i> <i>Az Édes Anyanyelvünk című folyóirat rovatai</i> <i>A tévé, rádió nyelvművelő rovatai: Hej, hej, helyesírás!, Hej, hej, helyes beszéd! a televízióban</i> <i>A szövegelrendezés: a pozitív hatáskeltés felépítés, a fordulat, a váratlan, a figyelemfelhívás szolgálatában</i> <i>A rejtvények lélektana</i> <i>A képregény: a beszédhelyzet és a közlemény jelzése a képregényben</i> <i>Az apróhirdetés</i> <i>A reklám helyesírási hibái a figyelem</i> <i>Felkeltésének szolgálatában</i>

Integráció

a médiaismeretek tantárgy és a vizuális kultúra közös területei, folyóiratok tárolása a könyvtárban, a folyóirat-katalógus

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 32 óra

Tevékenységhormák

Nyelvtörténeti tanulmányok alapján a szövegjelentés önálló feltárása, megvitatása, nyelvtörténeti korok szövegelemlekeinek elemzése. Egyszerűbb nyelvészeti szakszövegek olvasása és feldolgozása. Az érettségire való felkészülésként egyéni kutatómunka alapján a könyvtárhasználat, a szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, gyakoroltatása.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
A magyar nyelv helye a világ nyelvei között A nyelvcsaládok A nyelv rétegződése A szókincs rétegei és bővítésének forrásai	A ragasztó, szigetelő, és hajlító Nyelvtípusok A nyelvi struktúrák összehasonlítása A nyelvváltozatok: - a tájnyelv - a szleng - az argó szavak történeti megközelítése - rétegnyelvek A nyelvi rétegek megítélése a nyelvhelyesség és nyelvművelés szempontjából A nyelvi rétegek világában előforduló nyelvi hibák A szóteremtés, szóalkotás (szóképzés, szóösszetétel, betűszók és egyéb források) A nyelvrokonság bizonyítékai (hangtani,	<i>Szófajtani és mondattani elemzések az idegen nyelvek tükrében</i> <i>Összevető elemzések idegen nyelvi klisék és a magyar nyelvi formák között</i> <i>Idegen nyelvi tanulói fordítások elemzése</i> <i>Irodalmi fordítások összevető elemzése</i> <i>A nyelvjárás mint nyelvi deviancia a leíró nyelvtani normák tükrében</i>

A nyelvrokonság	szóalaktani [ragozás], mondattani [határozók irányhármassága, stb.],	<i>Írástörténet</i> <i>(a képirástól a betűírásig)</i> <i>A helyesírás története</i> <i>(szövegek a különböző századokból, különös tekintettel a 19. Századra)</i>
A nyelvtörténet jelentősebb korszakai	A finnugor alapszókincs	
Nyelvi rendszerünk alaktani és jelentéstani változásai	A alapnyelvi emlékeink Ómagyar, középmagyar, új magyar kor Egy szórványemléken a magyar szöveg felismerése Egy 2-4 soros szövegemlékünk elemzése	

A továbbhaladás feltételei

A nyelvtörténeti tanulmányok birtokában képesség az olvasott szöveg történeti háttérének kibontására, tájékozottság a magyar nyelvrokonságról és annak bizonyítékairól. Megadott szövegek és szakanyagok segítségével egy-egy történeti korszak bemutatása, helyesírási hibák felismerése a szöveggyűjteményben, az idézés szabályai.

Fogalmak

őshazakutatás, uráli, finnugor, ugor, finn-permi, finn-volgai alapnyelv; mozaikszók, betűszók, tükörszavak, jövevényszavak, nemzetközi műveltségyszavak; nyelvemlék, szórványemlék, szövegemlék, kódex, vendégszövegek, a nyelvújítás

Tevékenységek

egy négy-öt soros nyelvemlék (annak átiratának ismeretében) elemi különbségek felismerése évente egy nyelvtani nagydolgozat keretén belül; egy tesztfeladat, helyesírási hibajavítással; egy kiselőadás és egy házi feladat elkészítése egy adott nyelvtörténeti korszak feldolgozása könyvtári anyaggyűjtéssel

Integráció

a számítógép helyesírási programjai, számítógépes versek, képversek - jövő lehetséges nyelvváltozatai; nyelvtörténeti összefoglalók a könyvtárban, a történetiségre és a keletkezési helyre vonatkozó jelölések a könyvtári rendszerben; az idegen nyelvek rendszertani összevetése; az irodalom stílustörténeti anyagának egymásba építése

MATEMATIKA

9-12. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

A felnőttoktatás középiskoláiba valószínűleg két fő ok miatt jelentkeznek a tanulók. Az egyik ok, hogy a pillanatnyi szakterületükön való további megfelelés feltétele – netán egy-egy szakmában az előbbre jutás feltétele – a magasabb iskolai végzettség megszerzése, a másik ok, hogy néhányan szeretnének a felsőoktatás valamely területén továbbtanulni.

Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmák többsége tanulásának előfeltétele az érettségi megszerzése. Így természetes, hogy egyre több a jelentkező az érettségit adó középiskolákba. Ezért igen alaposan és felelősségteljesen kell átgondolni azon ismeretek, eljárások, tételek halmazát, rendszerét, didaktikai felépítését, a tartalmak közvetítésének eszközbéli és módszertani lehetőségeit, amelyek korszerűek és tanításuk reálisan megvalósítható.

A középfokú intézményekbe jelentkezőkről feltételezhető, hogy nagyon különböző felkészültségűek, különböző körülmények között, különböző színvonalon, különböző időpontokban szerezték meg az alapfokú végzettséget. Ezért a középiskola első évfolyama az általános iskolai tananyag alapos, konkrét feladatokhoz kapcsolódó ismétlésével kell, hogy kezdődjön. Az ismétlés során mutassuk meg a tanult matematikai ismeretek rendszerét, az egyes fogalmak kialakulásának és fejlődésének útját, mutassuk meg a folyamatot, amely a probléma felvetésétől a megoldásig vezet. Egy jól strukturált ismétlésből szinte észrevétlenül térhetünk rá az új tananyagra.

A középiskolai matematika tanítása-tanulása a hallgatók matematikai ismereteinek bővítése mellett, segíti a logikus gondolkodásuk, a modellalkotó képességük, a bizonyítási igény, a szintetizáló képesség, a deduktív gondolkodásmód fejlesztését. A matematika belső szépségeinek felvillantása mellett a tanultak alkalmazására fektetessük a nagy hangsúlyt.

A matematika a maga eszközeivel (legyenek azok hagyományosak vagy modernek) segíti a természettudományok, az informatika, a humán műveltségterületek, a szakmai ismeretek tanulmányozását, segítséget ad a mindennapi élet apróbb-nagyobb problémáinak megértéséhez, értelmezéséhez, helyes kezeléséhez, jó megoldásához.

A matematika tanítása során lehetőség szerint használjuk fel az elektronikus eszközök (pl.: zsebszámológép, grafikus kalkulátor), az informatika (pl.: Internet) támogatását.

A tanításunkat jellemezze a mindennapok gyakorlatára való hivatkozás, az alkalmazásközpontúság. Ez segíti az általános matematikai műveltség megszerzését és a pozitív motiváció kialakulását, megerősödését.

A pozitív motiválást erősítheti a matematikai és matematikatörténeti érdekességek, híres matematikusok életének, munkásságának bemutatása.

A nappali iskolák kerettantervi követelményeinek figyelembevételével tervezik meg a középszintű érettségi követelményrendszerét. Ezt tekintetbe véve, a dolgozók középiskoláinak matematika kerettanterve sem vállalhat fel pillanatnyilag többet, mint az alapműveltségi vizsgára és a középszintű matematika érettségire való felkészítést.

Fejlesztési követelmények

Az általános fejlesztési követelményeket – az alsóbb évfolyamokhoz hasonlóan – öt csoportba soroljuk.

1. Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása, a matematikai szemlélet fejlesztése

Középiskolai tanulmányok során a fogalmak megerősítésére, definiálására, általánosítására is sor kerül. A megismert eljárások, összefüggések, tételek alkalmazás-képes tudása, felhasználása a mindennapok egyszerűbb problémáinak megoldásában segíti a matematika hasznosságának felismerését, megértését. A tanulmányok végére meg kell ismerni a valós számkör fogalmát és benne a műveleteket. Műveleteket értelmezünk az algebra és a vektorok körében is. Célszerű, ha a műveletek gyors és helyénvaló elvégzéséhez - lehetőség szerint - használunk különböző elektronikus eszközöket. A helyes függvény szemlélet kialakítása, elemi függvények ábrázolása, elemzése gyakran segíti a természettudományos tárgyak, gyakorlati problémák leírását, megértését. Az elemi geometriai ismeretek, trigonometriai számítások, tételek-bizonyítások, sík- és térgeometriai fogalmak, transzformációk fontosak az analógiás gondolkodás fejlesztésében, bizonyos gyakorlati feladatok megoldásában. A kerület, terület, felszín, térfogat kiszámításával kapcsolatos feladatok segítik a szakmák problémáinak megoldását is. A koordinátageometriai ismeretek megmutatják a matematika különböző ágainak kapcsolatát, komplexitását. A nyelv logikai elemeinek helyes használata (pl.: „ha ..., akkor...”, „akkor és csak akkor”) az élet minden területén hasznos és fontos.

2. Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A matematikai tartalmú szövegek önálló értelmezése, elemzése hozzásegít az önálló problémamegoldáshoz. A problémák többféle megközelítése, a feltételek alapos vizsgálata, a többféle megoldás megkeresése fejleszti a logikus gondolkodást, a diszkussziós képességet. A tudományok és a mindennapi problémák megértését szolgálják a különböző számításos feladatok, a leíró statisztika, a valószínűség számítás elemeinek megismerése, alkalmazása. A dolgozók iskoláiban érdemes a tananyag feladatait a tanulók napi munkájához kapcsolni, ezzel is igazolva a matematika gyakorlati hasznosságát, felhasználhatóságát.

3. Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A 9-12. évfolyamok matematika tanítása-tanulása során fontos szerepet kap az absztrakciós képesség fejlesztése, az induktív módszer mellett a deduktív következtetések határozottabb megjelenése, a bizonyítási igény továbbfejlesztése, bizonyítási módszerek megismerése, fogalmak, szabályok precíz megfogalmazása. A tanult halmazelméleti- és logikai ismeretek, modellek hozzásegítenek a rendszerben való látás kialakulásához, a matematika komplexitásának felismeréséhez. A logikus, fegyelmezett gondolkodás a szokatlan szituációkban ugyanolyan fontos, mint a már ismert algoritmusok használatánál. Az alkalmazás-képes tudás fejlesztését szolgálja a jól megválasztott szemléltető ábrák, geometriai modellek, videofilmek, számítógépes animációk, Internet lehetőségek, grafikus zsebszámológépek felhasználása.

4. Helyes tanulási szokások kialakítása, fejlesztése

Nagyon fontosnak tartjuk a felnőttek esetében is a személyre szabott tanulási stratégiák kidolgozását. A napi munka mellett általában a szükségesnél kevesebb a tanulásra fordítható idő, így ami van, azt a nagyon intenzíven kell kihasználni. Fontos, hogy a hallgatókat megtanítsuk a lényeg kiemelésére, a probléma megoldásához vezető többféle út kipróbálására. Fejlesszük kezdeményezőképességüket, a bátor – de néha a tévedésektől sem mentes – gondolkodás kialakulását, megerősítését. Ismertessük meg a kerekítés, becslés, közelítő értékekkel való számolás előnyeit, az ellenőrzés, az eredmény realitásvizsgálatának fontosságát. Kívánjuk meg a szövegek értő olvasását, szaknyelv helyénvaló használatát, a jelölésrendszer alkalmazását. Szoktassuk rá a tanulókat a helyes jegyzetelésre, a szakirodalmi könyvek és különböző szövegek tartalmának lényegkiemelésére. Az érvelések, jó kérdések fejlesztik a logikus gondolkodást, a toleranciát, a mások gondolatmenetének megértését, a kulturált és értelmes viták kialakulását. Pozitív motivációt jelenthet a könyvtár, az Internet célszerű használata és a különböző matematikatörténeti érdekességek, matematikai alkalmazások megismerése. A fentiek gyakorlati megvalósítását a házi feladatok mellett önkéntesen vállalt beszámolók, pár perces tájékoztatók tehetik változatossá.

5. Szintrehozás

Minden évfolyam elejére sok egyszerű gyakorlatorientált feladathoz kapcsolva rendszerező ismétlést tervezünk, melynek célja: az előző évfolyamokon tanultak összefoglaló áttekintése; megalapozása az új tananyagnak; a tanulói csoport tagjai számára egy olyan lehetőség felkínálása, melynek során közel azonos tudásszintre juthatnak.

A 12. évfolyamon – az érettségi miatt – a második félév lényegében egy nagy rendszerező ismétlés, felkészülés az érettségire. Éppen ezért a tanév elején nem, hanem az új témákhoz kapcsolódva tervezünk ismétlést, hogy hatékonyabb legyen a vizsgára való felkészülés.

A szintrehozó blokkok vagy más néven ismétlések tartalmára évfolyamonként tett javaslatunkat a gyakorló tanárok módosíthatják, a konkrét tanulói csoportok tudásának diagnosztizálása után kiegészíthetik, bővíthetik, vagy esetleg éppen szűkíthetik.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 111 óra

Tevékenységsformák

Az előző évfolyamok tevékenységei, fejlesztési feladatai tovább erősödnek, kiegészülnek. A kombinatív készség fejlesztése. A többféle megoldási mód lehetőségének keresése. A gráf modellként való felhasználása. A matematikai fogalmak célszerű kiterjesztése, a permanencia elv felhasználása. A bizonyítási igény mélyítése. Helyénvaló fogalomalkotásra való törekvés. Újabb matematika történeti vonatkozások megismerése (könyvtár és Internet használat). Az absztrakciós- és szintetizáló képesség fejlesztése. A függvényfogalom továbbfejlesztése. A matematika különböző területei közötti összefüggések felismerése. (Pl.: az algebra és geometria kapcsolata). A számítógép használata a függvényvizsgálatokban, transzformációkban, statisztikai adatok, véletlen jelenségek vizsgálatában, geometriai számításokban. A természettudományok és a matematika termékeny kapcsolatának bemutatása. A matematika gyakorlati alkalmazhatósága újabb eseteinek bemutatása. Az esztétikai érzék továbbfejlesztése.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Szintrehozás	A 9-10. évfolyamon tanultak átisméltése: A hatványozás és négyzetgyökvonás értelmezése, azonosságai. Nevezetes azonosságok és alkalmazásuk algebrai törteknél. Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszerek. Másodfokú egyenletek Ekvivalens és nem ekvivalens átalakítások az egyenletmegoldásoknál A szögfüggvények értelmezése, tulajdonságai: értelmezési tartomány, monotonitás, zérushelyek, szélsőértékek, periodicitás, értékkészlet. Szögfüggvények ábrázolása. A háromszög nevezetes vonalai. Egybevágóság, hasonlóság.	

	Vektorok körében tanult műveletek. Vektorfelbontás. statisztikai adatok jellemzői.	
Gondolkodási módszerek	Permutációk, variációk, kombinációk (vegyes feladatok is) Binomiális együtthatók. Gráfelméleti alapfogalmak egyszerű alkalmazásai.	
Számтан, algebra	Másodfokúra visszavezethető egyenletek, egyenletrendszerek. A hatványozás kiterjesztése (pozitív alap, racionális kitevő), azonosságai. A logaritmus értelmezése, azonosságai. A logaritmus a hatványozás inverz művelete. A definíció és az azonosságok egyszerű alkalmazása exponenciális és logaritmusos egyenletek esetén.	<i>Különböző egyenletrendszerek megoldása</i>
Függvények, sorozatok	A 2^x , 10^x és a logaritmus függvény A szögfüggvények transzformációi: $f(x) + c$; $f(x+c)$; $c \cdot f(x)$; $f(cx)$.	<i>Szögfüggvények összetettebb alkalmazásai</i>
Geometria	Két vektor skaláris szorzata, tulajdonságainak felsorolása. Szinusztétel, koszinusztétel. Alapfeladatok, gyakorlati feladatok. Távolság, magasság és szög meghatározása (fizikai jellegű feladatok is). Helyvektor. Műveletek koordinátákkal adott vektorokkal. Szakasz felezőpontja. Osztópont. Háromszög súlypontja. Két pont távolsága, szakasz hossza. A kör egyenletei. Írányvektor, normálvektor, iránytangens. Egyenes egyenlete. A párhuzamosság és merőlegesség feltétele. Két egyenes metszéspontja. Kör és egyenes kölcsönös helyzete. A kör érintője. A parabola mint pontthalmaz.	<i>Összetett számításos és bizonyításos feladatok</i>
Valószínűség, statisztika	Néhány konkrét eloszlás vizsgálata. Műveletek eseményekkel konkrét valószínűségi példák esetén („és”,	

	<p>„vagy”, „nem”). Relatív gyakoriság. A valószínűség klasszikus modellje. Statisztikai mintavétel.</p>	
--	--	--

A továbbhaladás feltételei

Egyszerű kombinatorikai feladatok. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. A hatványozás definíciója, műveletek, azonosságok ismerete egész kitevők esetén. A logaritmus fogalmának ismerete, azonosságainak alkalmazása egyszerűbb esetekben. A definíció és a tanult azonosságok egyszerű alkalmazása exponenciális és logaritmusos egyenlet esetén. Az alapfüggvénynek ábrái és legfontosabb tulajdonságainak vizsgálata (értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, szélsőérték). Vektorműveletek és tulajdonságaik (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás). Vektorok alkalmazásai. A szinusz-tétel és koszinusz tétel alkalmazása alapfeladatok megoldásában (a háromszög hiányzó adatainak meghatározása). Vektorok koordinátáinak biztos használata. Szakaszelezőpontja koordinátáinak kiszámítása. A kör középponti egyenletének ismerete. Az egyenes egy szabadon választott egyenletének tudása. Két egyenes metszéspontjának meghatározása. a kör és egyenes kölcsönös helyzetének vizsgálata. A relatív gyakoriság és a valószínűség közötti szemléletes kapcsolat ismerete, egyszerű valószínűségi feladatok megoldása.

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 96 óra

Tevékenységhalmazok

Az előző évfolyamok tevékenységei, fejlesztési területei tovább erősödnek, kiegészülnek. A deduktív gondolkodás továbbfejlesztése. A szám- és műveletfogalom biztos alkalmazása. Tervszerű, helyénvaló, fegyelmezett munkára nevelés. A matematika különböző témáinak alkalmazása a gyakorlati életben. A függvények alkalmazása a természettudományos tárgyakban. Sík- és térgeometriai ismeretek összekapcsolása, analógiák felismerése. A leíró statisztika és a valószínűség számítás gyakorlati szerepének ismerete, alkalmazása. A tanév döntő feladata az ismeretek rendszerezése, átvizsgálása. Erre körülbelül az összóraszám felét használjuk fel. (Ezzel készítjük fel a hallgatókat az érettségire.).

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Gondolkodási módszerek	<i>Új anyag:</i> Ekvivalencia, implikáció <i>Rendszerező összefoglalás:</i> A halmazelméleti és logikai ismeretek kapcsolata, rendszerezése. A megismert bizonyítási módszerek összefoglalása A kombinatorikai és gráfokkal kapcsolatos ismeretek áttekintése.	
Számтан, algebra	<i>Rendszerező összefoglalás:</i> Számhalmazok. A valós számok és részhalmazai. A műveletek értelmezése, műveleti tulajdonságok. Közelítő értékek. Számelméleti ismeretek összefoglalása. Nevezetes másod- és harmadfokú algebrai azonosságok. Az egyenletmegoldás módszerei. Az alaphalmaz szerepe. Egyenlőtlenségek. Egyenlet- illetve egyenlőtlenségrendszerek. Másodfokú kifejezések és egyenletek. Exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus kifejezések, egyszerű egyenletek. Szöveges feladatok.	<i>Összetett feladatok megoldása</i> <i>Érettségi feladatok megoldása a témakörből</i> <i>Felvételi feladatok megoldása a témakörből</i>
Függvények, sorozatok	<i>Új anyag:</i> A sorozat fogalma. Számтani és mértani sorozat, az n-dik	<i>Összetett feladatok megoldása</i>

	<p>tag és az első n elem összege. Kamatos-kamatszámítás.</p> <p><i>Rendszerező összefoglalás:</i> A függvényekről tanultak áttekintése, rendszerezése. Az alapfüggvények ábrázolása. Függvénytranszformációk: $f(x)+c$; $f(x+c)$; $cf(x)$; $f(cx)$. Függvényvizsgálat függvényábrák segítségével.</p>	<p><i>Érettségi feladatok megoldása a témakörből</i> <i>Felvételi feladatok megoldása a témakörből</i></p>
Geometria	<p><i>Új anyag:</i> Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge. Egyszerű poliéderek, felszínük, térfogatuk. Hengerszerű testek, a henger felszín- és térfogatképlete. Kúpszerű testek. Az egyenes kúp felszín- és térfogatképlete. A csonkagúla, csonkakúp felszíne, térfogata. A gömb felszín- és térfogatképlete. Felszín- és térfogatszámítási feladatok. <i>Rendszerező összefoglalás:</i> Geometriai alapfogalmak. Ponthalmazok. A geometriai transzformációk áttekintése. Háromszögekre, négyszögekre, körre vonatkozó tételek és alkalmazásaik. Kerület-, terület-, felszín-, térfogatszámítás. Vektorok, vektorok koordinátái. Vektorműveletek, műveleti tulajdonságok, alkalmazások. Derékszögű koordinátarendszer. A tanult alakzatok egyenlete. Trigonometrikus összefüggések és alkalmazásaik.</p>	<p><i>Összetett feladatok megoldása</i> <i>Érettségi feladatok megoldása a témakörből</i> <i>Felvételi feladatok megoldása a témakörből</i></p>
Valószínűség, statisztika	<p><i>Új anyag:</i> Statisztikai és mintavételi adatok vizsgálata (közvéleménykutatás, minőség-ellenőrzés). <i>Rendszerező összefoglalás:</i> Adathalmazok jellemzői: számtani közép, mértani közép, súlyozott közép, medián,</p>	<p><i>Érettségi feladatsorok megoldása</i> <i>A felsőoktatás és egyéb továbbképzési lehetőségek felvételi feladatsorainak megoldása</i></p>

	módusz, szórás. Gyakoriság, relatív gyakoriság. A klasszikus valószínűségi modell.	
Összefoglaló, rendszerező ismétlés	Az egyes témaköröknél jeleztük a rendszerező összefoglalás tartalmát.	

A továbbhaladás feltételei

Az előző években felsorolt továbbhaladási feltételeken kívül: A számtani- és mértani sorozat n -dik tagja és az első n elem összegének kiszámítása feladatokban. Kamatos-kamatszámítás alkalmazása egyszerű gyakorlati feladatokban. Tételek kölcsönös helyzetének, távolságuk, hajlásszögük definíciójának ismerete. A megismert felszín- és térfogatszámítási képletek alkalmazása egyszerű feladatokban.

TÖRTÉNELEM

Célok és feladatok

A középiskolai történelemtanítás céljai és feladatai az általános iskolában kialakított képességekre, ismeretekre épülnek.

A történelmi tanulmányoknak jelentős szerepük van a személyiségfejlesztésben. A történelmi források, események értelmezése olyan kompetenciák kialakulását teszi lehetővé, amelyek által az egyén mint társas lény és állampolgár megtalálhatja helyét a társadalomban. A múltból a jelenbe vezető kérdések megismerése segít a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértésében. A történelem és a hozzá kapcsolódó műveltségterületek e célok eléréséhez a szükséges tartalmat közvetítik.

A történelmi oktatás meghatározó célja, hogy a hallgatók tudása ne szűküljön le pusztán a tények ismeretére, hanem problémaérzékenységgel, a tudás bővítésének igényével, az önálló tanulási, tájékozódási módszerek ismeretével is együtt járjon. Csak így alakulhat ki az iskolai tanulmányokon túlmutató pozitív viszony a társadalomtudományokhoz. A történelem eseményei és a személyiségek tettei, a művelődéstörténet megismertetése közben mód nyílik az egyes korokban érvényre jutó értékrendek vizsgálatára, az erkölcsi kategóriák változásának, érvényesülésének vagy kiüresedésének bemutatására. A történelem megismerésében növekvő szerepet kell kapnia a média modern eszközeinek.

A múlt sorskérdéseiben mai életünk problémái is megjelenhetnek. Elemzésük, megértésük megerősítheti az egyént a társadalomért, a kisebb közösségekért, az önmagáért vállalt felelős magatartásban. Mindennek feltétele olyan kritikai szemléletmód kialakítása, amelynek segítségével a jelenben és a múltban is képes az összefüggések az alternatívák meglátására és értékelésére.

Fejlesztési követelmények

A középiskolai történelemtanítás a forráskezelés készségeinek fejlesztésében túllép az általános iskolai szinten. A középiskolai tanulmányok végére a hallgatóknak ismerniük kell a különböző források kezelésének, elemzésének szabályait, a tudományos anyaggyűjtés alapelemeit. Feltétlen elérend az alapvető tájékozódás készsége könyvtárakban, kézikönyvekben, lexikonokban, atlaszokban, ismeretterjesztő folyóiratokban.

A történelmi-társadalmi jelenségek ok-okozati viszonyai mindig összetettek. A hallgatóknak okok és következmények bonyolult hálójában kell értelmezniük és bemutatniuk az egyének és csoportok indítékait, választási lehetőségeit és kényszereit is. Mindennek feltétele az adott történelmi-társadalmi helyzet lényeges és lényegtelen jelenségeinek elhatárolása. A történelemtanítás reális képet alakítson ki a hallgatókban az egyének és csoportok szerepéről az események alakulásában.

Az ismeretszerzési és feldolgozási képességek formálása elválaszthatatlan a kifejezőképességek fejlesztésétől. A történelmi tanulmányaik során a hallgatóknak el kell jutniuk az események elbeszélésétől, az elsődleges és másodlagos források tartalmi ismertetésétől, gondolatmenetük adatokkal együtt történő felidézésétől a beszámoló és kiselőadások megtartásáig, a problémafelvetés, magyarázat,

következtetés, érvelés szóbeli formáinak gyakorlati alkalmazásáig. Megfelelően használva a történelem és a társtudományok legfontosabb fogalmait és kifejezéseit.

Fontos feladat az időben való tájékozódás képességének és készségének fejlesztése. Bármelyik történelmi esemény megismeréséről is van szó, a megértés alapvető feltétele, hogy hallgatók egységben lássák a topográfiai és a kronológiai adatokat. A hallgatóknak tudniuk kell az események alapvető sorrendjét, fel kell ismerniük az egy időben zajló fontosabb eseményeket. Tudniuk kell a legfontosabb évszámokat. Nem okozhat nehézséget számukra az egyszerű kronológiai táblázatok elkészítése.

Fontos a történelmi térben való tájékozódás képességeinek továbbfejlesztése is. A történelmi térképek olvasása, az egyszerűbb térképvázlat önálló megrajzolása. A legfontosabb történelmi helyeket el kell helyezniük vaktérképen is. Képesé kell válniuk a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolására, a történelem eseményeinek és a természeti feltételek viszonyának érzékeltetésére. Mindezek gyakorlása során alkalmat kell teremteni az ökológiai szemléletmód kialakítására is a történelmi jelenségek értelmezésében.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

A forrásokban és feldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása.

Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása.

A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A filmek, filmhíradók értelmezése. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. Nemzetközi szerződések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése.

A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése előszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata.

A változás történeti jellegének értelmezése meghatározott korszakban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése.

A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése, okok, összefüggések keresése.

Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása.

Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az Internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával. Ábra készítése a tankönyv, a munkafüzet, szakirodalom felhasználásával, az összefüggések és az adatok kapcsolatának bemutatásával.

Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata. A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése. Egyes témák nyomon követése a sajtóban és a

tömegkommunikáció egyéb területein (pl. az EU csatlakozás). Előadás készítése (meghatározott terjedelemben) történeti témákról segédeszközök felhasználásával.

Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása. Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági- és társadalomtörténeti adatok bemutatásához.

Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság javítási elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése. Kivonat készítése rövidebb (4-5 oldal) tudományos-ismeretterjesztő szövegrészletről, feleletterv készítése megadott témáról. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, azok bemutatása élelőszóban.

Tájékozódás az időben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata.

Tájékozódás a térben

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken. Sematikus rajz készítése egy-egy történeti táj egységeiről. Tematikus történelmi térképek adatainak összehasonlítása (pl. gazdasági fejlődés, népsűrűség, nemzetiségi összetétel változása).

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között (1711–1790)	<p>Demográfiai változások, az etnikai arányok átalakulása.</p> <p>Gazdaság és társadalom a XVIII. sz. Magyarországon</p> <p>A felvilágosult abszolutizmus és a rendek.</p> <p>Művelődés, egyházak, iskolák.</p> <p><i>Kronológia:</i></p> <p>1722–23, 1740–80, 1767, 1777, 1780–1790</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>III. Károly, Mária Terézia, II. József, Kaunitz</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Helytartótanács, betelepítés, kettős vámrendszer, vallási türelem, állandó hadsereg, mágnás, állami oktatás, úrbéri rendezés, nyelvrendelet</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Határőrvidék, Bánát</p>	<p><i>Egy a napi politikát is meghatározó, 19. századi történelmi téma feldolgozása:</i></p> <p>A magyar királyság a Habsburg Birodalomban.</p>

<p>A polgárosodás kezdetei Magyarországon (1790–1847)</p>	<p>Új elemek a gazdaságban. Az átalakuló társadalom</p> <p>A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás, nemzetiségi kérdés.</p> <p>A reformkori művelődés, kultúra.</p> <p><i>Kronológia:</i></p> <p>1795, 1825, 1830, 1832–36, 1844, 1847</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Martinovics, Hajnóczy, Kazinczy, Kölcsey, Deák, Eötvös, Kossuth, Batthyányi Lajos, Széchenyi István, Wesselényi, I. Ferenc</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Magyar jakobinusok, reform, polgári átalakulás, cenzúra, államnyelv, örökváltság, közteherviselés, érdekegyesítés, védővám</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Pest-Buda, Fiume, Vaskapu</p>	<p>A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországra.</p>
---	---	---

<p>Forradalom és szabadságharc Magyarországon (1848–1849)</p>	<p>Polgári forradalom Magyarországon 1848 március - április</p> <p>A forradalom belső és külső feltételei, problémái.</p> <p>A nemzeti önvédelem megszervezése és a tavaszi hadjárat.</p> <p>A szabadságharc befejező szakasza és veresége.</p> <p><i>Kronológia:</i></p> <p>1848. III. 15., IV. 11., IX. 29., 1849. IV. 6., IV. 14., V. 21., VIII. 13., X. 6.</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Jókai, Petőfi, Görgey, Klapka, Bem, Damjanich, Jelacic, Windischgraetz, Haynau</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Márciusi ifjak, nemzetőrség, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, választójog, függetlenség, nemzetiségi törvény</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Pákozd, Kápolna, Isaszeg, Komárom, Segesvár, Arad</p>	
---	--	--

<p>A nemzetállamok és az imperializmus kora (1849–1914)</p>	<p>Gazdasági és társadalmi változások, a második ipari forradalom</p> <p>Az egységes Olaszország és Németország kialakulása.</p> <p>Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban.</p> <p>A “keleti kérdés” és a Balkán.</p> <p>Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón.</p> <p>A munkásság politikai erővé szerveződése.</p> <p>A művelődés új keretei.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1853–56, 1861, 1861–65, 1866, 1870, 1871, 1882, 1904, 1905, 1907</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>III. Napóleon, I. Miklós, Cavour, Garibaldi, Bismarck, Viktória királynő, II. Vilmos, Lenin, Lincoln</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Krím-félsziget, Piemont, Német Császárság, Szezei-csatorna, Panama-csatorna, Elzász-Lotaringia, Románia, Szerbia, Bulgária</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Internacionálé, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, centrum, periféria, részvénytársaság, monopólium, középosztály, hármasszövetség, antant, keleti kérdés, bolsevik, anarchizmus, szakszervezetek</p>	<p>Az orosz reformkísérletek.</p> <p>Gyarmatosítás: a brit gyarmatbirodalom.</p>
---	---	--

<p>A polgárosodás kibontakozása Magyarországon (1849–1914)</p>	<p>A megtorlás, a Bach-rendszer. A kiegyezés.</p> <p>Gazdasági és társadalmi fejlődés a dualizmus korában.</p> <p>Társadalmi csoportok életformái, népesség, nemzetiség. A városiasodás. A tudományos és művészeti élet fejlődése.</p> <p>Politikai viszonyok. A kiegyezés rendszerének belső ellentmondásai.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1849. október 6., 1867, 1868, 1875–90, 1896</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Ferenc József, Haynau, Bach, Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Jászi Oszkár.</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Bosznia-Hercegovina, Budapest, Osztrák–Magyar Monarchia.</p>	
--	--	--

<p>Az első világháborútól a nagy gazdasági válságig (1914–1929)</p>	<p>Az első világháború kirobbanása, jellege, története. Az Oroszországi politikai változások.</p> <p>A Párizs környéki békék.</p> <p>Az olasz fasizmus és az európai parlamentáris rendszerek.</p> <p>Gazdaság és a társadalom új jelenségei (pl.: a női emancipáció, motorizáció)</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1914–18, 1917, 1919, 1922, 1925</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Ferenc Ferdinánd, Sztálin, Trockij, Wilson, Clemenceau, Lloyd George, Stresemann, Mussolini</p> <p><i>Topográfia:</i> Szarajevó, Marne, Somme, Pétervár, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, Lengyelország, balti államok, Curzon-vonal</p> <p><i>Fogalmak:</i> Villámháború – állóháború, ultimátum, központi hatalmak, pacifizmus, szovjet, fasizmus, korporatív állam, egypártrendszer, kommunizmus, kollektivizálás, GULAG, kisantant, kisebbségvédelem</p>	<p><i>Egy a szakirányú képzés jellegének megfelelő történelmi téma feldolgozása.</i></p>
---	--	--

<p>Az első világháború és következményei Magyarországon.</p> <p>A Trianon utáni ország élete</p> <p>(1914–1931)</p>	<p>Magyarország részvétele a világháborúban.</p> <p>Az őszirózsás forradalom. Kísérlet a kommunista diktatúra megteremtésére: a Tanácsköztársaság.</p> <p>A trianoni béke, hatása a gazdaságra, társadalomra, az etnikai viszonyokra.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa.</p> <p>A Horthy rendszer kialakulása és konszolidációja.</p> <p>A művelődési viszonyok. Az életmód változásai.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1914.július 2., 1918.október 31., 1918.november 3., 1919.március 21., 1920.március 1., június 4., 1921–31, 1927</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gróf Teleki Pál, gróf Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Nagyatádi Szabó István, Peyer Károly</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Doberdó, Isonzó, trianoni Magyarország, Piave</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>őszirózsás forradalom, etnikai és történelmi elv, proletárdiktatúra, Tanácsköztársaság, vörös- és fehérterror, numerus clausus, antiszemitizmus, irredentizmus, revízió, társadalombiztosítás, konszolidáció</p>	
---	--	--

Mindennapi élet, életmódtörténet		
-------------------------------------	--	--

A továbbhaladás feltételei

Legyenek képesek a források, és a tankönyvi szöveg egybevetésére. Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és közkönyvtárak, felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára. Tudjanak felépített feleletet adni a tanult témákról. Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb ismert és új ismerethordozókat értelmezni előszóban, rövid felkészülés után. Tudjanak méréseket készíteni a térképen önállóan vagy szaktanári segítséggel (lakosságszám, népsűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába.

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 64 óra

Tevékenységek formái

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

A forrásokban és feldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása. Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása.

A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A filmek, filmhíradók értelmezése. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. Nemzetközi szerződések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése.

A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése előszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata.

A változás történelmi jellegének értelmezése meghatározott korszakban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése.

A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése, okok, összefüggések keresése.

Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása.

Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az Internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával. Ábra készítése a tankönyv, a munkafüzet, szakirodalom felhasználásával, az összefüggések és az adatok kapcsolatának bemutatásával.

Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata. A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (előszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése. Egyes témák nyomon követése a sajtóban és a tömegkommunikáció egyéb területein (pl. az EU csatlakozás). Előadás készítése (meghatározott terjedelemben) történelmi témákról segédeszközök felhasználásával.

Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása. Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági- és társadalomtörténelmi adatok bemutatásához.

Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság javítási elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése. Kivonat készítése rövidebb (4-5 oldal) tudományos-ismeretterjesztő szövegrészletről, feleletternv készítése megadott témáról. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, azok bemutatása élszóban.

Tájékozódás az időben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata.

Tájékozódás a térben

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken. Sematikus rajz készítése egy-egy történelmi táj egységeiről. Tematikus történelmi térképek adatainak összehasonlítása (pl. gazdasági fejlődés, népsűrűség, nemzetiségi összetétel változása).

Témakörök	Tartalmak	<i>Választható tartalmak</i>
------------------	-----------	------------------------------

<p>A nagy gazdasági válságtól a második világháború végéig (1929–1945)</p>	<p>Az 1929 –33-as világgazdasági válság. Válságkezelés az USA-ban.</p> <p>A nemzeti szocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa.</p> <p>A sztálini diktatúra a 30-as években.</p> <p>A második világháború története.</p> <p>A szövetségesek győzelme, a háború jellege.</p> <p>A megosztott Európa.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1929, 1933, 1936, 1938, 1939.szeptember 1., 1941.június 22., 1944.június 6., 1945.május 8., augusztus 6., szeptember 2.</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Keynes, Roosevel, Hitler, Göring, Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Brit Nemzetközösség, Szlovákia, Leningrád, Pearl Harbor, Midway, Sztálingrád, Auschwitz, Hirosima, El-Alamein, Kurszk, Normandia</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>tőzsde, túltermelési válság, New Deal, tervgazdálkodás, totális diktatúra, nemzetiszocializmus, Berlin-Róma tengely, Anschluss, koncentrációs tábor, népiptás, holocaust, partizán, totális háború, antifasiszta koalíció.</p>	<p><i>Egy a napi politikai eseményt igazoló történelmi téma feldolgoása</i></p>
--	---	---

<p>Magyarország a gazdasági válságtól a második világháborús összeomlásig (1931–1945)</p>	<p>Gazdasági válság és jobbratulódás a belpolitikában.</p> <p>Magyarország háborús részvétele. A Kállay kormány politikája.</p> <p>A német megszállás. A holocaust Magyarországon.</p> <p>A sikertelen kiugrás. A nyilas hatalomátvétel.</p> <p>Magyarország szovjet felszabadítása és megszállása.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1938.november 2., 1939.március 15., 1940.augusztus 30., 1941.június 26., 1943.január, 1944.március 19., 1944.október 15., 1944.december 21., 1945.április.</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Bajcsy-Zsilinszky Endre, Gömbös Gyula, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Dálnoki Miklós Béla</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>Felvidék, Újvidék, Kárpátalja, Voronyezs, Don-kanyar</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Népi-falukutató mozgalom, nyilasmozgalom, zsidótörvények, fegyveres semlegesség, hadigazdaság, "hintapolitika", "kiugrás", gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság</p>	
---	--	--

<p>A jelenkor (1945–napjainkig)</p>	<p>Hidegháborús szembenállás és időszakos enyhülés politikája a második világháború után.</p> <p>A kommunista rendszerek kialakulása és bukása.</p> <p>Az Európán kívüli világ (Kína, India, Japán)</p> <p>Az európai integráció története.</p> <p>Az emberiség az ezredfordulón: a globális világ és problémái.</p> <p>Egy szabadon választott helyi konfliktus földolgozása (pl.: Közel-Kelet, Balkán)</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1947, 1948, 1949, 1955, 1956, 1957, 1961, 1968, 1975, 1991</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Nehru, Gandhi, Csang Kaj-sek, Mao Ce-tung, Ho Si Minh, Truman, Adenauer, Hruscsov, Nasszer, Kennedy, XXIII..János, Brandt, Walesa, Reagan, Gorbacsov</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>Vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, Truman-elv, Marshall-segély, szociális piacgazdaság, európai integráció, NATO, Varsói Szerződés, római szerződések, holdraszállás, harmadik világ, Brezsnyev-doktrina, globális világ, enyhülési politika.</p> <p><i>Topográfia:</i></p> <p>NSZK, NDK</p>	
---	--	--

<p>Magyarország a második világháború után (1945 –napjainkig)</p>	<p>A háborús károk felszámolása. A demokratikus közélet kiépítésének kísérlete.</p> <p>A párizsi békeszerződés.</p> <p>A kommunista diktatúra kiépítése</p> <p>A forradalomhoz vezető út. Az 1956-os forradalom és szabadságharc.</p> <p>A Kádár rendszer kiépülése: megtorlás és diktatúra.</p> <p>Az életmód átalakulása. Demográfiai változások.</p> <p>Az ellenzéki mozgalmak kialakulása és erősödése. A rendszerváltozás.</p> <p><i>Évszámok:</i></p> <p>1946, 1947.február 10., 1948, 1949, 1953, 1956.október 23., november 4., 1963, 1968, 1989.október 23., 1990, 1991</p> <p><i>Személyek:</i></p> <p>Mindszenty József, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>ideiglenes Nemzetgyűlés, SZEB, Háborús bűnös, népbíróság, jóvátétel, kollektív büntetés elve, kitelepítés, lakosságcsere, beszolgáltatás, AVH, pártállam, földosztás, ötvenes évek, internálás, munkástanács, ellenzéki mozgalmak, Petőfi Kör, reformszocializmus, második gazdaság</p>	
---	---	--

Állampolgári ismeretek	<p>A társadalmi szabályok. Emberi jogok. A gyermekek jogai. Diákjogok.</p> <p>Államformák, politikai rendszerek. Magyarország alkotmánya.</p> <p>A demokrácia alapelvei és működése.</p> <p>Bírói hatalom és igazságszolgáltatás. Politikai és szociális jogok.</p> <p>Önkormányzatok, civil szervezetek.</p>	
Kultúra és művelődés életszínvonal,	<p>Társadalom, kultúra, vallás, civilizáció, műveltség és képzettség. Jólét és jól-lét. Munkaidő, szabadidő, szórakozás</p>	
Ember és természet	<p>Beavatkozás, uralom, felelősség. Természet és világegyetem, környezetvédelem. Természetkép, világkép, világszemlélet</p>	
Egyéni és közösségi értékek	<p>A demokratikus állampolgárság értékei: a közjó, az egyén jogai, törvényesség, emberi jogok, más kultúrák tisztelete, hagyománytisztelet, igazság, törvényesség, igazságosság, a polgári állam értékei. Társadalmi közösségek. Az egyén és közösség a társadalomban. Döntés, megegyezés, együttműködés, többség, kisebbség.</p>	
Mindennapi élet, életmódtörténet	<p>Szabadon választható témák</p>	

Továbbhaladás feltételei

Az érettségi követelmények szerint.

TÁRSADALOMISMERETEK

9-11. évfolyam

Célok és feladatok

Alakuljon ki a tanulóban a reális önismeret és önértékelés, a másik ember személyiségének tisztelete és megértése. A tanuló legyen képes életvitele tudatos alakítására. Alakuljon ki világos kép a tanulóban az általuk betöltött státusok szerepkészleteiről. Mélyüljön el a tanuló politikai és jogi szocializációja. Ismerkedjenek meg a tanuló a társadalmi és gazdasági élet alapvető tényeivel, jelenségeivel, fogalmaival. Alakuljanak ki a tanulóban azok a képességek, amelyek a társadalom és gazdaság megértéséhez nélkülözhetetlenek. Fejlődjön a tanuló társadalmi tér- és időszemlélete. Ismerjék meg a tanuló a társadalom működési mechanizmusait. Törekedjen a tanuló az előítéletes magatartás következetes elutasítására. Ismerje meg és tudja elemezni a tanuló a különféle tudományok (történelem, szociológia, jogelmélet, alkotmánytan, politológia, filozófia, közgazdaságtan stb.) anyagára támaszkodva a társadalom viszonyait, fogalmait, törvényszerűségeit. Ismerje fel a tanuló a társadalmi problémákat, feszültségeket, és a lehetséges kezelési módokról legyenek fogalmai. Ismerje meg az alapvető állampolgári jogokat, és az állampolgárság kritériumait. Fejlődjenek ki a tanulóban olyan képességek és attitűdök, melynek birtokában a képesek lesznek állampolgári jogaik gyakorlására. Erősödjön a tanuló nemzeti tudata, fejlődjön a humánus, értékeket védő magatartásuk. Ismerjék meg a tanuló a demokratikus politikai intézményrendszert. Ismerjék fel a tanuló a nemzetközi munkamegosztás szerepét és fontosságát. Legyenek tisztában korunk globális kérdéseivel, az emberiség közös történelmi felelősségével. Ismerjék az európai integrációs folyamatok lényeges elemeit. Ismerjék meg azokat a kapcsolódási pontokat, melyek Magyarországot Európával összekötik

A tanuló lássa árnyaltan az embereket; elemezze önmaga és mások döntéseit; ismerje fel, hogy milyen viszonyok fűzik őt környezetükhöz, és kiért, miben és mennyiben felelős; fedezze fel a rokoni és baráti kapcsolatok értékeit; család- és gyermekbarát gondolkodása és attitűdjei alakuljanak ki; ismerje fel, hogy mit tehet a közjó és az emberi jogok védelmében; becsülje az emberi életet és a természeti értékeket!

A tanuló ismerje az emberi együttélés alapelveit; sajátítsa el a tudatos belátáson alapuló kritikát; mélyüljön el jogérzéke, társadalmi felelősségtudata; ismerje az etika alapfogalmait; tudjon érvelni az ember kilétéről, a jó és rossz mibenlétéről, az erényekről folytatott vitákban; fogalmazza meg saját maga és környezete számára a helyes cselekedet alapelveit!

Fejlesztési követelmények

A tantárgy tanításának kezdetekor belépési követelmény nincsen, amennyiben a tanulócsoporthoz korábbi ismereteinek szintje lehetővé teszi, egyes modulok átléphetők, sorrendjük felcserélhető. A tanulócsoporthoz korábbi ismereteinek szintje és szélessége szabja meg a szintre hozási feladatokat. Javasoljuk, hogy a pedagógus használja ki a csoport korábbi ismereteiből fakadó előnyöket, és azok segítségével zárkóztassa fel az előzetes ismeretekkel nem rendelkezőket.

A tanuló: tudjon rendszerezni, elemezni az információt, következtetéseket levonni; legyen képes érvelni álláspontja mellett és megérteni mások álláspontját; legyen képes szemelvények önálló

feldolgozására szóban és írásban; legyen képes megfontolt, tárgyilagos véleményalkotásra, esetleg vélemény-változtatásra is; tudjon beszámolni saját tapasztalatairól, vagy tömegkommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről, és legyen képes értékelni azokat; ismerje a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekhez kapcsolódó általános és konkrét fogalmakat; legyen tisztában a demokratikus gondolkodási és magatartási mintákkal.

A mai magyar társadalom témakörhöz kapcsolódó követelmények

A tanuló: ismerje a mai magyarországi társadalmi és politikai tagoltságot, az állam, az önkormányzatok, egyéb társadalmi szerveződések és az állampolgár kapcsolatrendszerének meghatározó elemeit; a legnagyobb magyarországi egyházak megnevezése; tudja, hogy a különböző társadalmi csoportok egyenjogú tagjai társadalmunknak; tudja, melyek a legnagyobb létszámú nemzetiségek és kisebbségi etnikumok hazánkban; a tanuló ismerje fel az előítéletes magatartást.

A Szocializáció és társadalmi devianciák témakörhöz kapcsolódó követelmények:

Legyen fogalma az elszegényedésről, a munkanélküliségről, a társadalmi egyenlőtlenségről; ismerje a legfontosabb társadalmi devianciákat és negatív hatásait. Az iskola világa témakörhöz kapcsolódó követelmények. Ismerje a tankötelezettség fogalmát, a legfontosabb továbbtanulási lehetőségeket.

A munka világa témakörhöz kapcsolódó követelmények

Ismerje a munkaviszonnyal kapcsolatos (a munkáltatóra és a munkavállalóra vonatkozó) legfontosabb előírásokat, feltételeket.

Az Egészségügy és szociális politika, a társadalom- és nyugdíjbiztosítás témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudja, hogy kell használni a betegbiztosítási igazolványt, hogyan lehet kihívni a mentőket. Legyen tisztában a fontosabb szociálpolitikai juttatásokkal és kedvezményekkel.

A jog világa témakörhöz kapcsolódó követelmények

A hallgató tudja, hogy az élethez, az emberi méltósághoz, személyes szabadsághoz való jog, az embernek olyan veleszületett, emberi mivoltához tartozó joga, melyet senki és semmi, még az állam sem vehet el. Ismerje az alkotmányban szereplő legfontosabb megállapításokat. Tudja, hogy minden állampolgárt megillet a védelemhez és a jogorvosláshoz való jog. Tudja a polgári peres eljárás és a büntetőeljárás közti különbséget.

A politika világa témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudja, hogy a haza védelme minden állampolgár alapvető kötelessége, mely áldozatvállalással is jár. Tudja, hogyan veheti igénybe a rendőrség és a tűzoltóság segítségét. Tudja, hogy a pártok különböző módokat kínálnak az ország előtt álló feladatok megoldására, és a szakszervezetek fő feladata a munkavállalók érdekeinek képviselete. Legyenek fogalmai a parlament kormánypárti és ellenzéki oldalának szerepéről. Tudja kinek van választójoga Magyarországon. Legyen tisztában a választójog gyakorlásának jelentőségével, ismerje a technikáját.

A Magyar Köztársaság államszervezete témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudja, hogy az országgyűlés legfontosabb feladata a törvényalkotás. Tudja, mit jelent a törvényhozás, a törvények végrehajtása és a bírászkodás. Tudja a köztársasági elnök, a kormányfő nevét, és tudjon felsorolni néhány minisztériumot. Sajátítsa el a közéletben való részvételhez szükséges gyakorlati ismereteket és eljárásmodokat.

A közigazgatás szervezete és intézményei témakörhöz kapcsolódó követelmények

Ismerje az állam, illetve az önkormányzatok kötelező feladatait: alapfokú oktatás biztosítása, egészségügyi és szociális alapellátás, egészséges ivóvíz, közvilágítás, helyi közutak, köztemetők fenntartása, nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesítése. Egy helyi közösség megnevezése, vezetőjének, legfontosabb céljainak ismerete. Tudják, hogy a helyi önkormányzás jogát a polgárok az általuk választott képviselőtestület útján gyakorolják. Tudják, melyek azok a legfontosabb ügyek, amelyekkel az állampolgár a helyi polgármesteri hivatalban találkozik. Ismerje az útlevél és a vízum legfontosabb használati tudnivalóit, és a külföldön tartózkodás írott és íratlan szabályait.

A XXI. század világa témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudjon példákat sorolni az ENSZ legfontosabb feladatairól. Ismerje hazánk regionális, illetve globális közösségekbe illeszkedésének előnyeit és hátrányait. Tudjon felsorolni egy-két fontos nemzetközi szervezetet, amelynek tagjai vagyunk!

Az ember mint biológiai lény témakörhöz kapcsolódó követelmények

Ismerje az ember származásáról szóló legfontosabb elképzeléseket. Tudja bemutatni az ember és az állat közötti döntő és lényeges különbségeket. Lássa a testi és lelki fejlődés közötti összefüggéseket.

A Személyiségünk témakörhöz kapcsolódó követelmények

Ismerje fel az ösztönös és tudatos cselekvések közötti különbségeket. Legyen tisztában azzal, hogy minden ember egyedi. Fedezze fel, hogy énünk (személyiségünk) egyes összetevői öröklöttek, mások szerzettek. Ismerje az emberi szellem néhány sajátosságát, a legfontosabbnak tartott értékeket, a választás, a döntés, a szándék és a tett különbségeit.

Az ember mint társadalmi lény témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudja, hogy az embereket különböző érdekek mozgatják, és hogy nagyon sokféle érték és norma létezik. Legyen tisztában az emberi kapcsolatok alapvető formáival. Különböztesse meg az erkölcsöt és az erkölcsiséget. Ismerje a rend és a szabadság fogalmait és azok kapcsolatát.

A család mint alapvető közösség témakörhöz kapcsolódó követelmények

Ismerje fel, hogyan keletkeznek a szerepkonfliktusok, alakítsa ki az ezek fékezését szolgáló elfogadható viselkedéstechnikákat. Ismerje a család értékeit, a család ellátását biztosító feladatokat, és a családi munkamegosztást. Legyen tájékozott az alapvető családjogi ismeretekről. Tudja, hogy a család legfontosabb feladata a gyermekek nevelése, az érzelmi biztonság nyújtása, felelősségvállalás egymásért.

Az emberi élet nagy kérdései témakörhöz kapcsolódó követelmények

Tudja, hogy a magyar népesség évek óta csökken. Tanulja meg a szépség és a művészet szerepét az ember életében. Legyenek fogalmai az élet és halál, a meggyőződés és hit, a vallás és világnézet nagy kérdéseiről!

Ismerje a társadalmi együttélés etikai szabályait. Sajtáítsa el a tudatos belátáson alapuló kritikát. Alakuljon ki benne a jogérzék. Mélyüljön el társadalmi felelősségtudata. Tanulja meg a társadalomelmélet és az etika alapfogalmait. Alakuljanak ki és rögzüljenek benne az önálló tájékozódáshoz és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek, ismeretek. Fejlődjön ki erkölcsi érzéke, az etikai álláspontok megvitatásának képessége. Fedezze fel és fejlessze a saját meggyőződés kifejezéséhez és a mások meggyőződésének megértéséhez és tiszteletéhez szükséges morális és intellektuális képességeket!

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Jellemző tevékenységi formák

a napi sajtó figyelése; egyéni tapasztalatok gyűjtése; véleménykülönbségek ütköztetése; egyes témák otthoni-egyéni feldolgozása; olvasmány- és sajtó élmények csoportos feldolgozása; helyzetgyakorlatok; dramatizálás; forráselemzés, -feldolgozás; meghívott előadók meghallgatása, konzultáció.

A tananyag elsajátításának sajátos módjai

megértés és belátás; megismerés; lehetőségek, összefüggések felismerése; fogalmak tartalmi szintű elsajátítása; az elsajátított ismeretek önálló összefoglalása írásban és szóban.

Témakörök	<u>Tartalmak</u>	<i>Választható tartalmak</i>
Etikai alapfogalmak	A jó és a rossz A választás szabadsága, az ember felelőssége Törvény és lelkiismeret Materiális és formális etikák	<i>A szenvedés tapasztalata Szándék és következmény</i>
Az etika megalapozása	Az ember léthelyzete és felelőssége a keresztény hagyományban A világi etika kialakulása Az erkölcsi gondolkodás történetének klasszikus példái	<i>Az etika transzcendens megalapozásának igénye A természetjogi, kötelesség-, haszon-, felelősség-és konszenzus etikák érvelési módjai</i>
Az erkölcsi cselekedet dimenziói	Életcélok, önmegvalósítás Önbecsülés és mások iránti tisztelet Az élet tisztelete A nemiség és a családi élet erkölcsstana Elkötelezettség, tolerancia, szolidaritás Hazaszeretet és példái	<i>Segítség, áldozat, szolidaritás, a személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái Munkaerkölcs Etikus fogyasztás Törvénytisztelet és polgári engedetlenség Erkölc és politika Gazdaságetikai alapelvek</i>

A jellem és az erények	Erkölcsei érzék A jóakarat A szeretet forrásai, nemei, erkölcsi jelentősége Etikai alapértékek	<i>Jellem és illem</i> <i>Önnevelés, példakövetés</i> <i>Az alapvető erények klasszikus és modern értelmezései</i>
Korunk erkölcsi kérdései	A tudományos-technikai haladás dilemmái Globális felelősségünk, kötelességeink a jövő nemzedékekkel szemben Az etika emberközpontúságának értelmezése	<i>Géntechológia,</i> <i>születésszabályozás, az öregedés, az emberhez méltó halál problémái</i> <i>Az élővilág rendjének megőrzése</i>

A továbbhaladás feltételei

A továbblépéshez az évfolyam egyes moduljainak törzsanyagát kell a tanulóknak legalább elégséges szinten a fejlesztési követelményekben megfogalmazottak szerint elsajátítaniuk, vagy azoknak korábban megszerzett ismeretéről és a velük összefüggő jártasságok elsajátításáról számot adniuk. Az egyes modulok egyéni haladási ütem esetén felcserélhetők, illetve a tanulócsoport meglévő, korábban szerzett ismeretei esetén elhagyhatók.

FILOZÓFIA, ETIKA

11. évfolyam

Célok és feladatok

A középiskola egy évfolyamán, heti egy órában a tantárgy célja természetesen nem lehet az, hogy a hallgatók részletes és alapos ismereteket és tájékozottságot szerezzenek akár csak az európai filozófiai gondolkodás két és fél évezredes fejlődéséről, problémáinak mérhetetlen gazdagságáról, az utóbbiak megoldására tett megújuló erőfeszítések során felhalmozódott páratlan szellemi tőkéről.

A filozófia tantárgy tanításának célja, hogy a hallgatók szerezzenek tapasztalatokat a filozófia sajátos, az emberi szellem minden más tevékenységi formájától különböző gondolkodásmódjáról.

Alakuljon ki bennük az emberi léttel kapcsolatos kérdések felvetésének és az önálló válaszkeresésnek a képessége; ébredjen fel bennük az az igény, hogy felismerjék saját koruk lényegi problémáit és reflektáljanak a felvetődő kérdésekre.

Ismerjék fel a filozófiának a különböző, más emberi szellemi területeket integráló és szintetizáló szerepét, értékhozó voltát. Ismerjék fel, hogy a filozófia a közös európai kultúra egyik pillére.

Alakuljon ki a hallgatókban egy egészséges kritikai szemlélet, és a tárgyyszerű, indulatmentes vitakultúra. Sajátítsák el a logikus érvelés, a vitatkozás szabályait. Szerezzenek tapasztalatokat arról, hogy mit jelent a különböző nézetek és vitapozíciók tisztelete, a tolerancia. Tudatosuljon bennük, hogy a vita alapja az alternatívák számbavétele és a választás szabadságának, a szabadság korlátainak tudomásulvétele.

Ismerjék fel a hallgatók, hogyan segítheti mindennapi életüket a filozófia és a tudomány.

Jussanak el annak felismerésére, hogy a filozófia nagy problémái örök emberi kérdésekből fakadnak, s így a régi korok filozófiái nem poros bölcseségek, hanem általános emberi problémáink.

Lássák be, hogy a filozófiai kérdések és a rájuk adott válaszok morális tartalmakat is hordoznak, s hogy minden embernek állást kell foglalnia az erkölcs kérdéseiben. Tudatosuljon bennük, hogy csak az a hiteles személyiség, akinek a gondolatai, a szavai és a tettei szinkronban vannak.

Fejlesztési követelmények

A filozófiai gondolkodás egyrészt olyan kognitív készségeket tételez fel, mint a problémamegoldó gondolkodás, az érvelési technikák ismerete, a logikus gondolkodás eljárásainak alkalmazása (analízis, szintézis, dedukció, indukción), másrészt olyan integratív képességeket, melyek végül a legmagasabb rendű műveltségben, az önálló ítéletalkotásban nyilvánulnak meg. A logikus gondolkodás tizenkét év alatt kialakult igénye és képessége és az elsajátított ismeretek a filozófiaórákon teljességükben megmutatkozhatnak.

Egy-egy filozófiai probléma felvetése és annak kifejtése történhet beszélgetés, vita, szövegértelmezés formájában, az esszé vagy az értekezés műfajában, szóban vagy írásban. A kifejtés feltétele tehát a nyelvi kultúra megléte, az argumentációs készség, az összefüggések

meglátása a különböző felvetésekben, valamint a személyes állásfoglalás megfogalmazásának igénye. Ha egy filozófiai szövegrészlet a filozófiai probléma felvetésének és kifejtésének a kiindulópontja, akkor előtérbe kerül a szövegértelmezésnek, a különböző lehetséges szöveginterpretációk kifejtésének, a gondolatok logikájára való utalásnak, az időbeli tájékozódásnak, az értékelésnek a képessége.

A hallgatói megnyilatkozásnak bizonyítania kell a nyitottságot a különböző gondolatrendszerek befogadására, az önálló kérdésfeltevés képességét és a személyes állásfoglalás kialakításának igényét. Filozófiai szövegek értelmezése esetén a problémafelvetés, a kérdések megfogalmazása és a különböző megközelítési módok nyújtanak lehetőséget a készségek értékelésére.

A tantárgy specifikumának megfelelően egyaránt szükséges a kognitív (analízis, szintézis, dedukció, indukción) és az integráló képességek fejlesztése.

11.évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 32 óra

(A tanár a hallgatói igényeknek és az iskola sajátosságainak megfelelően dönthet arról, hogy a kultúrtörténeti súlypontú, az interdiszciplínaritást hangsúlyozó, kronologikus, problémacentrikus felépítésű (1) tantervet választja vagy a hagyományos filozófiai diszciplínák felől közelítő, tematikus felépítésű (2) koncepcióját követi.)

Tevékenységformák

Egy adott probléma mindennapi, művészi, tudományos, filozófiai és vallási felvetési módjának megismerése. Egyszerűbb életproblémák filozófiai kérdésként való megfogalmazása, értelmezése. Egyszerűbb filozófiai szövegek olvasása. Ennek során ismerkedjék meg a filozófia szaknyelvével, alapvető fogalmaival, az értelmezés lehetőségeivel. Korábban ismeretlen fogalmak megértése, meghatározása a szöveg kontextusából. Önállóan vagy tanári irányítással a filozófiai probléma felismerése az elemzett műrészletben. Az olvasott szövegekben elemezze az érvelési technikát, ismerje meg az érvelés különböző fajtáit. A viták során az érvelési technikák gyakorlása. Fejlessze argumentációs készségét, tanuljon meg különbséget tenni helyes és inkorrekt érvelés között. Minden hallgató kapjon lehetőséget arra, hogy egyéni álláspontját kialakítsa és véleménye mellett érveljen. A művelődéstörténeti és interdiszciplínáris vonatkozások áttekintése során készítsen áttekintő táblázatokat, melyekben a korszakok, események, irányzatok, alkotók, alkotások, eszmék és problémák egymáshoz rendeltsége tükröződik. Használatuk révén tanulja meg kezelni a legfontosabb korszerű, magyar nyelven is forgalomban levő, ismeretterjesztő célú filozófiai kézikönyveket.

1.

Problémacentrikus filozófia- és művelődéstörténeti megközelítésmód

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
<i>Bevezető beszélgetés</i>	Egy választott téma (kérdés, probléma) különböző megközelítésekben: hétköznapi, művészeti, szaktudományos, filozófiai bemutatása; a filozófia tárgya, a filozófiai gondolkodás sajátosságai.	
<i>1. Antik filozófia</i>	preszókratikusok és Szókratész: Az arkhé és a logosz, az erkölcsi jó. Platón: Az állandó megragadása a változó dolgokban, az igazi megismerés lehetősége, a jó ideája, az ideális állam, a dialógus mint módszer.	<i>A létező és a lét, vélekedés és igazi tudás, a világról való beszéd és gondolkodás, a szókratészi érvelési módszer, az erkölcsi jó, erények, boldogság, biztos ismeret a külvilágról, igazságkritérium, szellemi és anyagi világ (epikureusok, sztoikusok,</i>

		<p>szkeptikusok, újplatonizmus).</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p><i>vélekedés (doxa) és a valódi ismeret (episztémé), szophisztész, boldogság (eudaimónia), sztoa, szkepszis, ataraxia, hédoné, apatheia, epokhé bábáskodás</i></p>
	<p>Arisztotelész:</p> <p>A létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, anyag-forma kettőssége, a szubsztancia keletkezése és létezése, ideális államformák, az erkölcsi jó, erények, „két szélsőség közötti közép”.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>kozmosz, arkhé, logosz, dialektika, idea, metafizika, szubsztancia, erény (areté)</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Hérakleitosz: Töredékek B 1</i></p> <p><i>Parmenidész: Tanköltemény B 8 1-61</i></p> <p><i>Platón: Állam VII. 514 a-518 b, (Barlanghasonlat), Szókratész védőbeszéde, Lakoma (részletek)</i></p> <p><i>Arisztotelész: Politika, Poétika (részletek), Nikomakhoszi Etika II. 5-6. 1106b-1107 a</i></p> <p><i>Epiktétosz: Kézikönyvecske 1. Fejezet</i></p> <p><i>Epikurosz levele Menoikeuszhoz (részlet)</i></p> <p><i>Seneca: Az élet rövidségéről</i></p> <p><i>Interdiszciplináris és kultúrtörténeti vonatkozások ajánlása:</i></p> <p><i>irodalom: az olvasott művek értelmezésével összefüggő filozófiai fogalmak ill. Hatások: antik görög irodalom: Homérosz művei, Euripidész és Szophoklész drámái, mitológia;</i></p>

	<p><i>reneszánsz; felvilágosodás; klasszicizmus; romantika; barokk; Dante: Isteni színjáték; Janus Pannonius; Balassi; Berzsenyi; Keats: Óda egy görög vázához; Kosztolányi: Marcus Aurélius; Thomas Mann: Halál Velencében</i></p> <p><i>magyar nyelv: nyelv és gondolkodás, retorika</i></p> <p><i>történelem: az ókori görögök, az ókori Róma</i></p> <p><i>biológia és földrajz: elméletek a világegyetem kialakulásáról, az élet keletkezéséről, Hippokratész, Ptolemaiosz</i></p> <p><i>fizika- és matematikatörténeti ismeretek: Thalész, Püthagorasz, Eukleidész, Arkhimédész</i></p> <p><i>festészet: Raffaello: Az athéni iskola</i></p> <p><i>az antik világ művészete (festészet, építészet, szobrászat)</i></p> <p><i>Ajánlott írásbeli és szóbeli témák (esszé, beszélgetés):</i></p> <p><i>A vélekedés és a tudás; Erények az ókorban és napjainkban; Az ideális állam; Szerelemfelfogások Platón Lakoma és Dante Isteni színjáték c. műveiben; „Mert a kutatás és a tanulás teljes egészében nem más, mint</i></p>
--	--

		<i>visszaemlékezés.” (Platón)</i>
<i>2. Középkori filozófia</i>	<p>Szent Ágoston:</p> <p>A kereszténység világ- és istenfelfogása (patrisztika), hit és tudás, test és lélek dualizmusa.</p> <p>Aquinói Szent Tamás:</p> <p>Isten létének öt úton történő bizonyítása, skolasztikus érvelési módszer, skolasztika.</p> <p>Fogalmak:</p> <p>patrisztika, teológia, logosz, skolasztika, skolasztikus érvelési módszer</p>	<p><i>A keresztény teológia és az antik filozófia, a boldogság mibenlétének keresése, Isten felé irányuló szeretet, az igazságot kereső ember, a rossz mint léthiány, a szabad akarat, az általános fogalmak és az egyedi létezők viszonya, értelmi és hitigazság.</i></p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p><i>semmitől való teremtés, immanens és transzcendens világ, boldogság, erkölcsi rossz, szabad akarat, univerzália-vita, realizmus, nominalizmus, ontológiai istenérv, tomizmus</i></p> <p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Szent Ágoston: Vallomások VII. könyv III-V, VII, XI-XVI, (a szabad akarat és a rossz kérdései)</i></p> <p><i>Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae, Pars. I, Questio I., Art. 1-2.</i></p> <p><i>Interdiszciplináris és kultúrtörténeti vonatkozások ajánlása:</i></p> <p><i>irodalom: a művekben felvetett kérdések filozófiai elmélyítése: antik irodalom; Dante: Isteni színjáték; barokk magyar irodalom; önéletírás; Bethlen Miklós; II. Rákóczi</i></p>

		<p><i>Ferenc; Lev Tolsztoj; Babits Mihály Ágoston-tanulmánya</i></p> <p><i>magyar nyelv: a retorika alkalmazása</i></p> <p><i>történelem: a kereszténység, Európa a 14-15. Században</i></p> <p><i>képzőművészetek: festészet: Botticelli és Dürer Ágoston-ábrázolása, Grünewald; építészet: román stílus, gótika</i></p> <p><i>zene</i></p> <p><i>Ajánlott írásbeli és szóbeli témák:</i></p> <p><i>Honnan ered a rossz?</i></p> <p><i>„Ne kifelé fordulj – térj magadba; az ember bensőjében lakik az igazság.” (Szent Ágoston)</i></p> <p><i>Az antik filozófia hatása Aquinói Szent Tamás istenbizonyítékaiban.</i></p>
<p><i>3. Újkori filozófia</i></p>	<p>Bacon, Descartes, Locke: Biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, tapasztalat és értelem, kételkedés, a „velünk született eszmék” tana és kritikája.</p> <p>Kant: A felvilágosodás, az ész és az értelem lehetőségei és korlátai, túllépés az empirizmus és a racionalizmus egyoldalúságán, „kopernikuszi fordulat”, a jelenségvilág és a magukban lévő dolgok világa, a morális jó.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>racionalizmus és empirizmus, módszeres</p>	<p><i>Társadalmi szerződés elméletek, a hatalom legitimitásának kérdése, a közjó és az egyéni érdek, radikális szakítás a klasszikus természetjogi tradícióval (Hobbes, Locke, Spinoza, Rousseau), a tudományos haladásba vetett hit, enciklopédisták.</i></p> <p><i>Átfogó metafizikai rendszer, a gondolkodás és a lét, a szabadság és a szellem kibontakozási folyamata a világtörténelemben (Hegel).</i></p>

	kétely, kategorikus imperatívusz	<p><i>Magyar filozófiai vonatkozás:</i> Apáczai Csere János.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p><i>szubsztanciák: Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog, velünk született eszmék, idea, tabula rasa, társadalmi szerződés elmélet, természetjog, természeti törvény, liberalizmus, Sapere aude!, ráció, deizmus, tapasztalati és nem tapasztalati ismeretek, analitikus és szintetikus ítéletek, kopernikuszi fordulat, abszolút eszme, triád-forma: tézis, antitézis, szintézis, dialektika</i></p> <p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Descartes: Elmékedések a metafizikáról 1-3.</i></p> <p><i>Locke: Értekezés az emberi értelemről II. Könyv, I. fejezet, 1-5.§, (Második) Értekezés a kormányzatról II., VII., XI-XII. Fejezet</i></p> <p><i>Rousseau: A társadalmi szerződésről, I-II. könyv</i></p> <p><i>Kant: Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?, A tiszta ész kritikája. Bevezetés</i></p> <p><i>Hegel: Előadások a világtörténet filozófiájáról (részletek)</i></p>
		Interdiszciplináris és kultúrtörténeti vonatkozások

		<p><i>ajánlása:</i></p> <p><i>irodalom: az olvasott művek értelmezésével összefüggő filozófiai hatások:</i> <i>klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, romantika, Moliere: Tartuffe, Goethe: Werther, Csokonai: A tihanyi Ekhóhoz, A Magánossághoz, Schiller, Babits, Kosztolányi, József Attila, Bulgakov</i></p> <p><i>magyar nyelv: nyelv és megismerés</i></p> <p><i>történelem: A történelem modern felfogása és periodizációja</i></p> <p><i>magyar filozófia: Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (1655)</i></p> <p><i>fizika: Kopernikusz, Galilei, Descartes, Newton, Leibniz</i></p> <p><i>kémia: Boyle</i></p> <p><i>Mozart zenéje</i></p> <p><i>Ajánlott írásbeli és szóbeli témák:</i></p> <p><i>„Semmi sincs az értelemben, ami ne lett volna meg előbb az érzékekben.” (Locke)</i></p> <p><i>A hatalom és az egyén, a közjó és az egyéni jó</i></p> <p><i>„A felvilágosodás az ember kilábalása maga okozta kiskorúságából.” (Kant)</i></p> <p><i>A felvilágosodás kritikája</i></p>
--	--	--

<p>4. 19-20. Századi filozófiák</p>	<p>Az individuum és a világ viszonya (Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, magyar filozófiai vonatkozások: Hamvas Béla).</p> <p>Az emberi létezés és lényeg, szabadság, választás, felelősség, szorongás (Husserl, Sartre, Heidegger).</p> <p>A kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága, nyelv és valóság, tudományfejlődés (Comte, Bécsi Kör, Wittgenstein, Kuhn).</p>	<p><i>Az individuum létezése, választási lehetősége, a hit és a létezés, a dionüszoszi, az apollóni és a szókratészi ideál, „minden érték átértékelése”, Isten halott, az értékteremtő ember, „ugyanannak örök visszatérése”, a hatalom akarása, a fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, Semmi, a létre vonatkozó kérdés újbóli feltevése, a lét és a létező, a létet feltáró művészet, a létnek rejtőzködésből való kilépése a világ értelmezésére ill. megváltoztatására törekvés, a világ anyagi egysége, a praxis és a teória viszonya (Marx, magyar filozófia: Lukács).</i></p> <p><i>A megismerés, az elméletalkotás stádiumai, értelem és jelentés; magyar filozófiai vonatkozások: Pauler Ákos, Polányi Mihály, Lakatos Imre</i></p> <p><i>Az emberi tér átalakulása a posztindusztriális társadalomban, manipulált fogyasztás, a tudás hatalmi kérdéssé válása, metafizikai centrum megszűnése, metanarratívák megkérdőjeleződése, diszkurzusok integráló szerepe (posztmodern: pl. Lyotard, Habermas)</i></p>
	<p>Fogalmak:</p> <p>individuum, egzisztencia, egzisztencializmus, materializmus, pozitívizmus, logikai</p>	<p>Fogalmak:</p> <p>esztétikai, etikai, vallási stádium, dionüszoszi, apollóni művészet, Übermensch,</p>

	<p>pozitivizmus, verifikáció, falszifikáció</p>	<p><i>fenomenológia, analitikus filozófia, nyelvjátékok, kijelentés, paradigma, posztmodern, manipuláció</i></p> <p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Schopenhauer: A világ mint akarat és képzet III. 31-33.§, IV. rész (részletek)</i></p> <p><i>Kierkegaard: Félelem és rettegés. Előszó (Ábrahám)</i></p> <p><i>Nietzsche: Imígyen szóla Zarathusztra. Előljáró beszéd, A három átváltozásról, A felsőbbrendű emberről</i></p> <p><i>Sartre: Mi az egzisztencializmus?</i></p> <p><i>Heidegger: A műalkotás eredete (részlet: Van Gogh: Parasztcipők)</i></p> <p><i>Marx: Tézisek Feuerbachról</i></p> <p><i>Comte: A pozitív szellem (részletek)</i></p> <p><i>Schlick: A filozófia fordulata (részletek)</i></p> <p><i>Carnap: A metafizika kiküszöbölése (részletek)</i></p> <p><i>Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete (részletek)</i></p> <p><i>Liotard: A posztmodern állapot (részletek)</i></p> <p><i>Interdiszciplináris és kultúrtörténeti vonatkozások</i></p>
--	---	---

		<p><i>ajánlása:</i></p> <p><i>irodalom: az olvasott művek értelmezésével összefüggő filozófiai hatások: görög drámák, romantika, realizmus, Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés, Karamazov testvérek, Thomas Mann, egzisztencialisták, Sartre novellái és drámái, Camus regényei, Semprun: A nagy utazás, Ady, Babits, Kosztolányi, Szabó Lőrinc, avantgárd, Déry Tibor, József Attila, 20. századi epika, Esterházy P., Tandori</i></p> <p><i>magyar nyelv: nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés, valóság és jelentés</i></p> <p><i>történelem: világvallások, keleti filozófiák, Európa 1789-1914, Európa és a világ a 19-20.században, A kétpólusú világ</i></p> <p><i>művészetek, építészet, festészet</i></p> <p><i>matematika</i></p> <p><i>biológia: Darwin</i></p> <p><i>fizika: Einstein, Heisenberg, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő</i></p> <p><i>zene</i></p>
		<p><i>Ajánlott írásbeli és szóbeli témák:</i></p> <p><i>„Az ember az, amivé önmagát teszi.” (Sartre); A kijelentések igaz ill. hamis volta; „Amiről</i></p>

		<i>nem lehet beszélni, arról hallgatni kell.” „Nyelvem határai világom határait jelentik.” (Wittgenstein); „Miért van egyáltalán létező és nem inkább semmi?” (Heidegger); A fogyasztói társadalom, a manipuláció</i>
--	--	---

2.

Szisztematikus megközelítésmód

Témakörök	<i>Tartalmak</i>	<i>Választható tartalmak</i>
Mi a filozófia?	<p>A filozófia fogalma és tárgya, eredete, viszonya a szaktudományokhoz, a valláshoz, a művészethez és a mindennapi élethez.</p> <p>Karl Jaspers: Bevezetés a filozófiába (részletek)</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>csodálkozás (thauma), tapasztalat (empíria), kételkedés (szkepszis), logosz</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Platón: Hetedik levél</i></p>
1. Metafizika, ontológia	<p>Platón, Arisztotelész</p> <p>A létről való gondolkodás születése, monizmus, dualizmus, pluralizmus, immanencia és transzcendencia.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>arkhé, logosz, metafizika, jelenség és valóság, idea, részesedés (methexisz), szubsztancia, lényeg, kauzalitás, teleológia, lét</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Parmenidész: 8. töredék</i></p> <p><i>Hérakleitosz: Töredékek</i></p> <p><i>Platón: Barlanghasonlat</i></p> <p><i>Arisztotelész: Metafizika</i></p> <p><i>Immanuel Kant: Prolegomena</i></p> <p><i>Martin Heidegger: Mi a metafizika?</i></p> <p><i>Visszaemlékezés (anamnézisz)</i></p>
2. Ismeret-elmélet	<p><i>René Descartes, Immanuel Kant</i></p> <p>Szkepszis, racionalizmus és empirizmus, transzcendentalizmus, esszencializmus és fenomenalizmus.</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Francis Bacon: Novum Organum</i></p> <p><i>René Descartes: Értekezés a módszerről</i></p> <p><i>Immanuel Kant: A tiszta ész</i></p>

	<p><i>Fogalmak:</i></p> <p>empíria, racionalizmus, empirizmus, szkepszis, kriticizmus, transzcendentális módszer, Ding an sich, a priori szintetikus ítélet</p>	<p><i>kritikája, Előszó</i></p> <p><i>Friedrich Nietzsche: A nem morálisan felfogott igazságról és hazugságról</i></p> <p><i>indukció, idolumok, igazság, dedukció</i></p>
3. Tudományfilozófia	<p>Thomas S. Kuhn</p> <p>A tudomány fejlődése és a különböző korok tudományosságának összemérhetetlensége.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>verifikáció, normál tudomány, anomália, paradigma, –váltás</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Karl Popper: A tudományos kutatás logikája</i></p> <p><i>Thomas S. Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete (részlet)</i></p> <p><i>+ egy választható magyar szerző (pl. Polányi, Lakatos)</i></p> <p><i>falszifikáció, kummulativitás, inkommensurabilitás</i></p>
4. Etika	<p><i>Epiktétosz, Immanuel Kant</i></p> <p>Eudaimonisztikus és erényetikák, deontikus etika, etikai racionalizmus, emotivizmus, materiális és formális etikák.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>erény, igazságosság, szabadság, boldogság, bűn, szabad akarat, maxima, autonómia, kategorikus imperatívusz, szabadság és</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Arisztotelész: Nikomakhoszi ethika</i></p> <p><i>Epiktétosz: Kézikönyvecske</i></p> <p><i>Aurelius Augustinus: Vallomások, A szabad akaratról</i></p> <p><i>David Hume: Értekezés az emberi természetről</i></p> <p><i>Immanuel Kant: A gyakorlati</i></p>

	felelősség	<p>ész kritikája (részlet)</p> <p><i>Jean-Paul Sartre:</i> <i>Exisztencializmus</i></p> <p><i>mezotész, eudaimonisztikus etika, Hume villája</i></p>
5. Vallás-filozófia	<p><i>Aurelius Augustinus, Aquinói Szent Tamás</i></p> <p>A hagyományos, metafizikus filozófiai istenkép és problémái, felbomlása, a modern filozófiai istenkép.</p> <p><i>Fogalmak:</i></p> <p>hit és tudás, istenérv, racionalista valláskritika, személyes Isten</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Aurelius Augustinus: A rendről</i></p> <p><i>Aquinói Szent Tamás: Summa theologiae (részlet)</i></p> <p><i>Voltaire: Filozófiai ábécé</i></p> <p><i>Sören Kierkegaard: Félelem és reszketés</i></p> <p><i>+ egy választható 20. századi szerző (pl. Hamvas Béla)</i></p> <p><i>természetes észvallás, ugrás (Sprung), szorongás (Angst)</i></p>
6. Politikai filozófia	<p><i>Jean-Jacques Rousseau</i></p> <p>A politika filozófiai tematizálása, elválasztása az etika kérdéseitől, szerződéselméletek, a modern polgári szabadságfelfogás.</p>	<p><i>Ajánlott műrészletek:</i></p> <p><i>Niccolo Machiavelli: A fejedelem</i></p> <p><i>Jean-Jacques Rousseau: A társadalmi szerződésről</i></p>

	<p><i>Fogalmak:</i></p> <p>politika, népszuverenitás, közakarat, közjó, szabadság</p>	<p><i>John Stuart Mill: A szabadságról (részlet)</i></p> <p><i>+ egy választható 20. századi szerző (pl. Bibó István)</i></p> <p><i>diszkrimináció</i></p>
--	---	--

A továbbhaladás feltételei

Tudatosuljon a hallgatókban, hogy a filozófiai gondolkodásmód az emberi szellem minden más tevékenységi formájától különbözik, ugyanakkor ötvözi azokat. Ismerjék fel a filozófia integráló, szintetizáló és értékhordozó szerepét az emberi kultúrában. Próbáljanak hétköznapi problémákat filozófiai kérdésekként megfogalmazni. Elvárható a tárgyyszerű, indulatmentes vitakultúra, a logikus érvelés, a tolerancia, az alternatívák számbavétele, a választás szabadságának és a szabadság korlátainak tudomásulvétele.

MŰVÉSZETI ISMERETEK

9 - 12. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális nevelés célja a középiskolában, hogy az iskola befejezésekor a további élet folyamán hasznosítható és szakirányba továbbfejleszthető vizuális megismerési mód, képi kommunikációs képesség, művészeti alapismeret és esztétikai szemlélet birtokába juttassa a tanulókat. Tartalmas, értékes életvitelt élő, igényes környezetet létrehozó és azért felelősséget vállaló emberi magatartás kialakítása. Az esztétikai élmény, az esztétikum, a művészet - mint a minőségi társadalmi lét része - váljon az élet lényeges elemévé.

A tantárgy tanításának célja és feladata

a hallgatók eddigi tudásának, ismereteinek - az előző évfolyamokon tanult, valamint a gyakorlati életben szerzett - *képi kommunikációs* eljárások, ábrázolási és kifejezési lehetőségek ismétlése, *összerendezése* és gazdagítása, kiegészítése, megszilárdítása, sokrétűbb alkalmazása a világ egységének megismerésére a képi és fogalmi elvonatkoztatás összekapcsolásával. A vizuális nevelés sajátos, az érzelmi-értelmi egységet megteremtő eszközeivel a személyiség formálása, a világkép kiteljesedésének segítése, valamint a képi gondolkodás, az analízis és az alkotó képzelet fejlesztése a forma, a szerkezet, az anyag, és a funkció összefüggéseinek vizsgálatával és a problémamegoldó, innovatív gondolkodás kialakítása. Az alkotó képesség egyéni adottságokhoz igazodó kibontakoztatása és az elektronikus képfeldolgozó eszközök vizuális kommunikációban betöltött szerepének megismerése, ezen eszközök kínálta információk tartalmának kritikus befogadásához szükséges vizuális alapok kialakítása. A tömegkommunikáció vizuális műsorkínálatának figyelemmel kísérése, a szelektálás képessége, rendszeres tárlat, múzeumlátogatás igényének kialakítása,

A megfelelő tanulási módszerek szorgalmazásával a megismerésben egyre növekvő szerep biztosítása az önálló tevékenység formáknak: a könyvtár, informatika korszerű eszközeinek alkalmazásában is. A szakképzésben és a felsőoktatásban az általánosan és speciálisan szükséges alapképességek megerősítése.

Fejlesztési követelmények

Az egyéni kifejezési és közlési célok elérésében, feladatok megoldásában az alapvető látásmódbeli eljárások és technikák ismerete, és mind önállóbb használata. A vizuális kommunikáció, az újabb médiumok sajátos közlésformáinak ismerete, az összetettebb vizuális információk és a konvenciókon alapuló ábrázolásmódok értelmező felhasználásában való jártasság. Képesség a látvány minél sokrétűbb megfigyelésére, lényegének megragadására, a formai jellegzetességek, a belső szerkezet, anyag és funkció összefüggéseinek értelmező ábrázolásával és vízió-asszociatív hasznosításával. Elvont gondolatok, érzelmek kifejező megjelenítésének képessége két dimenzióban. A képzőművészet nagyobb korszakainak, a főbb műfajoknak, kompozíciós rendszereknek és technikáknak ismerete, legkiemelkedőbb alkotások felismerése, alkotók megnevezése. Tájékozottság a művészeti ágak, és műfajok formanyelvében a magyar és az egyetemes és művészettörténet néhány példája nyomán. helyzetfelismerő, tervező, kivitelező és vizuális

ítélőképesség kialakulása, képesség tárgyi és média világunk kritikus szemlélésére, környezetalakító magatartásra. Ismeretszerzés képessége a köznapi, műszaki-technikai és a tudományos vizuális közlésekkel, valamint a művészeti kifejezésmóddal

11. ÉVFOLYAM

évi óraszám :esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Művészettörténet mint tudomány elhelyezése a tudományok rendszerében. Műelemző módok tudatosítása. A folytonosság, a változás a különbözőség, az összefüggések feltárása az egyes művészettörténeti korok között, a domináns művészeti ág korstílusonkénti kiemelésével.

Vizuális nyelv

A vizuális nyelv alapelemei, megjelenésük műalkotásokban, vizuális információkban, tárgyakban, a formanyelv felismerése és elemzése művészeti ágakban, műfajokban.

Vizuális kommunikáció

A vizuális kommunikáció fogalma: képi közlésmódok, struktúrák, a mindennapi életben alkalmazandó ábrázolásmódok és felhívó jellegű képi tartalmak megértése, alkalmazása.

Képzőművészet - műalkotás elemzés

Képzőművészeti ágak, műfajok főbb jellemzői, a művészettörténet kulcsműveinek egismerése alapvető műelemző szempontok, eljárások alkalmazásával. Az építészet fejlődésének áttekintése a téralakítás és a térlefedés módozatai szerint. Festészet a jelzésszerűen redukált ábrázolásmódtól a látványszerű ábrázoláson át a szelekción és redukción át az elvonatkoztató ábrázolás és kifejezőmód felé a színlényeg kiemelésével, festészeti korszakok jellemző kompozíciós megoldásai, a művészi kiemelés eszközei, a térábrázolás módja és az adott kor világnézete és világképe közötti összefüggés. A szobrászatra jellemző kifejezői eszközök megjelenése különböző korokban. Tárgykultúra: tervezőfolyamat alapvető lépéseinek ismerete

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Művészettörténet mint tudomány	Társtudományok, határterületek, segédtudományok	<i>A művészettörténet írás kialakulása</i> <i>Művészeti gyűjtemények keletkezése, múzeumok alapítása</i>
A műalkotás megközelítésének néhány módja Műfajnak, témának megfelelő műelemző szempontok	Attributálás, attribució, ikonográfia, ikonológia	<i>Ikonográfiai elemzések</i> <i>A leírástól az ítéletig, a műélvezéstől (intuíció)</i> <i>a műértelmezésig (tartalom, külső és belső forma)</i>

A stílus	Stílus és kor	<i>Korstílus, stílusirányzat, egyéni stílus</i>
		<i>Az adott művészettörténeti korstílus, stílusirányzat történelmi háttere, műalkotás és kor összefüggése</i>
A művészet kezdetei	Óskori művészet	<i>Törzsi művészet, atavizmus, ősi edénytípusok és továbbélésük a tárgyi népművészetben</i>
Ókor művészete	Óegyiptom, Mezopotámia, görög, római művészet: - szakrális és profán építmények - festészet, szobrászat	<i>Prekolumbián művészet Keleti művészet (India, Kína, Japán)</i>
Ókeresztény művészet Bizánc művészete	Katakombák és bazilikák - hosszanti tér Centrális térszervezés	<i>A mozaikrakás technikája, csúcsművei Ortodox, iszlám művészet</i>
Népvándorlás kora	A honfoglaló magyar nép művészete Griffes-indás nemzetség Tarsolylemez plasztikák	<i>A megismert motívumok továbbélése a tárgyalkotó népművészetben</i>
Romantika	Egyetemes: lombardiai, német és francia Magyar: esztergomi és pécsi kőfaragó műhely nemzetségfői templomok	<i>Karoling - kori és Ottó kori művészet</i>
	Egyházi és világi művészet	<i>Az offerek és a mézesbábok szakrális tartalmai</i>
	Ikonoográfiai program a freskófestészetben és a kőfaragásban	
Gótika művészete	Egyetemes és magyar gótikus művészet (francia, angol, német és magyar) egyházi: katedrálisok és királyi kápolnák, üvegablakok, szárnyas oltárok	<i>A gótika korának teológiai háttere</i>

	világi: várak, városházak,	
Reneszánsz művészet	A reneszánsz kezdete (Itália, Németalföld) Az érett reneszánsz Itáliában és Németalföldön A magyar reneszánsz	<i>Az egyéni stílus jelentkezése.</i> <i>A reneszánsz kimagasló alkotói.</i> <i>A reneszánsz perspektíva.</i> <i>A manierizmus Itáliában, Franciaországban, Spanyolországban</i>
Őskor, ókor, középkor és a reneszánsz művészetének rendszerező áttekintése	A szűkebb és tágabb lakóhely művészeti, műemléki értékeinek számbavétele, elhelyezése az egyetemes művészettörténetben	<i>Változások, fordulópontok, műfajok, korstílus születése, prototípusok és rákövetkezések, a képzőművészet ágainak kialakulása</i>

A továbbhaladás feltétele

A tantárgyi tartalmak elemi szintű ismerete.

12. ÉVFOLYAM

évi óraszám: esti tagozaton 32 óra

Tevékenységformák

A vizuális kommunikáció fogalma, alkalmazása a mindennapi életben. A vizuális nyelv alapelemei, megjelenésük műalkotásokban, vizuális információkban, tárgyakban a formanyelv felismerése és elemzése művészeti ágakban, műfajokban. Képzőművészeti ágak (építészet, festészet, szobrászat), műfajok főbb jellemzői, műfaj, téma által meghatározott alapvető műelemző szempontok, eljárások ismerete. Az építészet fejlődésének lényeges állomásai a téralakítás és a térlefedés alapján az őskortól a reneszánszig. Festészet a jelzesszerűen redukált ábrázolásmódtól a látszati ábrázolásig, az őskortól a reneszánszig. az egyre áttettebb ábrázolásmód felé. A festészeti korszakok jellemző kompozíciós megoldásai, a művészi kiemelés eszközei, a térábrázolás módja és az adott kor világszemlélete közötti összefüggés (az őskortól a reneszánszig). A szobrászatra jellemző kifejezési eszközök megjelenése a kezdettől a reneszánszsal bezárólag. Őskor, ókor, ókeresztény, Bizánc, román, gótika reneszánsz művészet lényeges vonásai egy-egy mű alapján.

Témakörök	Tartalmak	<i>Választható tartalmak</i>
		<i>Az adott művészettörténeti korstílus, stílusirányzat történelmi háttere, műalkotás és kor összefüggése.</i>
Barokk művészet	Olasz, francia, németalföld, spanyol, magyar egyházi és világ (realisztikus) programok	
Klasszicizmus	Ókori előképek, párhuzamok Francia klasszicizmus A magyar művészet kibontakozása	<i>Orosz, német klasszicizmus Canova és Ferenczy István pályaképe</i>
Romantika	Európai és magyar narratív, történelmi festészet, egzotikus tájképek, a középkor építészeti hatásai, nemzeti romantika	<i>A meghatározó irodalmi és filozófiai párhuzamok</i>
A 19.sz.d.-i realizmus, a kritikai realizmus	A környezet és az ember megváltozott arányrendje: a cselekvő ember,	<i>Goya mint előkép</i>

	sorsközösség az esetekkel	
A századelő izmusai Impresszionizmus Posztimpresszionizmus	Festők küldetéstudata és a társadalom menekültje. A modern művészet születése Színfestészet	<i>Monet és Szinyei Merse Pál pályaképe</i> <i>Rodin mint antiszobrász</i>
A századforduló művészete	Szimbolizmus, szecesszió A szecesszió nőtípusai, építményei és tárgyai	<i>A plakát műfajának megszületése</i>
A XX. század művészetének főbb törekvései XX. század első felének irányzatai Művészet a két világháború között	Fauvizmus, kubizmus, futurizmus expresszionizmus, organikus és geometriai absztrakció Geometrikus absztrakció - konstruktivizmus, és dadaizmus Szürrealizmus Organikus és funkcionalista építészet	<i>Gauguin mint előkép és Matisse</i> <i>Cezanne és Picasso</i> <i>Plasztikus, analitikus és szintetikus kubizmus</i> <i>A kubista kollázs és a szürrealista montázs</i> <i>A Bauhaus és Moholy - Nagy László</i>
Művészet a második világháború után	Pop art és rokon jelenségei, az op-art	<i>Tudományos technicista és szigorú irányzatok</i>
Kortárs művészet	A kortárs művészet mint korunk üzenethordozója: a land art, a térinstalláció, és a videó installáció fogalma	<i>Az aktuális probléma párhuzamai a klasszikus és a kortárs művészet, a környezet és a modern vizuális média példáiban.</i>
Az európai művészettörténet rendszerező összegző áttekintése a lényeges	A szűkebb és tágabb lakóhelyünk művészeti, műemléki értékei. A Nemzeti Galéria, a Nemzeti Múzeum és a Szépművészeti Múzeum kincsei a tanultak	<i>A művészettörténet egyes nagy korszakait jellemző, tartalmi és formai lényeges vonások ismerete</i>

pontok Hangsúlyozásával	párhuzamában	
Népművészet	A népviseletet meghatározó földrajzi, történelmi, társadalmi tényezők.	<i>Hazánk főbb viselettípusai és kapcsoltuk az ún. Nagyművészeti ábrázolásokkal és kifejezésekkel, korstílusokkal</i>

A továbblépés feltétele

A tantárgyi tartalmak elemi szintű ismerete.

ANGOL NYELV

11–12. évfolyam

A gimnáziumi tanulmányok végére a tanulók kellő tapasztalattal és tudással rendelkeznek ahhoz, hogy a körülöttük lévő világot tágabb kontextusban is értelmezni tudják, nyelvi ismereteiknek köszönhetően pedig, széleskörű információszerezésre és viszonyításra képesek. A gimnáziumi évekre egységesen meghatározott témakörökhöz megadott szempontok segítenek eligazodni abban, hogyan valósíthatók meg az idegen nyelvek oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési célok, és hogyan fejleszthetők a kulcskompetenciák a nyelvtanítás során. A nevelési célok közül ezen a szinten is kiemelt fontosságú a tanulás tanítása, mivel a tanulóknak a 12. évfolyam végére olyan tanulási képességekkel kell rendelkezniük, amelyek lehetővé teszik nyelvtudásuk önálló fenntartását és továbbfejlesztését további tanulmányaik vagy munkájuk során, egész életükön át.

Az első idegen nyelvből a gimnázium 12. évfolyamának végére a tanulóknak el kell jutniuk az európai hatfokú skála (KER) harmadik szintjére, azaz a B1 szintre. A 12. évfolyamon lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanulók megismerjék a nyelvi érettségi felépítését, követelményeit, és elsajátítsák az ezeknek megfelelő stratégiákat; megismerjék az érettségi során használt értékelési szempontokat, és alkalmazni tudják azokat önértékeléseik során; illetve gyakorlatot szerezzenek az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.

A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít a tanulókat érdeklő tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és az infokommunikációs technológiák használatára.

A 12. évfolyam a tanulók számára a továbbtanulás vagy a munka világába történő kilépés előtti utolsó tanév. A nyelvoktatásban is hangsúlyt kell kapnia az ezekre történő felkészítésnek, a szükséges készségek fejlesztésének. A tanulók jövőjét érintő fontos döntésekben a nyelvtanár sokat segíthet, például a feldolgozott témák megfelelő kiválasztásával, az ok-okozati viszonyokat, következményeket feltáró feladatokkal.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	B1 mínusz, azaz a tanuló főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet a számára rendszeresen előforduló ismerős témákról. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévéműsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Egy beszélgetés során a résztvevők világosan megfogalmazott érveinek megértése több beszélő esetén is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévéműsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési

	körhez kapcsolódó témákról szólnak, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A fejlesztés tartalma	
<p>A köznyelvi beszéd főbb fordulatainak megértése rendszeresen előforduló, ismerős témák esetén.</p> <p>A hallott szöveg gondolatmenetének nagy vonalakban való követése, egyes tényszerű részinformációk megértése, amennyiben a beszéd világos, és ismerős kiejtéssel folyik.</p> <p>Mindennapi társalgásban a világos beszéd követése szükség esetén visszakérdezések segítségével.</p> <p>Ismerős témájú, lényegre törő előadás vagy beszéd követése.</p> <p>Egyszerű műszaki információ megértése, részletes útbaigazítások követése.</p> <p>Telefonbeszélgetésekben a főbb információk megértése.</p> <p>Ismerős témákról szóló rádiós és televíziós hírműsorok és egyszerűbb hangfelvételek lényegének megértése.</p> <p>Egyszerű nyelvezetű film követése, amelyben a cselekményt nagyrészt a vizuális eszközök és az események közvetítik.</p> <p>A köznyelvi szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése.</p> <p>A szövegértési stratégiák alkalmazása, például ismerős beszédtema esetén az időnként előforduló ismeretlen szavak jelentésének kitalálása a szövegösszefüggésből és a mondat jelentésének kikövetkeztetése.</p> <p>Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Hosszabb használati utasítások, információk, instrukciók, előadások, beszédek, viták, interjúk, dalok, visszaemlékezések, rögzített telefonos szövegek, reklámok, viccek, tévé- és rádióműsorok, filmelőzetesek, filmek.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	<p>B1 mínusz, azaz a tanuló felkészülés nélkül megbirkózik a mindennapi élet legtöbb helyzetével.</p> <p>Gondolatokat cserél, véleményt mond az érdeklődési körébe tartozó témákról.</p> <p>Boldogul a leggyakoribb kommunikációs helyzetekben.</p>

	Stílusában, regiszterhasználatában legtöbbször alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is</p> <p>Gondolatokat cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is.</p> <p>A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása.</p> <p>Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül.</p> <p>Érzelmek kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm.</p> <p>Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása.</p> <p>A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire.</p> <p>Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek.</p> <p>Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása.</p> <p>Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata.</p> <p>Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése.</p> <p>Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során.</p> <p>Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekésett vonat).</p> <p>Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció.</p> <p>Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni).</p> <p>Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadás (pl. tünetek</p>	

megadása orvosnál).

Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel.

Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása.

Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata.

A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása és reagálás azokra közismert nyelvi megfelelőik semleges stílusban való használatával.

Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása.

A mindennapi témák, család, érdeklődési kör, iskola, utazás és aktuális események megtárgyalásához elegendő szókincs és annak általában helyes alkalmazása.

Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat.

A szövegszervezés alapvető eszközeinek megbízható használata.

Általában tisztán érthető kiejtés és intonáció.

A szóbeli interaktív vizsgálathoz szükséges kommunikációs stratégiák.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	B1 mínusz, azaz a tanuló már változatosabban és részletesebben tudja bemutatni a családját, más embereket, lakóhelyét, tanulmányait, iskoláját stb.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Folyamatos önkifejezés a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével ismerős témakörökben. Érthető és folyamatos beszéd, a mondanivaló tudatos nyelvtani és szókincsbeli megtervezése és szükség szerinti módosítása. Egy gondolat vagy probléma lényegének tartalmilag pontos kifejtése.
A fejlesztési tartalma	
Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról a gondolatok lineáris	

összekapcsolásával.

Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával.

Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával.

Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása.

Könyv vagy film cselekményének összefoglalása és az ehhez kapcsolódó reakciók megfogalmazása.

Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása.

Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata.

Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról.

Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról.

Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása.

Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén.

Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat.

A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben.

A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel.

Önellenzés és önkorrekción, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása.

Mindezeknek a szóbeli érettségi vizsgán történő alkalmazására való felkészülés.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érveléssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek, rapszövegek.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	B1 mínusz, azaz a tanuló megérti a hétköznapi nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törő szövegek fő gondolatait. Tudja, hogy a szövegek olvasásakor a helyzetnek megfelelő stratégiákat kell alkalmaznia, és képes az ismeretlen elemek jelentését a szöveggörnyezet segítségével kikövetkeztetni.

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó, lényegre törő szövegek megértése.</p> <p>Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, hivatalos dokumentumokban.</p> <p>A feladat megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is.</p> <p>A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben.</p> <p>A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben.</p> <p>A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése.</p> <p>A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni.</p> <p>Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése.</p> <p>Ismert témájú hivatalos levélben az elintézéshez szükséges információk megértése.</p> <p>Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során.</p> <p>A feladat elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtése a szöveg különböző részeiből, illetve több szövegből.</p> <p>Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során.</p> <p>Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján.</p> <p>Az autentikus szövegek jellegéből fakadó ismeretlen fordulatok kezelése a szövegben.</p> <p>Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menürend, prospektus, műsorfüzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek egyszerű irodalmi szövegek.</p>	

Fejlesztési egység	Írás
<p>Előzetes tudás</p>	<p>B1 mínusz, azaz a tanuló egyszerű, rövid, összefüggő szövegeket fogalmaz ismert, hétköznapi témákról.</p> <p>Írásban beszámol eseményekről, élményeiről, érzéseiről, benyomásairól és véleményéről; írásbeli interakciót kezdeményez, fenntartja és befejezi.</p> <p>Jegyzetet készít olvasott vagy hallott köznyelvi szövegből, illetve saját ötleteiről. Minták alapján rövid, lényegre törő szövegeket alkot az ismert műfajok főbb jellegzetességeinek és alapvető stílusjegyeinek követésével.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról.</p> <p>Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásaokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint tvélemény alátámasztása.</p> <p>Hatékony írásbeli interakció folytatása.</p> <p>Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről.</p> <p>Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával.</p> <p>Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet.</p> <p>Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak.</p> <p>Véleményt kifejező üzenet, komment írása (pl. internetes fórumon, blogban).</p> <p>Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés.</p> <p>Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése.</p> <p>Riport, cikk, esszé írása.</p> <p>Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése.</p> <p>Saját ötletekről jegyzet készítése.</p> <p>Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való</p>	

rákérdezés, ill. problémák elmagyarázása.

Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése.

Néhány egyszerű szövegkohéziós és figyelemvezető eszköz használata.

Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság).

Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rigmus, dalszöveg, rövid jelent, paródia írása, illetve átírása).

Írásos minták követése és aktuális tartalmakkal való megtöltésük.

Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása.

Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmainak a fogalmazásban való megjelenítése.

Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása.

A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek/MMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mail-ek; személyes információt, tény, ill. tetszést/nemtetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mail-ek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, mesék; rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>B1 nyelvi szint.</p> <p>A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról.</p> <p>Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez.</p> <p>Ki tudja magát fejteni a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével az ismerős témakörökben. Beszéde folyamatos, érthető, a főbb pontok tekintetében tartalmilag pontos, stílusa megfelelő.</p>
---	---

	<p>Több műfajban képes részleteket is tartalmazó, összefüggő szövegeket fogalmazni ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Írásbeli megnyilatkozásaiban megjelennek műfaji sajátosságok és különböző stílusjegyek.</p> <p>Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben.</p>
--	---

Témakörök 11.évfolyam

Személyes vonatkozások, család

A családi élet mindennapjai, otthoni teendők.

Kapcsolódási pontok:

Etika: családi élet, generációk kapcsolata, társas kapcsolatok

Technika, életvitel és gyakorlat: család és háztartás

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Ember és társadalom

Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők.

Konfliktusok és kezelésük.

Nemzeti és családi ünnepek.

Kapcsolódási pontok:

Etika: társas kapcsolatok, tolerancia, fogyatékkal élők

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: lakóhely és környezet hagyományai

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Az iskola

Iskolai élet: Diáktanács-elnök választás. Iskolai hagyományok. Iskolai emlékek.

Kapcsolódási pontok:

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

A munka világa

Foglalkozások és a szükséges kompetenciák. Diákmunka, nyári munkavállalás.

Önkéntes munka. A jövő foglalkozásai.

Kapcsolódási pontok:

Technika, életvitel és munka: pályaorientáció és munka

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Szabadidő, művelődés, szórakozás

Művészet a mindennapokban. Fiatal képzőművészek.

Roma kultúra, street art, kerekesszékes táncsoport.

Internetes vásárlás (kulturális termékek)

Utazás

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: művészi alkotások leírása, értelmezése

Etika: előítélet, tolerancia, fogyatékkal élők

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Földrajz: egyes országok turisztikai jellemzői

Tudomány és technika

Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában.

Tizenéves magyar feltaláló (Rátai Dani)

Kapcsolódási pontok:

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Gazdaság és pénzügyek

Családi gazdálkodás. Zsebpénz. Bankolás. A pénz szerepe a mindennapokban.

Tizenéves üzletember.

Kapcsolódási pontok:

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel, zsebpénz

Technika, életvitel és gyakorlat: család és háztartás, tudatos vásárlás, pénzügyi ismeretek

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Témakörök 12. évfolyam

Környezetünk

Különböző tájtypusok.

Növények és állatok a környezetünkben.

Környezetszennyezés. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben.

Kapcsolódási pontok:

Földrajz: globális problémák, az időjárás tényezői, a Föld szépsége, egyedisége

Biológia-egészségtan: élőhely, életközösségek, védett természeti értékek, változatos élővilág

Technika, életvitel és gyakorlat: környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz- és energiatakarékosság, újrahasznosítás

Az iskola

Iskolák a nagyvilágban.

Kapcsolódási pontok:

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a tanulás technikái

Földrajz: más népek kultúrái

A munka világa

Diákmunka, nyári munkavállalás.

Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, állásinterjú.

Kapcsolódási pontok

Technika, életvitel és munka: pályaeorientáció és munka

Életmód

Kedvenc ételek, sütés-főzés.

Étkezés iskolai menzán, gyorséttermekben. Tipikus magyar ételek. Nemzetközi konyha.

Gyógykezelés (orvosnál). Gyakori betegségek, sérülések, baleset.

Életmód nálunk és a célországokban.

Kapcsolódási pontok:

Technika, életvitel és gyakorlat: tudatos táplálkozás, tudatos életmód, betegség- és balesetmegelőzés

Szabadidő, művelődés, szórakozás

Múzeumok éjszakája.

Kedvenc sport.

Kapcsolódási pontok:

Vizuális kultúra: művészi alkotások leírása, értelmezése

Testnevelés és sport: sportágak, relaxáció

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Utazás, turizmus

Közlekedés.

Szálláslehetőségek. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Városnézés.

Kapcsolódási pontok:

Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság

Földrajz: egyes országok turisztikai jellemzői

Tudomány és technika

Fontos találmányok.

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés.

Kapcsolódási pontok:

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok

Informatika: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök

Gazdaság és pénzügyek

Bevásárlóközpont v. kis boltok

Pénzjegykiadó automata használata

Kapcsolódási pontok:

Technika, életvitel és gyakorlat: család és háztartás, tudatos vásárlás, pénzügyi ismeretek

Fogalomkörök - 11. évfolyam		
Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése		
Jelenbeliség		
	Passive Voice (Present, with modals)	Paper is recycled in this school. It must be done as soon as possible.
	Present Perfect Continuous	I have been living here since...
	Present Perfect vs Simple Past	She has been here for hours. She was here for hours.
Múltbeliség		
	Past Perfect	By the time I got to the airport, the plane had already taken off.
	Passive Voice (Present Perfect)	The meal has already been cooked.
	Used to	When I was a child I used to play hide- and-seek a lot.
Függő beszéd		
	Reported speech with present reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.

Modalitás		
Engedélykérés	Can/could/may expressing permission	Can/could/may I join you?
Kötelezettség	Have to (Past)	Did you have to be there?
Tiltás	Mustn't	You mustn't smoke here.
Feltételeesség	Conditional 2	We'd stay at home if it rained.
Visszakérdezés		-She's so strict. -Is she?
Megerősítő kérdés		School can be cool, can't it?
Szövegösszetartó eszközök		
	Relative pronouns Indefinite pronouns (2)	Who / that, whose / which / where all, both, none, neither, every, each There were 3 apples on the plate. Each tasted good.

Fogalomkörök - 12. évfolyam		
A 12. évfolyam anyaga a 9-11. évfolyamon tanultak összefoglalása és rendszerezése is.		
Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Jelenidejűség		
	Present Perfect vs Pr.Perfect Continuous	She has just finished breakfast. She has been eating for hours.
Jövőidejűség		

	Passive Voice (Future)	The film be directed by Tom Ranger.
Függő beszéd		
	Reported speech – indirect questions	Can you tell where she works?
	Reported speech with past reporting verb	He said he was tired. I didn't know if they would come. He said that he had been late for school.
	I wish	I wish you were here.
Igeneves szerkezetek	Gerund és Infinitive (2) Participle Need+ing	The car needs repairing. It seems to be a good idea. I can see them coming round the corner. After checking in we went through customs control. The car needs repairing immediately.
	Phrasal verbs	We look forward to coming back soon.
Modalitás	Causative	We have to get the car repaired first.
Engedély	Be allowed to	You are not allowed to enter.
Feltételezés	Conditional 2-3	I I had more time, I'd visit you right now. If you had told me, I'd have helped you
Szövegösszetartó elemek		
	Discourse markers	First, next, finally...

<i>Köszönés</i>	<p><i>How do you do?</i></p> <p><i>Good morning.</i></p> <p><i>Hello Tom.</i></p> <p><i>Hello, how are you?</i></p> <p><i>Hi!</i></p>	<p><i>How do you do?</i></p> <p><i>Good morning.</i></p> <p><i>Hello Mary.</i></p> <p><i>Very well, thank you. And how about you?</i></p> <p><i>Hi!</i></p>
<i>Elköszönés</i>	<p><i>Goodbye.</i></p> <p><i>Bye-bye!</i></p> <p><i>Good night.</i></p> <p><i>Take care.</i></p>	<p><i>Goodbye.</i></p> <p><i>Bye!</i></p> <p><i>Good night.</i></p> <p><i>Thanks. Bye!</i></p>
<i>Köszönet és arra reagálás</i>	<p><i>Thanks.</i></p> <p><i>Thank you very much.</i></p> <p><i>Thanks a lot.</i></p> <p><i>It's very kind of you.</i></p>	<p><i>Not at all.</i></p> <p><i>You are welcome.</i></p> <p><i>No problem.</i></p> <p><i>Don't mention it.</i></p>
<i>Bemutakozás, bemutatás</i>	<p><i>My name is...</i></p> <p><i>May I/Can I/ Let me introduce myself.</i></p> <p><i>May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?</i></p>	<p><i>Hello.</i></p> <p><i>Hi!</i></p> <p><i>Pleased to meet you. Nice to meet you.</i></p>
<i>Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás</i>	<p><i>How are you feeling today?</i></p> <p><i>What's the matter?</i></p>	<p><i>Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.</i></p>
<i>Bocsánatkérés és arra reagálás</i>	<p><i>I am sorry. I am very sorry.</i></p> <p><i>I beg your pardon.</i></p>	<p><i>That's all right.</i></p> <p><i>It doesn't matter. Never mind.</i></p>

<i>Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás</i>	<i>Happy Christmas/New year/Birthday!</i> <i>Many happy returns (of the day)</i> <i>Congratulations!</i>	<i>Happy Christmas /New Year/ Birthday!</i> <i>Thank you.</i> <i>Thank you, the same to you.</i>
<i>Telefon felvétele</i>	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
<i>Telefonon bemutatkozás</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking.</i>	
2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
<i>Véleménykérés, és arra reagálás</i>	<i>What do you think? How do you like it?</i>	<i>I think it is rather strange. I like it.</i>
<i>Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése</i>	<i>You are right. You are wrong.</i>	
<i>Egyetértés, egyet nem értés</i>	<i>Do you agree?</i> <i>What's your opinion?</i> <i>How do you feel about it?</i>	<i>OK.</i> <i>All right.</i> <i>I think he's wrong/right.</i>
<i>Tetszés, nem tetszés</i>	<i>Do you like Greek food?</i> <i>What do you think of my boyfriend?</i>	<i>I think it's great. I don't like it.</i> <i>He looks nice.</i>
<i>Akarat, kívánság</i>	<i>Would you like a biscuit?</i>	<i>I'd like an ice-cream, please.</i>
3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>What is it?</i> <i>What's it in English?</i> <i>What is his house like?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for...</i> <i>It's big and comfortable.</i>
<i>Információ kérés, adás</i>	<i>Are you all right?</i> <i>When are the guests coming?</i>	<i>Yes, I am.</i> <i>At 6 p.m.</i>
<i>Tudás, nemtudás</i>	<i>Where is she?</i>	<i>I have no idea.</i>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
<i>Kérés és arra reagálás</i>	<i>Can you give me a pen?</i>	<i>Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.</i>
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<i>Let's go to the cinema tonight.</i>	<i>Good idea.</i>
<i>Meghívás és arra reagálás</i>	<i>Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.</i>	<i>Yes, I am. Good idea.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<i>Have an orange. Here you are.</i>	<i>Yes, please. No, thank you. Thank you.</i>
5. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök		
<i>Megértés biztosítása</i>	<i>Did you say the castle?</i>	
<i>Visszakérdezés, ismétléskérés</i>	<i>Can you spell it for me? It spells...</i>	
<i>Nem értés, betűzés kérese, betűzés</i>	<i>Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?</i>	

Kommunikációs eszközök A2

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás	Excuse me.	Pardon?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. n't mention it.
Bemutakozás, bemutatás	My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.

Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.
Telefon felvétele	Chichester, five oh two double one eight.	Hello, this is Mary Brown speaking.
Telefonon bemutatkozás	Hello, this is Mary Smith speaking	
<i>Megszólítás személyes levélben</i>	<i>Dear John,</i>	
<i>Elbúcsúzás személyes levélben</i>	<i>Best wishes,</i> <i>Love (from),</i>	

2. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

<p>Öröm, sajnálkozás, bánat</p>	<p>Are you happy about that?</p> <p>What do you think of that?</p> <p>How do you feel about that?</p>	<p>Great!</p> <p>I'm so glad /very happy.</p> <p>I'm glad to hear that.</p> <p>I'm so pleased that...</p> <p>Good for you.</p> <p>Congratulations.</p> <p>I feel so happy for...</p> <p>I'm sorry to hear that.</p> <p>What a pity.</p> <p>Oh, no!</p> <p>Oh, dear!</p> <p>I feel so sorry for...</p>
<p>Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság</p>	<p>What do you think of...?</p> <p>Are you pleased with...?</p> <p>Are you happy with...?</p> <p>Are you satisfied with...?</p>	<p>That's fine/nice/not bad.</p> <p>That was fine/good/ nice</p> <p>I'm quite satisfied with...</p> <p>I'm quite happy with...</p> <p>I'm quite pleased with...</p> <p>It's not good enough.</p> <p>That wasn't very good.</p>
<p>Csodálkozás</p>	<p>Jane has lost her money.</p> <p>Tom is twenty.</p> <p>This is a book for you.</p>	<p>How come?</p> <p>Is he?</p> <p>What a surprise!</p>

<i>Remény</i>	<i>What are you hoping for?</i> <i>What are you looking forward to?</i>	<i>I am looking forward to...</i> <i>I hope you'll have time to join me for dinner.</i>
3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Véleménykérés, és arra reagálás	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Tetszés, nem tetszés	Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Akarat, kívánság:	Would you like a bisquit?	I'd like an ice-cream, please.
<i>Képesség</i>	<i>Can you speak French?</i> <i>Are you able to ride a horse?</i>	<i>I can understand French.</i> <i>I am unable to ride a horse.</i>
<i>Szükségesség</i>	<i>Is that necessarily so? Do I have to...? Is it a must? For sure?</i>	<i>People must sleep sometimes.</i>
<i>Lehetőség</i>	<i>It may rain.</i> <i>She might be late.</i>	
<i>Ígéret</i>	<i>Will you come and meet me at the station?</i>	<i>Don't worry, I will.</i> <i>I promise to be there at five.</i>
<i>Szándék, kívánság</i>	<i>What would you like to do?</i> <i>Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film</i> <i>I'd rather not go out tonight.</i>
<i>Dicséret, kritika</i>	<i>It's great. It's a good idea.</i>	<i>It's boring.</i>

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It's big and comfortable.
Információkérés, -adás	Are you all right? When are the guests coming?	Yes, I am. At 6 p.m.
Tudás, nemtudás	Where is she?	I have no idea.
<i>Egymást követő események leírása</i>	<i>What happened?</i>	<i>First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.</i>
<i>Bizonyosság, bizonytalanság</i>	<i>Do you think they will come?</i> <i>How old do you think she is?</i>	<i>They will probably come. They might come, or they might not come.</i> <i>She can't be very old. She must be 25.</i>
5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
Kérés és arra reagálás	Can you give me a pen?	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Javaslat és arra reagálás	Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Meghívás és arra reagálás	Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I am. Good idea.
Kínálás és arra reagálás	Have an orange. Here you are.	Yes, please. No, thank you. Thank you.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	<i>Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre</i>	<i>Could you speak a little more slowly, please?</i> <i>Sorry, that was a bit too fast.</i>

Kommunikációs eszközök B1

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me.	Pardon?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.	Goodbye. Bye! See you! Good night. Thanks. Bye!
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. Don't mention it.
Bemutatkozás, bemutatás	My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefonon más személy kérése	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.

Telefonálásnál elköszönés	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés	Give my love / regards to...	I will.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Engedélykérés és reagálás	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.
Megszólítás személyes levélben	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dear Sir, Madam, Dear John	Yours faithfully, Yours sincerely
Együttérzés és arra reagálás	I am sorry. I am sorry to hear that	Oh dear... What a shame!

2. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

<p>Öröm, sajnálkozás, bánat</p>	<p>Are you happy about that?</p> <p>What do you think of that?</p> <p>How do you feel about that?</p>	<p>Great!</p> <p>I'm so glad /very happy.</p> <p>I'm glad to hear that.</p> <p>I'm so pleased that...</p> <p>Good for you.</p> <p>Congratulations.</p> <p>I feel so happy for...</p> <p>I'm sorry to hear that.</p> <p>What a pity.</p> <p>Oh, no!</p> <p>Oh, dear!</p> <p>I feel so sorry for...</p>
<p>Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság</p>	<p>What do you think of...?</p> <p>Are you pleased with...?</p> <p>Are you happy with...?</p> <p>Are you satisfied with...?</p>	<p>That's fine/nice/not bad.</p> <p>That was fine/good/ nice</p> <p>I'm quite satisfied with...</p> <p>I'm quite happy with...</p> <p>I'm quite pleased with...</p> <p>It's not good enough.</p> <p>That wasn't very good.</p>
<p>Csodálkozás</p>	<p>Jane has lost her money.</p> <p>Tom is twenty.</p> <p>This is a book for you.</p> <p><i>Were you surprised to hear the news?</i></p>	<p>How come?</p> <p>Is he?</p> <p>What a surprise!</p> <p><i>I could hardly believe it.</i></p> <p><i>Amazing, isn't it?</i></p>

Remény	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggódás, félelem	What's the matter?	I am worried about my boyfriend
3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Véleménykérés, és arra reagálás	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Érdeklődés, érdektelenség	Are you interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nem tetszés	Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Dicséret, kritika:	You are really helpful.	
Akarat, kívánság	Would you like a cake?	I'd like an ice-cream, please.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French. I am unable to ride a horse.
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now. Right now.
Szükségesség	Is that necessarily so? <i>Must things really be black and white?</i>	People must sleep sometimes.
Lehetőség	It may rain. She might be late.	

Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika	It's great. It's a good idea.	It's boring.
Ítélet, kritika	Do you approve of this action?	That's good/not bad/terrible.
Szándék, terv	Are you going to visit the Browns today?	I'm planning to do so.
Szemrehányás	<i>It's your fault.</i> <i>You shouldn't have acted like that.</i>	<i>It won't happen again, I promise.</i> <i>Mind your own business.</i>
4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It's big and comfortable.
Információ kérés, adás	Are you all right? When are the guests coming?	Yes, I am. At 6 p.m.
Tudás, nemtudás	Where is she?	I have no idea / clue.
Események leírása	What happened?	First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.
Bizonyosság, bizonytalanság	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.
Feltételezés, kétely	<i>I doubt if he can do it. I don't suppose they can come any earlier. I suppose he is right.</i>	

Ok, okozat	<p><i>Why is that?</i></p> <p><i>What's the reason for that?</i></p> <p><i>What caused the accident?</i></p>	<p><i>Well, simply because she'd like to meet the teacher.</i></p> <p><i>He didn't give way; this is how it happened.</i></p>
Cél, magyarázat	<p><i>What's this used for?</i></p> <p><i>What's the point of that?</i></p> <p><i>How does it work?</i></p> <p><i>Can you tell me the way to..?</i></p>	<p><i>It's for cooking.</i></p> <p><i>It's to work with.</i></p> <p><i>You switch it on here</i></p> <p><i>Take the second turning on the right.</i></p>
Emlékezés, nem emlékezés	<p><i>Do you remember where you left it?</i></p> <p><i>Did you remember to lock the door?</i></p>	<p><i>I can't remember where I put my handbag.</i></p> <p><i>I don't remember saying that.</i></p> <p><i>I have forgotten to lock the door.</i></p>
5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
Kérés és arra reagálás	<p>Can you give me a pen?</p> <p><i>Do you have a pen by any chance?</i></p>	<p>Yes, sure. Yes, of course.</p> <p>I'm afraid I can't.</p> <p><i>I am afraid, I don't.</i></p>
Javaslat és arra reagálás	Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Segítségkérés és arra való reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	Certainly. Not now. I am very busy.
Segítség felajánlása	<p>I am going to the food-store. Shall I bring you something?</p> <p>I'll do the ironing for you.</p>	<p>No, thank you.</p> <p>That would be kind of you.</p>
Meghívás és arra reagálás	Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I am. Good idea.
Kínálás és arra reagálás	<p>Have an orange.</p> <p>Here you are.</p> <p><i>Let me get you another drink.</i></p>	<p>Yes, please. No, thank you.</p> <p>Thank you.</p>

Tanács és arra reagálás	What shall I do? What do you recommend me?	I think you should ... I don't think you should....
Reklamálás	<i>It was terrible.</i> <i>It's too cold.</i> <i>I have a complaint.</i> <i>This doesn't work.</i>	
6. Interakcióban jellemz kommunikációs eszközök		
Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, I couldn't catch it. Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása	Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése	I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many The trouble is, that....
	Elemek összekapcsolása	Put the blouse on first, and then...

	Összefoglalás	Well, to sum it up..., All in all...
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.
	<i>Helyesbítés</i>	<i>No, nowadays it is not the case.</i>
	<i>Kiemelés, hangsúlyozás</i>	<i>It's me who wants to go.</i> <i>The only problem here is, ...</i>

MELLÉKLET

Szintleírások (a KER alapján)

A1, minimumszint

Ezen a szinten a diák megérti és használja a mindennapok gyakoribb kifejezéseit és alapvető fordulatait, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatni, be tud mutatni másokat; képes válaszolni személyes jellegű (például, hol lakik), valamint ismerős emberekre, dolgokra vonatkozó kérdésekre; és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Olvasott szöveg értése	Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.
Hallott szöveg értése	Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.
Beszédképesség	Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Egyszerű fordulatokkal le tudja írni lakóhelyét, ismerőseit.
Interakció	Fel tud tenni és meg tud válaszolni személyes adatokra vonatkozó kérdéseket. Képes egyszerűen kommunikálni, de feltétlenül szüksége van ismétlésekre, körülírásokra és módosításokra.
Írásképesség	Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözetet megírni.
Nyelvhelyesség	Csupán korlátozott módon tud használni néhány egyszerű, betanult nyelvtani szerkezetet és mondatfajta. Rendelkezik alapszókinccsel, amely bizonyos konkrét szituációkra vonatkozó szavakból és fordulatokból áll.

A2, alapszint

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, iskola, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben képes úgy kommunikálni, hogy egyszerű és direkt módon cserél információt családi

vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Olvasott szöveg értése	Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.
Hallott szöveg értése	Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.
Beszédkésztség	Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely ismert tevékenységhez kapcsolódó közvetlen információcserét igényel. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.
Interakció	Fel tud tenni kérdéseket, egyszerű állításokra reagál. Képes jelezni, mikor követi a kommunikációt, de ritkán ért meg eleget ahhoz, hogy saját maga fenn tudja tartani a beszélgetést.
Íráskésztség	Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.
Nyelvhelyesség	Néhány egyszerű szerkezetet helyesen használ, de még rendszeresen elkövet alapvető hibákat. Szókinccse elegendő az alapvető kommunikációs szükségletek kielégítésére.

B1, küszöbszint

Ezen a szinten a diák megérti a világosan megfogalmazott, mindennapi szövegek fontosabb információit, amelyek ismert témáról szólnak, gyakori helyzetekhez kapcsolódnak, például munka, iskola, szabadidő. Önállóan elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre utazás során adódik. Képes egyszerű, összefüggő szöveget alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni élményeit, a különböző eseményeket, érzéseit, reményeit és törekvéseit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Olvasott szöveg értése	Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi, gyakori témákkal foglalkoznak.
------------------------	--

Hallott szöveg értése	<p>Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.</p> <p>Főbb vonalaiban megérti a rendszeresen előforduló, ismerős témáról szóló köznyelvi beszédet/társalgást. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.</p>
Beszédkészség	<p>Felkészülés nélkül részt tud venni a nyelvtérületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal mondja el élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza véleményét. Képes elmesélni egy történetet, és erről véleményt megfogalmazni.</p>
Interakció	<p>Szemtől szemben képes egyszerű kommunikáció kezdeményezésére, fenntartására és befejezésére ismerős vagy számára érdekes témákban. Meg tudja ismételni az elhangzottak egy részét, hogy meggyőződjön arról, beszélgetőpartnerével egyformán értelmezik-e az elmondottakat.</p>
Íráskészség	<p>Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.</p>
Nyelvhelyesség	<p>Kiszámítható helyzetekkel kapcsolatos, begyakorolt szerkezetek és mondatfajták gyakran használt körét viszonylag helyesen alkalmazza. Megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy ki tudja magát fejezni a</p>

B2, középszint

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve az érdeklődési körének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes

interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel. Képes világos és részletes szöveget alkotni változatos témakörökben, kifejteni véleményét aktuális témákról a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Olvasott szöveg értése	Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük rejlő információt, érvelést. Jórészt megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló, irodalmi prózai szövegeket.
Hallott szöveg értése	Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést, ha ezek számára nem idegen szakterületet érintenek. Megérti a rádióban és tévében elhangzó, aktuális eseményekről szóló hírműsorok lényegét, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.
Beszédképesség	Felkészülés nélkül folyékonyan és természetesen vesz részt mindennapi témákat érintő, anyanyelvű beszélőkkel folytatott társalgásban. Részletesen kifejti, megindokolja, megmagyarázza és megvédi véleményét, el tud mondani egy történetet.
Interakció	Képes beszélgetést kezdeményezni, megfelelő időpontban szólal meg, valamint be tudja fejezni a társalgást, ha szükséges, bár ezt nem mindig elegánsan valósítja meg. Ismerős témák esetén fenn tudja tartani a beszélgetést azáltal, hogy megértését jelzi, illetve más személyeket is be tud vonni a beszélgetésbe.
Írásképesség	Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáiról és az érdeklődésével egybevágó témákról. Beszámol élményeiről, kifejti véleményét, érvel egy álláspont mellett és ellen.
Nyelvhelyesség	A nyelvtant viszonylag magas fokon uralja. Nem vét félreértést okozó hibát, és legtöbb hibáját képes kijavítani. Általános témákban és saját érdeklődési területén jó szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy szabatosan fejezze ki magát.

INFORMATIKA

11-12. évfolyam

Célok és feladatok

Az egyén alapvető érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához és élete alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Az iskola feladata felkészíteni a tanulókat a megfelelő információszerzési, feldolgozási és átadási technikákra, valamint megismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy, és az iskolai élet egészét átható informatikai nevelés biztosíthatja.

A tantárgy célja felkelteni és folyamatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuknak, készségeiknek alkalmazását más tantárgyakban és a mindennapi életben. Cél annak az attitűdnek a kialakítása, hogy az egyén érezze: képes bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.

Ezen a gyorsan változó, fejlődő területen különösen fontos, hogy a tanulóknál kialakítsuk az informatikai ismereteik folyamatos megújításának igényét. Az új eszközök közül sokoldalúságával kiemelkedik a számítógép, amely újszerű probléma-megoldási lehetőségeket biztosít. Hálózatba kapcsolva pedig újfajta kommunikációs lehetőségeket teremt.

Az oktatás fő célkitűzései: *korszerű alkalmazói készség kialakítása*, a számítógépek, az informatikai eszközök lehetőségeit használni tudó tanulók képzése; *az informatika társadalomban játszott szerepének felismertetése*, az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat átalakítja, és az új körülményekhez alkalmazkodni kell; *az informatikai ismeretek rendszeres alkalmazása*; *az informatika etikai és jogi szabályainak megismertetése*, tudatosítani kell a tanulóknál az információ szerzés, feldolgozás és felhasználás etikai és jogi szabályait; *felkészítés az információs társadalom kihívásainak fogadására*: az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére.

Fejlesztési követelmények

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. A berendezésekkel fegyelmezetten, a használati utasításokat helyénvalóan követve dolgozzon. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, mozogjon otthonosan a számítástechnikai környezetben: felhasználói szinten kezelni tudja a számítógépet és perifériáit. Szerezzen tapasztalatokat az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Tudjon információt különféle formákban megjeleníteni; legyen képes a különböző formákban megjelenő információt felismerni, a megszerzett információit legyen képes kiértékelni és felhasználni. Sajátítsa el az önálló tájékozódás, ismeretszerzés alapjait. Tudja önállóan használni a hálózatot és annak alapszolgáltatásait. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén, tudjon adatokat megkeresni, elérni a hálózati szolgáltatások alkalmazásával. Ismerje a legalapvetőbb dokumentumformákat, ezeket minta alapján legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére. Ismerje meg az informatika társadalmi szerepét, a programok használatának jogi és

etikai alapjait. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni a könyvtár katalógusaiban, adatbázisaiban. Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az új technológiákon alapuló informatikai eszközök kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységszervezés

Informatikai alapok:

Az információ köznapi fogalmának helyes alkalmazása. Hétköznapi távközlési eszközök (pl. telefon) használata. Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata.

Operációs rendszer:

A billentyűzet és az egér használata. Eligazodás az operációs rendszerben, szolgáltatások használata. Jelszóval védett azonosító használata, be- és kilépés az iskolai hálózatba. A hálózati környezetben való munka alapszabályainak megismertetése.}

Szövegszerkesztés:

A szövegszerkesztő program alapszolgáltatásainak alkalmazása. A szöveg karakter szintű formázása: betűtípus, betűméret, félkövér, dőlt és aláhúzott betűstílus beállítása. A szöveg bekezdés szintű formázása: margóhoz igazítás, térközök. A szöveg lapszintű formázása: fejléc, lábléc, lapszámozás. Szöveges dokumentumokban tabulátorok használata. Dokumentumok formai és tartalmi javítása, a helyesírás ellenőrzése. Szöveget és képet is tartalmazó dokumentumok készítése. Az Internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. Szerzői jogok.

Az alábbiakban minden témakör első altémája ismétlődő, szintre hozó jellegű.

<u>Témakörök</u>	Tartalmak	Választható tartalmak
Az informatika alapjai	A számítógép fő részei. Informatikai alapegységek (bit, byte, s ezek többszörösei. Számítástechnikai eszközök kezelése: billentyűzet, egér, lemezek, nyomtató, multimédiás eszközök. A számítástechnika etikai, jogi problémái, kulturális hatásai.	

Operációs rendszer	<p>A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor). Háttértár váltása, könyvtár kiválasztása, eligazodás, mozgás a háttértáron.</p> <p>Állomány keresése, másolása, saját lemezek használata.</p> <p>Hálózati azonosító és jelszó szerepe.</p> <p>Belépés és kilépés módja. Hálózati szolgáltatások. A hálózat használatának alapszabályai, a Netikett.</p>	
Szövegszerkesztés	<p>A szöveg megfelelő begépelése, javítása, módosítása.</p> <p>Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus. Bekezdések és lapok formázása. A fejléc-lábléc, az oldalszámozás.</p> <p>Tabulátorok használata. Szöveg átrendezése, keresés, csere, helyesírás ellenőrzés.</p> <p>Táblázat készítése. Hasábok kialakítása.</p> <p>A szöveg- ill. képszerkesztő programok fejlett szolgáltatásai.</p> <p>Digitális képek alkalmazása.</p> <p>Objektum, táblázat beillesztése.</p> <p>Szerzői jog. Felhasználói etika.</p>	<p><i>Az Internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban.</i></p>

A továbbhaladás feltételei

Legyen képes kezelni a billentyűzetet, az egeret, a háttértárakat és a nyomtatót. Legyen képes tájékozódni az általa tanult operációs rendszerben. Tudja használni egy a számítógép karbantartásához szükséges segédprogram (vagy az operációs rendszer) néhány szolgáltatását. Önállóan tudjon dokumentumot tervezni és megszerkeszteni.

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 32 óra

Tevékenységformák

Operációs rendszer

Vírusok fajtái, védekezés terjedésük ellen, vírusirtó futtatása. Tömörített állományok létrehozása, tömörített állományok kibontása.

Táblázatkezelés

Az adatok táblázatos formában történő megjelenítése – előnyeinek bemutatása. Adatok táblázatos formába rendezése. Adathalmazból következtetések megfogalmazása; kész táblázatból és diagramból az adatok között meglévő összefüggések kiolvasása; táblázatok összetartozó adatainak, egyszerű összefüggéseinek felismerése. A táblázatkezelés alapfogalmainak (cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet) ismerete. Táblázatok számítógéppel történő létrehozása, módosítása (adatbevitel, mozgatás, másolás, törlés). Az elkészült munka tárolása, kinyomtatása. A táblázatokban szereplő adatok típusának felismerése, alapvető adattípusok használata; az adatok többféle megjelenítési formájának gyakorlása; egyszerű matematikai műveletek, képletek, beépített függvények önálló használata. Adatok összefüggésének megjelenítése diagramon. A megfelelő diagramtípus kiválasztása. A táblázat önálló megtervezése szöveges feladat alapján. Esztétikus, jól áttekinthető táblázatok készítése. Az adatbázis-kezelés; adatok gyűjtése, feldolgozása, keresés nyilvános adatbázisokban.

Kommunikáció hálózaton

Egy levelezőprogram használata, levél küldése, fogadása, a fő mezők funkciójának megismerése: a címzett, a tárgy és a saját másolat. Emotikonok és rövidítések jelentése és értelmezése, ezek közül néhány rendszeres használata. Netikett. Hálózati keresőgépek használata, az egyszerű kulcsszavas és tematikus keresés módja, szintaktikája. Egy letöltött web-oldal részletének elmentése saját háttértárra vagy új állományba a vágólap használatával.

Az alábbiakban minden témakör első altémája ismétlő, szintre hozó jellegű.

<u>Témakörök</u>	Tartalmak	Választható tartalmak
Operációs rendszer	<p>Vírus fogalma, hatása. Víruskereső indítása, vírusok irtása segítséggel. Vírusterjedés megakadályozása.</p> <p>Tömörítés fogalma, célja. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kiválasztott állományok kicsomagolása. Kiválasztott könyvtár tartalmának tömörítése.</p> <p>Hálózati azonosító és jelszó szerepe.</p> <p>Belépés és kilépés módja. Hálózati szolgáltatások. A hálózat használatának alapszabályai, a Netikett.</p>	<p><i>Víruskereső üzeneteinek értelmezése, vírusok irtása.</i></p>
Táblázatkezelés	<p>Bevezetés a táblázatkezelésbe. Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése.</p> <p>Cella, sor, oszlop, hivatkozás. Függvények.</p> <p>Adattípusok, adatmegjelenítési formák.</p> <p>Adatmódosítás.</p> <p>A diagram fogalma, összefüggés függvények és diagramok között.</p> <p>Diagramfajták.</p> <p>Keresés meglév adatbázisban.</p>	<p><i>Egyszer saját adatbázisok létrehozása.</i></p>
Kommunikáció a hálózaton	<p>Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, a szolgáltató és munkaállomások kapcsolata.</p> <p>Hálózatok csoportosítása összekötés és kiterjedtség szerint.</p> <p>Saját elektronikus cím használata.</p> <p>Elektronikus levelezés funkcióinak használata: küldés, fogadás, állományok csatolása.</p> <p>Információszerzés Internetr l (pl. menetrend, telefonkönyv, jogszabályok, ...) Tematikus és kulcsszavas keres használata web-hely kereséshez.</p> <p>Hasznos web-helyek önálló felkeresése: magyar honlap, MEK, vasúti információ, önkormányzati oldalak.</p> <p>Web-oldal szövegének, ábráinak mentése a háttértárra.</p> <p>Internet mobiltelefonon.</p> <p>Cseveg program bemutatása.</p>	<p><i>Hírcsoportok a hálózaton.</i></p> <p><i>Saját Web-oldal készítése.</i></p>

A továbbhaladás feltételei

Tudjon adatokat táblázatos formában megjeleníteni. Tudjon műveleteket táblázatban végezni, és összefüggéseket diagramban megjeleníteni. Küldjön és fogadjon elektronikus leveleket, tudja használni a világháló egyszerű lehetőségeit. Használja a helyi- és a távhálózati kommunikációs lehetőségeket. Legyen képes információt keresni hagyományos és számítógépes forrásokból.

FIZIKA

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

A fizikatanítás célja a felnőttek középiskolájában a korszerű, az általános műveltség részét képező fizikai világkép kialakítása, valamint szilárd alapok nyújtása az érettségit előfeltételező szakmai képzéshez, esetleges felsőfokú tanulmányokra való felkészüléshez. E célok eléréséhez a fizikaoktatás a felnőttek meglévő, de nem összefüggő, hétköznapi természettudományos ismereteiből kiindulva, ezeket egyszerű eszközökkel elvégezhető, részint otthon is reprodukálható kísérletekkel kiegészítve vezeti el a tanulókat az átfogó összefüggések, törvényszerűségek felismeréséhez. A gyakorlati tapasztalatokat értelmezi, kiegészíti, és azokat egységes fizikai képbe illeszti be. Az ismeretszerzés alapvetően induktív módon történik, de a fizikaoktatás a dedukció alkalmazására is példát szolgáltat. Ismert törvényekből kiindulva a következtetések, (általában matematikai módszerek) új ismeretekhez vezethetnek, amelyek kísérletileg is igazolhatók, majd alkalmazhatók. A fizikaoktatás megismerteti a tanulókkal a modellszerű gondolkodást, mint a természettudományos megismerés egyik fontos elemét, amelyet a humán és a gazdasági tudományok is széles körben alkalmaznak. A fizikaoktatás a megismert törvényeknek egyszerű számpéldákon történő alkalmazásával is a hozzájárul a természettudományos szemléletformáláshoz. Kiemelt fontosságúak az olyan feladatok, amelyek ismert mindennapi eszközök, jelenségek adataira vonatkoznak, valamint, amelyek eredménye utólag kísérletileg ellenőrizhető. A szemléletformálásban nagy jelentőségű a becslés, amely minden esetben megelőzi a feladatmegoldást. Azonos fontosságú a kapott számérték reális voltának megítélése, a kapott mennyiségnek a környezetből ismert hasonló mennyiségekkel való összehasonlítása révén. A fizikaoktatás ezáltal hozzájárul a természettudományos ismeretszerzés módszereinek megismertetéséhez. A kilencedik évfolyamon a fizikatanítás a kölcsönhatások fogalma köré csoportosítva megerősíti a tanulókat ismereteit a fizika néhány, korábbi tanulmányokból ismert, hétköznapi tapasztalatokkal közvetlenül összefüggő, jól kísérletezhető területén. Ezáltal lehetőséget ad a további fizikai tanulmányokhoz szükséges képességek fejlesztésére. A 10-11. osztályban épül ki a fizika egységes fogalomrendszere. A felépítés lineáris, nagy vonalakban a fizikatörténeti sorrendiséget követi. Támaszkodik a kilencedik évfolyamon, a képességfejlesztés, szintrehozás során megerősített konkrét fizikai ismeretekre is. Ezek egy része az alkalmazások során beépül a mechanika rendszerébe. Más része a matematikai ismeretek kibővülése (pl. a szögfüggvények fogalmának megismerése) után kiegészül és az egységes felépítés részét képezi. A tizenkettedik osztályban az érettségire előkészítő tantárgyi modul a törzsanyagot a középiskolai tartalmak kapcsolatainak felismerését elősegítő csoportosításban idézi fel. Ezt kiegészíti egyes, nagyobb absztrakciós képességet, illetőleg több matematikai eszközt igénylő ismerettel.

A fizikaoktatás feladata: konkrét tartalmak tárgyalása során felébressze a tanulóknál a világ megértésének igényét, a technika iránti érdeklődést, képessé teszi a tanulókat a fizikai és műszaki környezetben való tájékozódásra, a fizikai és műszaki jelenségekben megnyilvánuló általános fizikai elvek felismerésére. Tegye képessé a tanulókat népszerű természettudományos művek, hírek értelmezésére, meg nem alapozott szenzációk kritikával fogadására, alapozza meg a későbbi természettudományos önművelés lehetőségét. Érzékeltesse a fizika és az ezen alapuló műszaki tudományok jelentőségét és hatását a gazdasági, társadalmi életben,

az ember életminőségének alakulásában. Általános fizikatörténeti vonatkozások segítségével járuljon hozzá az egyes történeti korszakokról kialakult kép árnyalásához, a művelődéstörténeti ismeretek bővüléséhez. Méltassa a magyar tudósok, feltalálók munkásságának jelentőségét. Segítsen felismertetni a tanulóval az egyén felelősségét a környezet állapotának alakulásában, járuljon hozzá a környezettudatos magatartás kialakulásához.

Fejlesztési követelmények

A tanuló törekedjen a természet jelenségeinek megértésére. Legyen tapasztalata az adott jelenség vizsgálata során a lényeges és lényegtelen jellemzők megkülönböztetésében. Ismerje fel az ok-okozati sorrendiséget a konkrét jelenségekben. Tudja a megfigyelések, kísérletek, mérések tapasztalatait rendezni, áttekinteni; ismerje fel az összefüggéseket. Megszerzett ismereteit tudja a legfontosabb szakkifejezések, jelölések megfelelő használatával megfogalmazni és leírni. Tudja a kísérletek, mérések során kapott adatokat táblázatba rendezni, grafikonon ábrázolni; legyen gyakorlott kész grafikonok adatainak leolvasásában, értelmezésében, egyszerűbb matematikai összefüggések megállapításában. Ismerje a mérési hiba fogalmát. Tudjon sematikus vázlatrajzokat készíteni, kész ábrákat, rajzokat értelmezni. Tudjon tanári útmutatás alapján, háztartási eszközökkel, otthon elvégezhető egyszerű kísérleteket balesetmentesen végrehajtani. Legyen jártas a tanult mértékegységek értelmezésében, azok tört részeinek és többszöröseinek használatában. Ismerje a gyakorlatban használt, SI mértékrendszeren kívüli mértékegységeket. Legyen jártas a tanultakhoz kapcsolódó számításos fizikai feladatok szövegének értelmezésében, tudjon egyszerű feladatokat a fejlettségének megfelelő matematikai eszközök használatával megoldani; legyen tapasztalata az eredmények előzetes becslésében; tudja értelmezni a kapott eredmények fizikai tartalmát. Legyen képes a tananyaghoz kapcsolódó jelenségeket értelmezni. Ismerje fel a mindennapi technikai környezetben a fizikai alapokat. Legyen képes önállóan alkalmazni képlet- és táblázatgyűjteményeket, lexikonokat. Ismerje a könyvtárban és az Interneten való információkeresés lehetőségét. Igénye ébredjen az önálló, folyamatos ismeretszerzésre; értse a fejlettségi szintjének megfelelő természettudományos ismeretterjesztő kiadványok, műsorok információit. Tudja összevetni a tanultakkal sci-fi alkotások tartalmát. Képes legyen az új természettudományos felfedezésektől megkülönböztetni megalapozatlan szenzációkat. Fizikai ismereteit tudja alkalmazni környezet- és természetvédelmi problémák kapcsán, ismerje saját cselekvési lehetőségeit a környezeti problémák enyhítésében, és törekedjék ezek gyakorlására.

A fizika oktatásának nagy szerepe van a természettudományos világnép kialakulásában. Tudja a tanuló, hogy az anyagnak különböző megnyilvánulási formái vannak. Legyen tájékozottsága az anyag részecsketermészetéről. Tudja, hogy a fizikai folyamatok térben és időben zajlanak. Ismerje fel a természeti folyamatokban a visszafordíthatatlanságot. Tudja, hogy a természet jelenségeit leíró fizikai törvények, elméletek meghatározott érvényességi körben értelmezhetők. A természet megismerése folyamat, melynek velejárója a korábbi elméletek módosítása, új elméletek születése. Ismerjen egy-egy példát ennek alátámasztására. Ismerje a tanuló a matematika szerepét a fizikában: matematikai formulákkal írjuk le a fizikai jelenségek ok-okozati viszonyait. A törvényeket leíró matematikai kifejezésekből számításokkal új következtetésekre juthatunk, melyek eredményét csak akkor fogadjuk el, ha kísérletileg is igazolhatók. A tanuló tudja az egyetemes kultúrtörténetbe ágyazva elhelyezni a tanult jelentősebb fizikai felfedezéseket. Ismerje a legjelentősebb fizikusok, köztük a magyar tudósok és feltalálók munkásságát. Ismerje a fizikának a természettudományokra és az egyetemes gondolkodás más területeire való hatását, a technikai fejlődésben való szerepét.

Ismerjen néhány, középiskolai ismereteihez kapcsolódó, de azokon túlmutató fizikai témakört, eredményt, törvényt.

<u>A testek változó mozgása</u>		
<p>Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás</p>	<p>A sebesség változásának értelmezése. Átlagsebesség. Pillanatnyi sebesség.</p> <p>A gyorsulás fogalma.</p> <p>A mozgás megjelenítése sebesség-idő, gyorsulás-idő grafikonon.</p> <p>A négyzetes úttörvény.</p> <p>A szabadesés kísérleti vizsgálata.</p> <p>A nehézségi gyorsulás.</p>	<p><i>Az út-idő grafikon.</i></p> <p><i>Mozgások összetétele.</i></p> <p><i>Függőleges lefelé hajítás.</i></p> <p><i>(Ferde hajítás. Lövedékek röppályája.)</i></p>
<u>Dinamika</u>		
<p>A dinamika alaptörvénye</p>	<p>Newton II. törvénye.</p> <p>Az erő és a tömeg értelmezése, mértékegysége.</p> <p>Kiterjedt test mozgása, kvalitatívan. A tömegközéppont.</p>	<p><i>Newton II. törvényének megfogalmazása $F = \Delta l / \Delta t$ alakban.</i></p>

Erőtörvények	<p>Nehézségi erő</p> <p>Súrlódás, közegellenállás.</p> <p>Rugóerő.</p> <p>Kényszererők.</p>	<p><i>A tapadás szerepe a kerék gördülésében.</i></p> <p><i>Expander.</i></p>
Erők együttes hatása	<p>Erőhatások függetlensége.</p> <p>Az erők vektoriális összegzése. Eredő erő.</p>	<p><i>Mozgás a lejtőn. Az erőparalelogramma megszerkesztése.</i></p>
<p>Egyensúly</p> <p>Pontszerű test egyensúlya</p> <p>Kiterjedt test egyensúlya</p> <p>Egyensúlyban levő folyadékok (hidrosztatika)</p>	<p>Egyensúly két erő hatására.</p> <p>Egyensúly három erő esetén (szerkesztés).</p> <p>A forgatónyomaték. Forgatónyomatékok egyensúlya.</p> <p>A hidrosztatikai nyomás</p> <p>A külső nyomás terjedése folyadékokban és gázokban.</p> <p>A felhajtóerő. (Arkhimédész törvénye).</p> <p>A folyadékba merülő test egyensúlya.</p> <p>A testek úszása.</p>	<p><i>Egyszerű gépek.</i></p> <p><i>Közlekedőedények a gyakorlatban. Kutak szennyeződése.</i></p> <p><i>Hidraulikus emelő- és sajtoló berendezések.</i></p> <p><i>Járművek fékberendezése.</i></p>

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Adott fizikai fogalom kialakításához vezető jelenségek elemzése. A tanult fizikai fogalmak szabatos meghatározása szövegesen és matematikai formulával. A tanult fizikai törvények szabatos megfogalmazása, kísérleti tapasztalatokkal való alátámasztása. Érzékszervvel közvetlenül nem tapasztalható erőter (elektromos, mágneses) fizikai fogalmának kialakítása. Következtetés az anyag láthatatlan mikroszerkezetére makroszkópikus mérések, fizikai kísérletek eredménye alapján. Fizikai jelenségek közötti hasonlóságok és különbségek megállapítása (mechanikai és elektromágneses hullámok, egyenáram – váltóáram). Analógia felismerése eltérő tartalmú, de hasonló alakú törvények között (tömegvonzási törvény – Coulomb-törvény). Technikai eszközök működésének magyarázata modellek, ábrák alapján. A természettudományos megismerés módszereinek, köztük a modellalkotás szerepének kiemelése a fizikatörténet fejezetei alapján (atommodellek fejlődése, a fény, az elektron természetének felismerése). A fizika és más természettudományok kapcsolatának felismerése (elektromos kölcsönhatás – kémiai kötés, az elektromos áram, az elektromágneses és a radioaktív sugárzás hatása a biológiai rendszerekre, a látás és a hallás fizikai alapjai, termodinamikai jelenségek az élő szervezet működésében). Érvek és ellenérvek összevetése a mindennapi életet, valamint az emberiség jövőjét érintő kérdésekben (energiatermelés, környezetvédelmi feladatok). Kapcsolatok felismerése a fizika különböző fejezeteiben tanultak között, illetőleg a fizikában és más természettudományos tárgyakban szerzett ismeretek között. Hipotézis, tudományos elmélet és kísérletileg igazolt állítások megkülönböztetése.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
<u>Szintrehozás</u>	<p>A nyomás és a sűrűség értelmezése, egységeik és ezek átváltása.</p> <p>A hőmérséklet és hő(mennyiség) fogalmak helyes használata.</p> <p>A feszültség és az áramerősség fogalmának ismerete és helyes használata.</p> <p>A mechanikai hullámok tulajdonságai.</p> <p>A fényvisszaverődés és a fénytörés jelensége, hétköznapi példák.</p> <p>A kölcsönhatás fogalma; példák mechanikai és nem mechanikai kölcsönhatásokra.</p> <p>Az energia-megmaradás törvényének és a törvény jelentőségének ismerete. Ismeretek az anyag atomos felépítéséről. Az elektron tulajdonságai (kémia).</p> <p>Az érzékszervekkel közvetlenül nem tapasztalható anyag: az elektromos tér fogalmának ismerete.</p>	:
<u>Termodinamika</u>		
Gázok állapotváltozásai	<p>A levegő mint anyag. A légnyomás.</p> <p>Állapotjelzők (hőmérséklet, térfogat, nyomás, anyagmennyiség).</p> <p>Gay-Lussac és Boyle-Mariotte törvényei.</p> <p>Az izochor, izobár, izoterm állapotváltozás ábrázolása p-V diagramon.</p> <p>Az egyesített gáztörvény.</p> <p>Az állapotegyenlet.</p>	

A hőtan I. főtétele	A belső energia fogalma. Az első főtétel. Gázok állapotváltozásainak vizsgálata az I. főtétel alapján. Körfolyamat fogalma egy hőerőgép példáján.	<i>Tágulási munka. (A gázok fajhője.) Hőerőgépek a gyakorlatban.</i>
A hőtan II. főtétele	A spontán folyamatok iránya. A második főtétel kvalitatív megfogalmazása.	<i>Példák a főtétel fizikai, kémiai, biológiai alkalmazására.</i>
Molekuláris hőelmélet	Néhány termodinamikai jelenség értelmezése a részecskemodell alapján.	<i>A hőmérséklet értelmezése.</i>
<u>Elektromágnesség</u>		
A mágneses tér	A mágneses tér vizsgálata magnetométerrel. A mágneses indukcióvektor fogalma; indukcióvonalak. Áramok mágneses tere (hosszú, egyenes vezető, tekercs).	<i>A Föld mágnessége. Elektromágnes alkalmazása.</i>
A Lorentz-erő	Árammal átjárt vezetők kölcsönhatása a mágneses térben. Lorentz-erő. Mozgó töltések a mágneses térben.	<i>Az egyenáramú motor. (Részecskegyorsítók.)</i>
A mozgási indukció	A mozgási indukció jelensége és magyarázata. Az indukált feszültség nagysága. A váltakozó feszültség előállítása. Váltófeszültség, váltóáram fogalma. Effektív feszültség.	<i>A hálózati elektromos energia előállítása.</i>

A nyugalmi indukció	<p>A nyugalmi indukció kísérleti vizsgálata.</p> <p>Lenz törvénye.</p> <p>Az önindukció.</p> <p>A transzformátor működési elve.</p>	<p><i>Önindukciós jelenségek a mindennapi életben.</i></p> <p><i>Az elektromos energia szállítása.</i></p> <p><i>A transzformátor szerepe.</i></p>
Elektromágneses hullámok	<p>Az elektromágneses hullám fogalma, jellemzése.</p> <p>Az elektromágneses hullámok spektruma.</p> <p>A fény mint elektromágneses hullám.</p>	<p><i>Változó elektromos tér mágneses tere. A rezgőkör.</i></p> <p><i>Az egyes elektromágneses hullámfajták a mindennapi életben; híradástechnikai, orvosi és ipari felhasználási területek.</i></p> <p><i>Az elektromágneses hullámok környezeti, élettani hatásai.</i></p> <p><i>Rádió- és televízió adás és vétel elve.</i></p> <p><i>(A „fényszennyezés”.)</i></p>
Hullámoptika	<p>Fényelhajlás résen, rácson. Az interferencia és a polarizáció kísérleti vizsgálata.</p> <p>A fényvisszaverődés és a fénytörés mint hullámtulajdonság.</p> <p>Snellius-Descartes törvény. Törésmutató.</p>	
<u>Atomfizika</u>		
A fény és az elektron kettős természete	<p>A fényhullám tulajdonságai.</p> <p>A fényelektromos jelenség – a fény részecske-természete. A fénykvantum.</p> <p>Az elektron mint részecske.</p> <p>Elektroninterferencia – az elektron hullámtulajdonsága</p>	<p><i>Fotocella, napelem.</i></p> <p><i>Gyakorlati alkalmazások.</i></p> <p><i>(Elektronmikroszkóp)</i></p>

Az atom szerkezete	<p>Az atommag felfedezése: Rutherford-modell.</p> <p>A Bohr-modell: diszkrét energiaszintek.</p> <p>A vonalas színekép.</p>	<p><i>A modellalkotás szerepe az emberi megismerésben.</i></p> <p><i>Törvény és érvényességi köre a fizikában.</i></p> <p><i>(A kvantummechanikai atommodell.)</i></p> <p><i>A színeképelemzés jelentősége a megismerésben. (Távoli égítetek színeképe. A vöröseltolódás.)</i></p>
<u>Magfizika</u>		
Az atommag szerkezete	<p>A nukleonok (proton, neutron).</p> <p>Rendszám, tömegszám.</p> <p>A nukleáris kölcsönhatás.</p>	
A radioaktivitás	<p>Az alfa-, béta és gammabomlás jellemzése.</p> <p>Aktivitás fogalma, időbeli jellemzése. Felezési idő.</p>	<p><i>Radioaktív sugárzások környezetünkben. A sugárvédelem alapjai.</i></p> <p><i>A természetes és mesterséges radioaktivitás gyakorlati alkalmazásai.</i></p> <p><i>(Az elemi részecskék.)</i></p>
<p>A nukleáris energia (atomenergia)</p> <p style="text-align: center;">Maghasadás</p> <p style="text-align: center;">Magfúzió</p>	<p>A maghasadás jelensége. Láncreakció.</p> <p>A magfúzió jelensége. A csillagok energiatermelése.</p>	<p><i>Atomerőmű, atombomba.</i></p> <p><i>Az atomenergia felhasználásának előnyei és környezeti kockázata.</i></p> <p><i>Hidrogénbomba. Fúziós erőmű lehetősége.</i></p>
A csillagászat elemei		

A csillagok fejlődése	A csillagok életútja.	<i>A Naprendszerőről. Bolygók, holdak.</i>
A Világegyetem története	Az Univerzum tágulása. Az ősrobbanás-elmélet.	<i>Galaxisok, csillagok, kvazárok, pulzárok, neutronocsillagok, fekete lyukak fogalma.</i> <i>Az Univerzumról való ismereteink forrásai (pl. a vöröseltolódás)</i> <i>Merre tart a kutatás? - Nyitott kérdések a fizikában.</i>

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje az állapotjelzőket. Jellemezni tudja a gázok speciális állapotváltozásait, és ábrázolni tudja ezeket p-V diagramon. Értelmezni tudja az egyesített gáztörvényt és az állapotegyenletet. Tudja, hogy a természet spontán folyamatai egyirányúak; tudjon példákat mondani erre. Ismerje az áram mágneses hatását, tudjon példákat mondani az elektromágnes használatára. Ismerje a hálózati váltófeszültség fizikai jellemzőit. Ismerje mindennapi elektromos eszközeink működésének fizikai alapjait (elektromotor, dinamó, generátor, transzformátor). Tudja, hogyan történik az elektromos energia előállítása. Legyen tájékozott az elektromos energiával való takarékoság szükségszerűségéről és lehetőségeiről. Ismerje az elektromágneses spektrum részeinek tulajdonságait és felhasználási területeit. Legyen képe a megismert hullámjelenségek (hang, fény) frekvenciájának nagyságrendjéről. Ismerje a vákuumbeli fénysebesség értékét, és kitérített szerepét a természetben. Legyen tudomása arról, hogy az elektromágneses sugárzás (a fény is) a környezetszennyezés egy változata lehet. Tudja, hogy a részecskéként és a hullámként való megnyilvánulás egyaránt az anyag tulajdonsága lehet. Ismerje és összehasonlíthatni tudja a felszabaduló energia nagysága, hatékonyság, illetve a környezetre gyakorolt hatás szempontjából az energiatermelés különböző módozatait. Ismerje a nukleáris energia felhasználásának előnyeit és kockázatát, a sugárvédelem alapjait. Tudja, hogy az Univerzum objektumai, és maga a Világegyetem egésze nem statikus állapotúak, hanem állandó, meghatározott változásban vannak. Tudja, hogy a természettudományos, ezen belül a fizikai ismeretek az emberi kultúrtörténet során folyamatosan bővültek, és a megismerés ma sem lezárt folyamat.

12. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 20 óra

Tevékenységformák

Kapcsolatteremtés, szintéziskeresés a középiskolai fizika tananyag különböző jelenségei, fogalmai, törvényszerűségei között. Összetettebb (bonyolultabb matematikai eszközöket – másodfokú egyenlet, szögfüggvények – is igénylő, több témát összekapcsoló) számításhoz fizikai feladatok értelmezése és megoldása. A tananyaghoz kapcsolódó kísérleti eredmények, jelenségek értelmezése.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Egyenes vonalú mozgások kinematikája és dinamikája	Az egyenes vonalú egyenletes és az egyenletesen változó mozgás. Szabadesés. Függőleges lefelé hajítás. Newton törvényei. Erőtörvények. Munka kiszámítása (szöget bezáró erő és elmozdulás esetén is). A mozgások ábrázolása sebesség-idő, gyorsulás-idő, út-idő grafikonon. Az út meghatározása a v-t grafikon alapján. A munka meghatározása az F-s grafikon alapján. Változó erő munkája. Teljesítmény, határfok.	<i>Vízszintes hajítás.</i> <i>A témakörbe tartozó törvényeket igazoló kísérletek elemzése.</i> <i>A gyakorlati vonatkozások felsorolása.</i>

<p>Nem egyenes vonalú mozgások kinematikája és dinamikája</p>	<p>Az egyenletes körmozgást leíró mennyiségek.</p> <p>Az egyenletesen változó körmozgás szöggyorsulása.</p> <p>A centripetális gyorsulást okozó erő különböző gyakorlati esetekben. Newton II. törvényének alkalmazása az egyenletes körmozgásra.</p> <p>A forgómozgás alaptörvénye tengelyezett merev test esetén. A harmonikus rezgés mint az egyenletes körmozgás merőleges vetülete: a kitérés-idő, sebesség-idő, gyorsulás-idő függvények.</p> <p>A rezgésidő.</p> <p>A matematikai inga.</p>	<p><i>Centripetális és tangenciális gyorsulás egyenletesen változó körmozgás esetén.</i></p> <p><i>A haladó- és a forgómozgást jellemző fizikai mennyiségek összehasonlítása.</i></p>
<p>Erő és egyensúly</p>	<p>Az erő és a tömeg értelmezése.</p> <p>A tömegvonzás törvénye.</p> <p>Nehézségi erő, súly, súlytalanság.</p> <p>További erőtvénnyek; kényszererők.</p> <p>Pontszerű test egyensúlya. Egyensúly és mozgás a lejtőn.</p> <p>A felhajtóerő.</p> <p>Kiterjedt merev test egyensúlya.</p>	<p><i>Pontrendszer egyensúlya és mozgása.</i></p>

<p>A mechanika megmaradási törvényei</p> <p>Az energia</p>	<p>A lendület-megmaradás törvénye</p> <p>A mechanikai energia megmaradása.</p> <p>A munkatétel és alkalmazása.</p> <p>Az energia-megmaradás általánosan.</p>	<p><i>A perdület és megmaradási törvénye</i></p> <p><i>Kondenzátor energiája.</i></p> <p><i>Áramjárta tekercs mágneses terének energiája.</i></p> <p><i>Más megmaradási törvények A töltésmegmaradás törvénye: Kirchoff törvénye áramelágazásokra. Tömeg- és töltésmegmaradás a természetes- és mesterséges magátalakulásban)</i></p>
<p>Az elektrosztatikus és a mágneses tér</p>	<p>Térjellemzők: térerősségvektor, feszültség, potenciál, mágneses indukcióvektor.</p> <p>Azonosságok és különbségek az elektrosztatikus és a mágneses tér jellemzésében.</p> <p>Töltések kölcsönhatása az elektrosztatikus és a mágneses térrel: Coulomb törvénye. A Lorentz-erő.</p>	<p><i>A gravitációs és az elektrosztatikus tér összehasonlítása.</i></p> <p><i>A témakörbe tartozó törvényeket igazoló kísérletek elemzése.</i></p> <p><i>A gyakorlati vonatkozások felsorolása.</i></p>
<p>Egyenáramú hálózatok.</p>	<p>Ohm törvénye. Vezetőszál ellenállása.</p> <p>Egyszerű áramkörök: soros és párhuzamos kapcsolás. Kirchoff törvényei. Eredő ellenállás.</p> <p>Feszültségforrások. Belső ellenállás. Ohm törvénye teljes áramkörre.</p> <p>Az elektromos munka és teljesítmény.</p> <p>Mérőműszerek az áramkörben.</p>	<p><i>Az ellenállás hőmérsékletfüggése.</i></p> <p><i>A méréshatár kiterjesztése.</i></p>

Az indukció	<p>Mozgási indukció. Váltakozó feszültség keltése és tulajdonságai.</p> <p>Effektív feszültség.</p> <p>Nyugalmi indukció. Lenz törvénye. Önindukció.</p> <p>A transzformátor és szerepe.</p>	<p><i>Ideális tekercs a váltakozó áramú áramkörben. Az induktív ellenállás fogalma.</i></p> <p><i>A témakörbe tartozó törvényeket igazoló kísérletek elemzése.</i></p> <p><i>A gyakorlati vonatkozások felsorolása.</i></p>
Hullámok	<p>A mechanikai hullámok fajtái, tulajdonságai. Állóhullámok.</p> <p>Elektromágneses hullám fogalma.</p> <p>A fényhullám elhajlása, interferenciája.</p> <p>A fény visszaverődése és törése.</p> <p>Képképzés tükrök és lencsék esetén.</p>	<p><i>Az egyes elektromágneses hullámfajták a gyakorlatban.</i></p> <p><i>Rádiózás, a televízió. A rádiótelefon.</i></p> <p><i>A témakörbe tartozó törvényeket igazoló kísérletek elemzése.</i></p> <p><i>A gyakorlati vonatkozások felsorolása.</i></p>
Termodinamika	<p>Szilárd anyagok és folyadékok hőtágulása.</p> <p>Kalorimetria.</p> <p>Halmazállapot-változások.</p> <p>A gázok speciális állapotváltozásai. Az egyesített gáztörvény. Állapotegyenlet.</p> <p>Az első és a második főtétel.</p> <p>Állapotváltozások energetikai vizsgálata.</p> <p>Körfolyamatok, hőerőgépek.</p>	<p><i>A témakörbe tartozó törvényeket igazoló kísérletek elemzése.</i></p> <p><i>A gyakorlati vonatkozások felsorolása.</i></p> <p><i>(Gázok fajhője.)</i></p>

<p>Az anyag felépítése</p> <p>Kinetikus gázelmélet</p> <p>Atomfizika</p> <p>Magfizika</p>	<p>A hőmérséklet értelmezése a részecskemodell alapján (kvalitatívan)</p> <p>Az elektromosság atomos szerkezete. Az elemi töltés.</p> <p>A fény részecske-természete.</p> <p>Az elektron hullámtermészete.</p> <p>Az atommag felépítése.</p> <p>A radioaktív α, β, γ-bomlás jellemzése.</p> <p>Az aktivitás időbeli változása.</p> <p>A maghasadás és a fúzió.</p> <p>A nukleáris energia felhasználása.</p> <p>A csillagok energiatermelése.</p>	<p><i>Természetes és mesterséges radioaktivitás. Sugárvédelem.</i></p> <p><i>Alternatívák az energiatermelésben.</i></p> <p><i>Az egyes energiaforrások használatának előnyei és kockázata.</i></p>
---	--	---

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja különböző szempontok szerint csoportosítani, összehasonlítani a 9-11. évfolyam törzsanyagában tanult jelenségeket. Legyen képes az alapvető fizikai fogalmak és törvények ismeretére vezető jelenségek vagy kísérletek leírására. Értelmezni tudja a tanult fizikai mennyiségeket, magyarázni a törvényeket, tudja ismereteit a mindennapi életből vett példákkal alátámasztani. A tanult alapvető fizikai fogalmakat helyesen tudja használni a törzsanyaghoz kapcsolódó mindennapi jelenségek és technikai eszközök működésének magyarázatában. Értelmezni tudjon grafikonokat; jellemezni tudja az ábrázolt fizikai mennyiségek változását. Értelmezni tudja a tanult anyagjellemzőket. Legyen képes a tanult összefüggéseket, fizikai állandókat és az anyagjellemzők értékét a képlet- és táblázatgyűjteményből kikeresni. Tudja a feladatok szövegét értelmezni, adataikat jelölésekkel rögzíteni, adataikat grafikonról leolvasni. Tudjon a tanult törvények alkalmazásával egyszerű feladatokat önállóan megoldani. Ismerje és használja a tanult fizikai mennyiségek mértékegységeit.

KÉMIA

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

Cél az általános iskolában szerzett ismeretekre és a gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva a mindennapi élet változásainak minél helyénvalóbb megismerése, változó világunkban a tájékozódó-képesség fejlesztése. A jelenségeket összefüggéseiben vizsgálva, más természettudományos tárgyak eredményeinek felhasználására kell ösztönözni a tanulót. A többletet az általános iskolához és a szakiskolához képest az jelenti, hogy középiskolában a tanterv az anyag szerkezetét is tárgyalja párhuzamba hozva a tulajdonságaival. Specialitása a tantervnek, hogy az általános kémiai fogalmak nagy részét nem választja, külön, hanem beépíti a szervetlen és a szerves kémia tananyagába. A szervetlen kémia tárgyalására is feltétlenül szükség van, mert a felnőttoktatásban alig lehet támaszkodni az általános iskolában tanultakra. Az egyes vegyületek számunkra hasznos és egészségünkre káros tulajdonságait, a környezeti jelenségeket a megfelelő anyagrészhez csatolja. Az érettségi szintjére kell eljuttatni a tanulók egy részét, ezt a célt szolgálják a 9-11 évfolyam kiegészítő anyagrészei és a 12. évfolyamban az érettségire felkészítő blokk, amely kifejezetten az érettségi témakörei köré csoportosul, magasabb szinten tárgyalva és kiegészítve az eddig tanultakat. Azzal együtt, hogy itt már elég sok lexikális ismeretre van szükség a megelőző iskolatípusokhoz képest, a kreativitás fejlesztése is cél, az egyéni döntéshozásban ennek van szerepe az élet minden területén. Feladatok: A tanulók figyelmének ráirányítása a természet jelenségeire, a megismerés és a magyarázat keresés igényének kialakítása. A mindennapi tevékenység és az elméleti ismeretek megszerzésének összekapcsolása teljesítményképes tudás megszerzése. Az önálló ismeretszerzés igényének fokozása.

Fejlesztési követelmények

Ismerje fel a környezetében végbemenő kémiai változásokat, lássa be, hogy a kémia az élet minden területén jelen van. Alakuljon ki a tanulóban a logikus gondolkodás, az ok-okozati összefüggések megkeresésének igénye. Érzékelje mind a szűkebb, mind a tágabb (regionális és globális) környezeti problémákat. Alakuljon ki benne az önálló ismeretszerzés igénye, figyelje az aktuális híreket, és értékelje természettudományos szemlélettel. Fejlessze önmagában a lényeglátás képességét. Alakuljon ki benne a hosszú távú gondolkodás, környezetbarát életszemlélet.

A továbbhaladás feltételei

Környezeti jelenségek okainak ismerete: ózonlyuk üvegházhatás, savas eső, szmog kémiai hatásainak magyarázata. Fontosabb fémek fizikai, kémiai tulajdonságainak ismerete: fémek reakciói; fémek előállítása; fémek korróziójának okai és megelőzésének módja; ötvözetek tulajdonságai; a vízkeménység okai, megszüntetése; nyomelemek szerepe az élő szervezet működésében, nehézfémek környezetszennyező hatása; a szénatom speciális tulajdonságai; szerves anyagokat felépítő atomok fajtái; a szénhidrogének tulajdonságai, előfordulásuk; a szénhidrogének felhasználása ipari nyersanyagként és energiahordozóként.

11. évfolyam

évi óraszám esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

Egyéni és csoportos megfigyelések, ezek önálló rendszerezése, kiértékelése. Tanulókísérletek elvégzése környezetkímélő módon, tanulságok megfogalmazása, értékelése. Reakciókörülmények szerepének megfigyelése, elemzése energetikai szempontból. Egyszerűbb mérések és hozzá tartozó számítások elvégzése. Vegyületek összetételének, szerkezetének megismerése. Fontosabb vegyületek képletének felírása, reakcióegyenleteknek a felírása. Molekulamodellek összeállítása. Kapcsolatteremtés a tulajdonságok és a szerkezet között. Ábra- táblázat- grafikonelemzés, grafikonkészítés. Aktuális események kritikai értékelése, viták lefolytatása, tudományos érvek felsorakoztatása. Üzemlátogatás vagy múzeumlátogatás, megfigyelések tétele megadott szempontok szerint, a látottak feldolgozása. Az információszerzés minden formájának felhasználása.

Témakörök	Tartalmak	<i>Választható tartalmak</i>
-----------	------------------	------------------------------

<p>Szintre hozás</p>	<p>Szerves vegyületeket felépítő elemek, szerves vegyületek tulajdonságai</p> <p>Szénhidrogének tulajdonságai, jellemző reakciói</p>	
<p>Halogénezett Szénhidrogének</p> <p>Alkoholok, fenol</p> <p>Aldehidek, ketonok</p>	<p>A metán halogénezett származékai</p> <p>Halonok és freonok és az ózonlyuk keletkezésének kapcsolata</p> <p>Metil- és etilalkohol</p> <p>A metil-alkohol élettani hatása</p> <p>Fenol</p> <p>Formaldehid, acetaldehid</p> <p>A formaldehid fertőtlenítő hatása</p> <p>.</p> <p>Aceton (oldószerek)</p>	<p><i>A metilalkohol, mint a szerves szintézisek fő alapanyaga</i></p> <p><i>aromás aldehidek, mint fűszereink alkotórészei</i></p>
<p>Karbonsavak</p>	<p>Hangyasav, ecetsav, tejsav, zsírsavak, olajsav</p> <p>Telített és telítetlen zsírsavak élettani hatása</p> <p>Szappanok</p> <p>A tisztító hatás mechanizmusa</p> <p>Észterek:</p> <p>Gyümölcsészterek, zsírok, olajok</p>	<p><i>Aszorbinsav (C-vitamin)</i></p> <p><i>Szappangyártás</i></p> <p><i>A természetazonos aroma fogalma</i></p>

	<i>Kondenzációs reakció</i>	
Szénhidrátok, cukrok	Szőlőcukor, gyümölcscukor, répacukor keményítő, cellulóz Papír és cellulóz alapú textíliák A papírgyártás környezetszennyező hatása	
Fehérjék	Aminosavak felépítése. Fehérjék felépítése és tulajdonságai, reakciói, nehézfémek, könnyűfémek és hő hatására A DNS szerepe a fehérjeszintézisben	
M anyagok	Csoportosítási szempontok: Természetes és mesterséges alapú műanyagok (gumi, polietilén) Polimerizációs és kondenzációs műanyagok (pl. teflon, műgyanták) Hőre lágyuló és hőre keményedő műanyagok Az újrahasznosítás lehetőségei Dioxinok keletkezése, tulajdonságai.	<i>Műanyagok adalékanyagai: lágyítószeres fémek stb.,</i>

A továbbhaladás feltételei

Halogénezett szénhidrogének környezeti hatásai; alkoholok tulajdonságai, élettani hatásuk; szeszes erjedés; oxovegyületek felhasználási területei; karbonsavak előfordulása élelmiszereinek között; szappanok, felületaktív anyagok tulajdonságai; zsírok, olajok kémiai szerkezetének és élettani hatásának összefüggése; szénhidrátok, szőlőcukor keletkezése a fotoszintézis folyamatában; fehérjék tulajdonságai, a fehérje szerkezete és az emberi tulajdonságok közötti kapcsolat; műanyagok csoportosítása, tulajdonságaik; a hulladékkezelés és a szennyvíztisztítás alapjai.

12. évfolyam (érettségi előkészítő)

évi óraszám esti tagozaton 20 óra

Tevékenységsformák

Egyéni és csoportos megfigyelések, ezek önálló rendszerezése, kiértékelése. Tanulókísérletek elvégzése környezetkímélő módon, tanulságok megfogalmazása, értékelése. Reakciókörülmények szerepének megfigyelése, elemzése energetikai szempontból. Egyszerűbb mérések és hozzá tartozó számítások elvégzése. Vegyületek összetételének, szerkezetének megismerése. Fontosabb vegyületek képletének felírása, reakcióegyenleteknek a felírása. Molekulamodellek összeállítása. Kapcsolatteremtés a tulajdonságok és a szerkezet között. Ábra- táblázat- grafikonelemzés, grafikonkészítés. Aktuális események kritikai értékelése, viták lefolytatása, tudományos érvek felsorakoztatása. Üzemlátogatás vagy múzeumlátogatás, megfigyelések tétele megadott szempontok szerint, a látottak feldolgozása. Az információszerzés minden formájának felhasználása.

Témakörök	Tartalmak	<i>Választható tartalmak</i>
<p>Általános kémia</p> <p>Anyagszerkezet</p> <p>Halmazok</p>	<p>Az anyagszerkezettel kapcsolatos ismeretek fejlődése</p> <p>Összefüggés az atomszerkezet, a kémiai kötések és az anyag tulajdonságai között</p> <p>A periódusos rendszer felépítésének atomszerkezeti magyarázata</p> <p>Folyadékok</p> <p>Valódi oldat, kolloid oldat</p> <p>Számítások oldatokkal kapcsolatban (hígítás, töményítés, keverés)</p> <p>Gázok</p> <p>Számítások az Avogadro törvénnyel kapcsolatban.</p> <p>Szilárd anyagok</p> <p>Összefüggés a kristályrács-típus, a kémiai kötés és az anyag tulajdonságai között</p> <p>Reakciók körülményei: reakciósebesség, aktiválási energia, katalizátor kémiai</p>	

<p><i>Kémiai reakciók</i></p>	<p>egyensúly (egyensúlyt befolyásoló tényezők)</p> <p>Energiaváltozások:</p> <p>hőenergia-változás; reakcióhő, képződéshő, Hess tétel</p> <p>elektromos energia változás; galvánelemek, standard potenciál</p> <p>Reakciók fajtái:</p> <p>részecskeszám-változással járó reakciók: egyesülés, bomlás</p> <p>részecskeátmenettel járó reakciók:</p> <p>protonátmenettel járó reakciók (savak bázisok erőssége, a víz autoprotolízise)</p> <p>elektronátmenettel járó reakciók</p> <p>Sztöchiometriai számítások</p>	
<p>Szervetlen kémia</p>	<p>Fémoxidok, nemfémes elemek oxidjai, szervetlen savak, lúgok, sók, sók hidrolízise</p> <p>Fémek előállítás, elektrolízis, a korrózió fajtái</p>	
<p>Szerves kémia</p>	<p>Szerves vegyületeket alkotó elemek kimutatása</p> <p>Izoméria</p> <p>Nevezéktan</p> <p>Szerves kémiai alapreakciók: szubsztitúció, addíció, polimerizáció, kondenzáció</p> <p>Szerves vegyületek kimutatása: telítetlen vegyületek, aldehidek, keményítő, fehérje</p>	

BIOLÓGIA

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

Ez a tantárgy lehetőséget teremt, hogy az alapismereteken túl a közvetlen közeli és távoli környezeti problémákról szóljunk. Nagyon fontos, hogy önmagunk és környezetünk megismerése a kiindulópont ahhoz, hogy átlássuk, hol és hogyan kell változtatni megszokott, esetleg káros magatartási szokásainkon. Elengedhetetlen egyes témáknál a személyes tapasztalatszerzés, az élmény útján szerzett tudás. Feladatunk, hogy a tanulók jártasságot szerezzenek növény- és állatismeretben, földrajzi elterjedésükben, illetve az emberi szervezet beható ismeretében, továbbá környezetünk védelmének tudatosítása és az egészséges életmód igényének kialakítása. Célunk, hogy az ennek során felkeltett érdeklődést és igényességet a diákok további, önállóan szerzett ismeretek bővítésével kamatoztassák.

Fejlesztési követelmények

Keltsük fel a tanulók érdeklődését a biológiai jelenségek, folyamatok iránt a biológiai környezet jelenségeinek és folyamatainak megismertetése révén. Legyenek képesek arra, hogy magyarázni tudják a megismert jelenségekhez, folyamatokhoz hasonló biológiai jelenségeket és folyamatokat, és felhasználják tudásukat a mindennapi élet feladatainak, problémáinak megoldásában. Lényeges, hogy törekedjenek szomatikus és pszichés egészségük megőrzésére, egészségüket értéknek tekintsék. Kiemelt fontosságú, hogy megértsék és a gyakorlatban is alkalmazzák a környezet- és természetvédelem legfontosabb alapelemeit. Mindemellett tudatosítani kell a tanulóknál, hogy a biológiai jelenségek, folyamatok egyik alapvető jellemzője az idő, amelynek múlásával az élőlények is változnak. Mutassunk rá, hogy a biológiai megismerési folyamat a tudományos fejlődés útján halad, tételei, mondanivalója fejlődik, változik. Ezáltal segítsük világszemléletük ki- és átalakulását.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységformák

A sejtek felépítésének vizsgálata a különböző funkciók tükrében. Enzimek kimutatása kísérletekkel. Az anyagforgalom vizsgálata kísérletekkel. Szöveti mikroszkópos felvételek elemzése, összehasonlítása. Életmód- és étrendminták gyűjtése. Tüdőkapacitásmérés meghívott szakember segítségével. Gyakorlatok végzése látás- és hallásvizsgálatokhoz.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
Sejtbiológia. Az élőlények önfenntartása		
		<i>A fehérvérsejtek és a</i>

<p>Sejtbiológia</p>	<p>(Ebben a témakörben a 11. osztályos szerveskémiában tanultakra alapozunk.)</p> <p>A sejtek felépítésének és működésének áttekintése. A korábban még nem ismertetett sejt szervecskék bemutatása.</p> <p>Fehérjeszintézis.</p> <p>Anyagcserefolyamatok a sejtben. Az enzimek funkciói. A szénhidrátok felépítése. A fotoszintézis lényege. A szénhidrátok lebontása. Anyagforgalom a sejtmembránon keresztül.</p> <p>Az alapvető szövettípusok.</p> <p>Hám-, kötő- és támasztószövet. Az izomszövet (ismétlés) és a szívizomszövet. Az idegszövet.</p>	<p><i>vörösvértetek ismertetése.</i></p>
<p>Az élőlények önnfenntartása</p> <p>(Az élőlények önnfenntartása)</p>	<p>Tekintsük át az állatok táplálkozását (ismétlés fogalmak szintjén).</p> <p>Az ember táplálkozásának bemutatása. Beszéljünk a helyes táplálkozás alapelveiről.</p> <p>A légzés. Ismételjük át az állatok légzését fogalmak szintjén és mutassuk be az emberi légzést.</p> <p>Ismételjük át az állatok anyagszállítását a fogalmak szintjén és ismertessük az emberi vérkeringést, a nyirokrendszert és az immunrendszert.</p> <p>Ismételjük át az állatok kiválasztószerveit és mutassuk be az ember kiválasztását.</p>	<p><i>Hívjunk szakembert táplálkozási tanácsadás céljából.</i></p> <p><i>Ismertessük a levegőszennyezés problémakörét.</i></p>

<p>A neuroendokrin szabályozás és a szaporodás</p>	<p>A növényekben előforduló legfontosabb hormonok és hatásaik (vezérlés). Az állatok legfontosabb hormonjai: agyalapi mirigy (szabályozás), tobozmirigy, pajzsmirigy, csecsemőmirigy, hasnyálmirigy, a mellékvesék és a nemi szervek hormonjai és ezek élettani funkciói.</p> <p>Az ember szaporodása és egyedfejlődése. A női nemi ciklus ismertetése.</p>	<p><i>AIDS-prevenció.</i></p>
--	---	-------------------------------

A továbbhaladás feltételei

Az emberi szervezet felépítése. Ezen belül összefüggések feltárása, megfogalmazása. A sejtszintű folyamatok bemutatása, térbeli elkülönítése és az összefüggések ismerete.

12. évfolyam

(érettségi előkészítő)

évi óraszám esti tagozaton 20 óra

Tevékenységformák

Áttekintő táblázatok készítése a tanult összefüggések bemutatására. Lényegkiemelés, vázlatkészítés. Szakkifejezések helyénvaló használata, alkalmazása. A főbb témakörök önálló ismertetése.

Témakörökr	Tartalmak	Választható tartalmak
Felkészítés az érettségire		
	<p>Az élőlények testfelépítésének és szerveinek bemutatása a törzsfajlódás során:</p> <ul style="list-style-type: none">- a kültakaró- a vázrendszer- a táplálkozás- a légzés- a kiválasztás- az idegrendszer- az érzékszervek <p>Az életközösségek jellemzése földi elterjedésük tükrében.</p> <p>Az állatok magatartás- és viselkedésformáinak összegzése.</p> <p>A növényi és állati sejt összehasonlítása felépítésük és működésük alapján.</p> <p>Sejtszintű folyamatok elemzése és az</p>	

	<p>összefüggések feltárása.</p> <p>Az emberi szövettípusok felismerése és jellemzése.</p> <p>Az emberi szervezet felépítése és működése.</p> <p>A szervek működése és kapcsolata és idegi-hormonális szabályozása.</p> <p>Humánétológia.</p> <p>A genetika alapfogalmainak áttekintése.</p> <p>Az ember szaporodása.</p> <p>Az emberi érzékelés áttekintése.</p>	
--	--	--

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK

9-11. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskola 5–8. évfolyamának tantervi előzményeire építve elősegíti, hogy megismerjék a földrajzi környezet főbb sajátosságait, jelenségeit, folyamatait. Segítse a tanulókat abban, hogy a természeti–társadalmi folyamatokat összefüggéseikben értelmezzék. A tantárgy tanításának célja, hogy a tanulók el tudják helyezni Magyarországot és Európát a világ természeti–társadalmi–gazdasági folyamataiban, kialakuljon bennük a nemzeti és az európai identitástudat. A tantárgy tanításának további célja, hogy megértesse a termelés és fogyasztás viszonyát, növekedésük korlátait és következményeit, ezzel együtt a Föld globális problémáit. Kifejlessze a tanulóknak az aktív részvétel készségét közösségük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában. A gimnáziumi földrajztanítás felkészíti a tanulókat a tantárgyi érettségi vizsga sikeres teljesítésére is. Komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra is.

Fejlesztési követelmények

A gimnáziumi földrajztanítás során el kell érni, hogy a tanulók önállóan tudják elemezni, értelmezni a természetföldrajzi és a társadalmi–gazdasági történéseket. Főként arra kell törekedni, hogy a tanulók rendszeresen gondolkodjanak, fogalmaik köre bővüljön, és szintetizálják a korábbi ismereteket, biztosan tájékozódjanak a Földön lezajló folyamatokban, térben és időben egyaránt. Legyenek képesek a Földön kialakult természeti és társadalmi kölcsönhatások, valamint a környezetben zajló változások érzékelésére, értékelésére és indoklására. Rendelkezzenek valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Ennek érdekében el kell érni, hogy képesek legyenek különböző földrajzi adatsorok és mutatószámok alapján a tendenciák megfogalmazására. A múlt és a jelen földrajzi folyamatainak ismeretében legyen elképzelésük a Föld, az emberiség és az ország társadalmi–gazdasági és környezet jövőjéről, alakuljon ki reális alapokon nyugvó jövőképük. Használják fel földrajzi ismereteiket a mindennapi élet szempontjából fontos döntések meghozatalakor. Alkalmazzák a kommunikációs, a gondolkodási és a gyakorlati képességeket. Legyenek képesek a speciális információhordozók (térképek, folyóiratok, szakkönyvek, statisztikai adatok, lexikonok, CD–ROM, Internet stb.) használatára.

11. évfolyam

évi óraszám: esti tagozaton 37 óra

Tevékenységekformák

Társadalmi–gazdasági jelenségeket, folyamatokat, tényeket bemutató tematikus térképek elemzése. A településtípusok jellemző vonásainak bemutatása képek, térképek, alaprajzok, leírások alapján. Adatok gyűjtése, majd azok alapján véleményalkotás az emberi beavatkozás környezetre gyakorolt hatásairól. Szemelvénygyűjtés a bányászat és az energiatermelés környezetre gyakorolt hatásáról. Adatgyűjtés különböző termékek világpiaci árának változásairól. Könyvtári adatgyűjtés nemzetközi gazdasági együttműködésről. Terméklisták összeállítása.

Témakörök	Tartalmak	Választható tartalmak
A világ változó társadalmi–gazdasági képe	A gazdasági élet szerkezetének átalakulása. A gazdasági szektorok jellemzői. A terciér és az informatika előretörése. A világgazdaság jellemző folyamata. A piacgazdaság. A gazdasági ágazatok közötti területi együttműködés lehetőségei. A multinacionális vállalatok szerepe. A működő tőke és a pénz világa. A tőzsde.	<i>A nemzetközi együttműködés lehetőségei, a nemzetközi szervezetek szerepe a világ társadalmi-gazdasági életének alakításában. Nemzetközi tőkeáramlás. Az adósságválság. A világ meghatározó pénzügyi szervezetei. Az urbanizáció környezeti következményei</i>

<p>A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országok és ország-csoportok</p>	<p>Kialakulásuk és változó szerepük a világgazdaságban. Észak–Amerika, Kelet és Délkelet–Ázsia, Európai Unió.</p> <p>Fejlődő országok.</p> <p>Általános problémáik és eltérő fejlettségű csoportjaik, helyük és szerepük a világgazdaságban.</p> <p>Felzárkózásuk különböző lehetőségeik.</p>	
<p>Globális világproblémák</p>	<p>Természet és környezetvédelem.</p> <p>A levegőszennyezés, a vízszennyezés, a talajszennyezés és védelem.</p> <p>Az élővilág védelme.</p> <p>A társadalmi tevékenység hatása a környezet állapotára.</p> <p>Demográfiai robbanás, túlnépesedés.</p> <p>Az urbanizáció, mint globális probléma.</p> <p>Élelmezési gondok.</p> <p>Nyersanyag- és energiaválság.</p> <p>A fenntartható fejlődés.</p> <p>A jövő kihívásai.</p> <p>Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben.</p>	

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja értelmezni a világ különböző térségeiben megfigyelhető integrációs folyamatokat, a tematikus térképek segítségével tudja bemutatni a környezetkárosító tényezők földrajzi megjelenését, következtessen ezekből a globális veszélyek kialakulására, a tanuló tudja jellemezni a működő tőke és a multinacionális vállalatok szerepét, a tanuló tudja elemezni a népességrobbanás jelenségeit, az élelmezési gondokat, annak okait és a megoldásra tett erőfeszítéseket, legyen képes bemutatni a világgazdasági pólusok helyét, szerepét a világ társadalmi-gazdasági rendszerében, kapcsolatukat a fejlődő világgal.

